

RAPPORT

Deelrapport Natura 2000-gebied Oosterschelde

Data-inventarisatie en procesevaluatie Natura 2000-
beheer Zuidwestelijke Delta

Klant: Rijkswaterstaat

Referentie: BH9597-IB-RP-211215-1543

Status: Definitief/2.0 - verwerking

Datum: 23 september 2022

Laan 1914 no.35
3818 EX Amersfoort
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

+31 88 348 20 00 **T**
+31 33 463 36 52 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Deelrapport Natura 2000-gebied Oosterschelde

Sub titel: Data-inventarisatie en procesevaluatie Natura 2000-beheer Zuidwestelijke Delta

Referentie: BH9597-IB-RP-211215-1543

Status: 2.0 - verwerking/Definitief

Datum: 23 september 2022

Projectnaam: BH9597 N2000 ZW Delta

Projectnummer: BH9597

Auteur(s): Debby Barbé, Chantal Posthouwer, Sophie de Reus, Jens Odinga (allen RHDHV), Miriam Schutter, Robin Olde Wolbers, Helga van der Jagt, Edwin Kardinaal (allen BuWa)

Opgesteld door: Royal HaskoningDHV en Bureau
Waardenburg

Gecontroleerd door: Saskia Mulder

Datum: 29 april 2022

Goedgekeurd door: Lucinda Rosheuvel

Datum: 23 september 2022

Classificatie

Vertrouwelijk

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden veelevoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond	1
1.2	Doel van deze deelrapportage	1
1.3	Informatiedossier	2
1.4	Leeswijzer	2
2	Natura 2000-gebied Oosterschelde	4
2.1	Kenmerken	4
2.2	Instandhoudingsdoelstellingen	5
3	Methode	6
3.1	Stap 1: Voorbereiding	6
3.2	Stap 2: Data-inventarisatie en analyse	7
3.3	Stap 3: Procesevaluatie	8
4	Resultaten data-inventarisatie	10
4.1	Menselijke activiteiten	11
4.1.1	Beschikbare data/informatie en kwaliteitsbeoordeling	12
4.1.2	Ontbrekende data/informatie en aanbevelingen	26
4.1.3	Advies Nee-lijst en nieuwe activiteiten	27
4.1.4	Geografische locatiegegevens van activiteiten	29
4.2	Instandhoudingsmaatregelen	29
4.2.1	Beschikbare data/informatie en kwaliteitsbeoordeling	29
4.2.2	Geografische locatiegegevens van instandhoudingsmaatregelen	37
4.3	Ecologische monitoring	37
4.3.1	Zoogdieren	39
4.3.2	Vogels	40
4.3.3	Vissen	41
5	Resultaten procesevaluatie	42
5.1	Organisatie en coördinatie van de uitvoering	42
5.2	Uitvoering van instandhoudingsmaatregelen	43
5.3	Uitvoering van de monitoring	45
5.3.1	Menselijke activiteiten	45
5.3.2	Ecologische monitoring	46
5.4	Uitvoering van toezicht/naleving en handhaving	48
5.5	Uitvoering van de communicatie	52
5.6	Overzicht aanbevelingen	53

Bijlagen

- A1 Benaderde partijen en personen, logboek en protocol
- A2 Excel-tabellen met resultaten van data-inventarisatie
- A3 Geografische locatiegegevens
- A4 Informatiedossier
- A5 Aanvullende instandhoudingsmaatregelen

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De Zuidwestelijke Delta is het gebied waar de drie grootste rivieren van Nederland uitmonden in zee. Hier is een deltagebied ontstaan met een samenspel van getijdenstromen en zandplaten, slikken en schorren die afwisselend onder water staan en droogvallen. Zo zoeken ieder jaar vele duizenden trekvogels dit gebied op, om hier te broeden, te overwinteren of 'op te vetten' tijdens hun tocht tussen de Arctische toendra's en de Afrikaanse westkust. Tegelijkertijd staat deze deltanatuur ernstig onder druk door onder andere gebruik voor scheepvaart, zoetwatervoorziening, (schelpdier)visserij en recreatie. Verder zijn de deltawerken aangelegd voor de bescherming tegen overstromingen en daarmee is de natuurlijke dynamiek van de delta ingrijpend veranderd, vooral door de afdamming van zeearmen.

Ten behoeve van de bescherming van de kwetsbare natuur in deze regio zijn er in totaal negen Natura 2000-gebieden aangewezen, ieder op basis van zijn eigen natuurlijke karakteristieken. Deze gebieden zijn de Voordelta, Vlake van de Raan en de Deltawateren; te weten de Oosterschelde, Westerschelde, Veerse Meer, Grevelingen, Haringvliet, Hollands Diep en Oude Maas. Voor elk Natura 2000-gebied is een apart beheerplan opgesteld, waarbij die voor de Deltawateren zijn opgesteld in samenhang met elkaar. Dat is onder meer gedaan vanwege de regionale natuurdoelstellingen (instandhoudingsdoelstellingen) voor kustbroedvogels en zeehonden. Deze gebruiken immers meerdere gebieden.

De termijnen voor de huidige Natura 2000-beheerplannen voor de Zuidwestelijke Delta lopen medio 2022 af. Om deze beheerplannen te actualiseren is een ecologische evaluatie nodig. De evaluatie is nodig om, onder andere, te beoordelen of de instandhoudingsdoelstellingen bereikt zijn. Ook dient beoordeeld te worden of de menselijke activiteiten in deze gebieden zijn gewijzigd, de instandhoudingsmaatregelen zijn uitgevoerd en in hoeverre deze de instandhoudingsdoelstellingen hebben beïnvloed. Dit alles is gericht op het bereiken van de Natura 2000 doelstellingen in 2050. Deze doelstellingen zijn gericht op de bescherming en verbetering van de biodiversiteit in Nederland.

1.2 Doel van deze deelrapportage

Voor het uitvoeren van de bovengenoemde ecologische evaluatie en actualisatie van beheerplannen zijn er veel gegevens nodig. Het doel van deze deelrapportage is het geven van een overzicht van de data en informatie die nodig zijn voor een evaluatie van het Natura 2000-beheerplan Oosterschelde. Het gaat daarbij om alle beschikbare data en informatie met betrekking tot huidige gebruiksactiviteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologie die specifiek en relevant zijn voor het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Ook dient helder te worden welke leemtes er zijn en eventuele aanbevelingen om deze aan te vullen. Dit rapport heeft ook als doel om de uitvoering van beheerplannen te evalueren en om hieruit lering te trekken voor de totstandkoming of actualisatie van de volgende generatie beheerplannen.

Deze deelrapportage richt zich op de Oosterschelde en wordt tezamen opgeleverd met een deelrapportage voor het Veerse Meer. Deze Natura 2000-gebieden zijn onderdeel van een eerste fase (hierna tranche) binnen deze opdracht en vallen daarmee onder Tranche 1. De deelrapportages voor de overige Natura 2000-gebieden van de Zuidwestelijke Delta worden in volgende tranches opgeleverd.

Deze deelrapportage is onderdeel van een uiteindelijke eindrapportage voor alle (9) Natura 2000-gebieden in de Zuidwestelijke Delta. In deze eindrapportage wordt een samenvatting gegeven van de opgehaalde informatie en de meest relevante inzichten van de procesevaluatie in de vorm van leerpunten, conclusies

en aanbevelingen per Natura 2000-gebied. Tevens zullen in deze rapportage de meest relevante overkoepelende (gebiedsoverschrijdende) thema's samengevat worden.

1.3 Informatiedossier

Bijbehorend bij deze deelrapportage is een informatiedossier. In dit dossier is alle opgehaalde data en informatie opgeslagen in een geordende mappenstructuur zoals in Figuur 1-1 weergegeven. Deze mappenstructuur is in lijn met die van dit document. Een volledig overzicht van het informatiedossier is te vinden in Bijlage A4.

- ▼ Oosterschelde
 - ▼ Data-inventarisatie
 - ▼ 1. Menselijke activiteiten
 - > 1. Civiele activiteiten
 - > 2. Recreatie
 - > 3. Beroepsmatige visserij
 - > 4. Nieuwe menselijke activiteiten
 - > 5. Vergunningen
 - ▼ 2. Instandhoudingsmaatregelen
 - > Kaartmateriaal
 - > Rapporten PQ-vegetatie en veldbezoeken
 - > Werkomschrijving
 - ▼ 3. Ecologische monitoringsgegevens
 - > Bruine kiekendief
 - > Bruinvis
 - > Fint
 - > Gewone zeehond
 - > Grijs zeehond
 - > Noordse woelmuis
 - > Slechtvalk
 - ▼ Procesevaluatie
 - > 1. Menselijke activiteiten
 - > 2. Instandhoudingsmaatregelen
 - > 3. Ecologische monitoringsgegevens

Figuur 1-1 Mappenstructuur met informatiedossier op Box

1.4 Leeswijzer

De data-inventarisatie tabellen (Excel) en procesevaluatie verslagen vormen de basis voor deze deelrapportage. Een uitgebreide uitwerking van de data-inventarisatie, inclusief bronnen, is terug te vinden in de bijbehorende Exceltabellen, zie bijlage A2. De interviewverslagen zijn omwille van privacy redenen exclusief beschikbaar voor de data-evaluatie.

Het huidige hoofdstuk (1) beschrijft de achtergrond en het doel van de opdracht die heeft geleid tot deze deelrapportage en bijbehorende informatie. Het volgende hoofdstuk (2) geeft een korte beschrijving van het Natura 2000-gebied en waarop deze is aangewezen als dusdanig. Hoofdstuk 3 beschrijft de methode die is toegepast voor het uitvoeren van deze opdracht. Hoofdstuk 4 en 5 beschrijven vervolgens de resultaten

van deze opdracht, waarbij 4 zich richt op de beschikbare data en de kwaliteit hiervan ten behoeve van het evalueren van het beheerplan. Hoofdstuk 5 richt zich op de resultaten van de procesevaluatie vanuit input van de voornaamste betrokken partijen. De bijlagen A1 en A4 zijn ondersteunend aan deze rapportage en geven aanvullende details.

2.2 Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstellingen per Natura 2000-gebied zijn ervoor om de bijdrage te borgen die het gebied levert aan het op landelijk niveau realiseren van een gunstige staat van instandhouding. De instandhoudingsdoelstellingen voor de Oosterschelde zijn opgenomen in het aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Oosterschelde (EL&I, 2009) en hebben betrekking op habitattypen, habitatsoorten en vogelsoorten. De Oosterschelde is aangewezen voor tien habitat(sub)typen, twee zoogdieren en 45 vogelsoorten.

In de Oosterschelde zijn meerdere knelpunten geïdentificeerd die het realiseren van instandhoudingsdoelstellingen in de weg staan. Dit is op basis van de beschrijving van de situatie ten tijde van de start van het beheerplan. Voor een gedetailleerde beschrijving van de knelpunten wordt de lezer verwezen naar het beheerplan van de Oosterschelde (Rijkswaterstaat, 2016a). De voornaamste knelpunten zijn zandhonger door verminderde dynamiek, stikstofdepositie, predatie en verstoring van soorten en hun leefgebieden. Zandhonger veroorzaakt een afname van het areaal aan slikken, platen en schorren en van de droogvalduur. Dit heeft uitwerking op verschillende soorten zoals zeehonden en steltlopers, doordat hun foerageer- en rustgebied afneemt.

De verminderde dynamiek veroorzaakt, in combinatie met stikstofdepositie, ook een versnelde vegetatiesuccessie. Dit leidt tot problemen bij kustbroedvogels die een kale en schaars begroeide ondergrond prefereren als broedgebied. Daarnaast zijn er ook andere drukfactoren zoals predatie en onvoldoende rust. De versnelde vegetatiesuccessie heeft ook invloed op de noordse woelmuis. Het leefgebied van deze soort neemt gestaag af in kwaliteit en omvang en door droogte wordt het gebied ook meer geschikt voor concurrenten zoals de aardmuis en veldmuis.

Om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken en tussentijdse verslechtering van de kwaliteit van leefgebieden en habitattypen en significante verstoring van soorten te voorkómen zijn er instandhoudingsmaatregelen geformuleerd in het beheerplan (Rijkswaterstaat, 2016a). Paragraaf 4.2 gaat in op de beschikbare data van de instandhoudingsmaatregelen die zijn uitgevoerd in de vigerende beheerplanperiode.

3 Methode

Deze data-inventarisatie en procesevaluatie vindt plaats als voorbereiding op het evalueren van het Natura 2000-beheerplan Oosterschelde. Hierbij is het van belang om inzicht te krijgen of de juiste informatie en data aanwezig zijn voor het beoordelen van de voorwaarden, instandhoudingsmaatregelen en afspraken van het vigerende beheerplan en of de maatregelen afdoende waren om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Daarnaast is het van belang om inzicht te krijgen in de successen en knelpunten bij de uitvoering van het Natura 2000-beheer om daaruit lering te trekking voor het nieuwe beheerplan.

De stappen die doorlopen zijn om de informatie op te halen, bestaan uit een voorbereiding, data-inventarisatie en analyse en procesevaluatie. De voorbereidende fase bestaat uit het inzichtelijk maken van informatiehouders en belanghebbenden en hun informeren en voorbereiden over nut en noodzaak van deze exercitie en op welke manier gegevens worden gebruikt. De data-inventarisatie en -analyse bestaan uit het ophalen van data over menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische monitoringsgegevens. Na inventarisatie vindt er een beoordeling van de kwaliteit van de data plaats in relatie tot de evaluatie van het Natura 2000-beheerplan. De procesevaluatie is erop gericht om de belangrijkste knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen te achterhalen voor de afzonderlijke onderdelen van uitvoering van het beheerplan. De uitgevoerde stappen worden in de onderstaande paragrafen verder toegelicht.

3.1 Stap 1: Voorbereiding

Overzicht van informatiehouders en benodigde informatie

Ter voorbereiding op de data-inventarisatie en procesevaluatie is een overzicht gemaakt van alle benodigde informatie, informatiehouders en te betrekken belanghebbenden per Natura 2000-gebied. Dit betreft het op een overzichtelijke manier in beeld brengen van bestaande menselijke activiteiten in het gebied, voorwaarden, mitigerende- en instandhoudingsmaatregelen, handhaving en ecologische monitoringsgegevens. Dit overzicht is gestructureerd per type (gebruiks)activiteit (inclusief categorieën ten behoeve van de mate van regulering) per Natura 2000-gebied en is verzameld voor alle gebieden in deze tranche.

Uit ervaringen met eerdere data-inventarisaties en evaluaties van Natura 2000-beheerplannen is gebleken dat de registratie en kennis van data en informatie veelal versnipperd is over meerdere partijen, systemen en procedures. Daarom dient deze stap als voorbereiding op de daadwerkelijke data-inventarisatie, waarbij alle relevante partijen, contacten en informatiesystemen per informatieonderdeel in beeld gebracht zijn.

Voor een efficiënte samenstelling van deze overzichten is de volgende werkwijze gehanteerd:

1. **Creëren van structuur-/format in overzichten.** Als basis is hiervoor het format gebruikt van de Excel-tabellen zoals aangeleverd in de uitraag en die zijn waar nodig en mogelijk verbeterd.
2. **Bepalen van benodigde informatie per informatietype.** Om de benodigde informatie te bepalen zijn de beheerplannen en uitvoeringsplannen doorgenomen.
3. **Aanvullen van tabellen met contactgegevens** van informatiehouders en belanghebbenden. Dit is inclusief het bepalen van de contactpersonen die geïnterviewd worden. Deze zijn bepaald in afstemming met, en met input van RWS, provincies en omgevingsdiensten.
4. **Review** van tabellen met correcties en/of aanvullingen door **RWS** en de **regiegroep ZW Delta**.

Het resultaat van deze stap is een volledig overzicht van alle menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische monitoringsactiviteiten per gebied, met een indicatie voor welke informatie benodigd is en waar deze benodigde informatie op berust.

Informereren van informatiehouders en informatieverzoek

Via een tweetal door RWS georganiseerde informatiebijeenkomsten zijn alle belanghebbenden bij de Natura 2000-beheerplannen geïnformeerd over het proces om te komen tot nieuwe beheerplannen inclusief tussentijdse verlenging van beheerplannen. In deze informatiebijeenkomsten is tevens deze opdracht geïntroduceerd en zijn belanghebbenden voorbereid op de komende informatieverzoeken. In aanvulling op deze informatiebijeenkomsten zijn de partijen, die in de voorgaande stap zijn benoemd, via een algemene email benaderd over nut en noodzaak van dit project en hoe de gegevens gebruikt gaan worden.

3.2 Stap 2: Data-inventarisatie en analyse

Data-inventarisatie

Aansluitend op de voorbereidende activiteit is gestart met de data-inventarisatie van menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische gegevens. Voor een efficiënte en gerichte uitvoering is de volgende werkwijze gehanteerd:

1. **Verzamelen van reeds beschikbare informatie.** RWS en provincies hebben gegevens beschikbaar (in de vorm van bijvoorbeeld rapporten, verslagen, excelbestanden) die als eerste verzameld zijn. Zo zijn er ook GIS-kaarten beschikbaar die in vele gevallen een update nodig hebben.
2. **Analyseren van beschikbare en ontbrekende informatie.** De beschikbare informatie is geanalyseerd en beoordeeld op volledigheid. Zo kan er voor sommige informatietypen en/of onderdelen daarvan informatie ontbreken (bijvoorbeeld ontbrekende data voor bepaalde periodes, ontbrekende data voor bepaalde locaties, etc.). In de overzichtstabel wordt met een label en een kleurcode aangegeven of de informatie volledig is, gedeeltelijk aanwezig is of niet.
3. Hierna heeft een **concrete en gerichte benadering van informatiehouders** plaatsgevonden. Hierbij zijn informatiehouders geïnformeerd over de beschikbare informatie en is hen gericht gevraagd om de nog ontbrekende informatie waar mogelijk aan te leveren. Op deze manier is voorkómen dat informatiehouders zijn 'overvraagd'. Het benaderen van informatiehouders heeft via email, telefoon en andere digitale middelen plaatsgevonden. Wanneer informatiehouders niet of niet tijdig gereageerd hebben, is er gehandeld volgens het protocol in Bijlage A1.

Ja
Gedeeltelijk
Niet

Alle ontvangen data en informatie is gestructureerd opgeslagen in mappen op Box en verwerkt in de aangemaakte overzichten/tabellen (zie ook 1.3 Informatiedossier). Ook de beschikbare geografische locatiegegevens (GIS-data) zijn opgeslagen op Box (zie ook Bijlage A3).

Analyse

De ontvangen informatie is vervolgens geanalyseerd op kwaliteit en bruikbaarheid voor een ecologische evaluatie. Hierbij zijn de volgende criteria gehanteerd (wanneer relevant):

- Informatie dekt de beheerplanperiode tot heden (2016-2021).
- Informatie dekt het gehele oppervlak/gebied van het Natura 2000-gebied (en wanneer relevant de nabije omgeving van het Natura 2000-gebied) of het relevante deel hiervan.
- Er is af te leiden of er wijzigingen zijn van de activiteit (in ruimte, tijd, omvang en intensiteit), of wijzigingen in relevante aspecten van te onderzoeken soorten (bijvoorbeeld wijzigingen in aantal broedgevallen van vogels) om te bepalen of de data (reeksen) met elkaar te vergelijken zijn.
- Er is af te leiden of voorwaarden, voorschriften en/of mitigerende maatregelen worden nageleefd.

Voldoende
Matig
Onvoldoende

- Er is informatie over de T0-situatie bij soorten en/of habitattypen.
- De monitoring is uitgevoerd conform monitoringsplan.
- De informatie of data is van voldoende kwantiteit en kwaliteit om een goede inschatting van het doelbereik (in vergelijking met de doelstelling in het aanwijzingsbesluit) te maken.
- De informatie is voldoende voor het beoordelen van de instandhoudingsdoelen (populatie, omvang- & kwaliteit leefgebied of habitatype).

In het geval van (nog steeds) ontbrekende informatie of informatie van onvoldoende kwaliteit zijn de informatiehouders nogmaals gevraagd deze input aan te vullen of, indien niet mogelijk, is input gevraagd voor de benodigde stappen om de benodigde informatie alsnog te verkrijgen of verbeteren. De omissies in essentiële data zijn in beeld gebracht en hierbij is aangegeven wat hier de gevolgen van zijn voor de uiteindelijke evaluatie. Deze analyse betreft een kwalitatieve en geen kwantitatieve analyse.

Het resultaat van deze stap is een gestructureerd dossier met verzamelde data en informatie inclusief kwaliteitsbeoordeling. De aanvullende menselijke activiteiten en wijzigingen op bestaande activiteiten zijn beschreven, inclusief de stappen om de benodigde informatie te vergaren.

3.3 Stap 3: Procesevaluatie

De procesevaluatie is erop gericht om de belangrijkste knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen te achterhalen voor de afzonderlijke onderdelen van uitvoering van de beheerplannen per gebied (te weten, organisatie en coördinatie van de uitvoering, uitvoering van inrichting-, herstel-, en beheermaatregelen, uitvoering van toezicht/ naleving en handhaving, uitvoering van de communicatie en uitvoering van de monitoring van menselijke activiteiten en ecologische monitoring). Uiteindelijk is deze procesevaluatie erop gericht om de uitvoering van beheerplannen te evalueren en om hieruit lering te trekken voor de totstandkoming of actualisatie van de volgende generatie beheerplannen.

Deze procesevaluatie bestaat uit de volgende trapsgewijze aanpak:

1. **Individuele interviews** met gerichte vragen met de belangrijkste partijen, zoals provincies, LNV, terreinbeheerders en eventueel indien nodig, bepaalde belangenorganisaties (zoals Vogelbescherming, sport- en beroepsvisserij en kitesurfverenigingen). De te interviewen partijen zijn bepaald op basis van een analyse van de data (op beschikbaarheid en kwaliteit) en in afstemming met RWS. In deze interviews is gezamenlijk in beeld gebracht:
 - a. Welk deel van de gevraagde informatie beschikbaar is voor de evaluatie.
 - b. Welk deel van de gevraagde informatie niet beschikbaar is voor de evaluatie, wat daarvan de oorzaken zijn, wat dit betekent voor de evaluatie en wat de mogelijkheden zijn om desondanks tot een goede evaluatie te komen.
 - c. Welke successen en belemmeringen zijn ervaren in de uitvoering van het beheer. Of en hoe eventuele belemmeringen kunnen worden verholpen (bijvoorbeeld via een vervolgesprek met betrokken partijen). En of de geïnterviewde bereid is om successen en belemmeringen te delen, zodat andere betrokkenen daarvan kunnen leren. Specifieke vragen kunnen zijn:
 - i. In hoeverre worden de N2000 regels (bijv. Toegangsbeperkingsbesluiten) nageleefd dan wel overtreden?
 - ii. Zijn de regels handhaafbaar? Zo niet, waardoor komt dat?
 - iii. Wie zijn de overtreders of om welke activiteiten gaat het (bijv. visserij, schelpdierrapen, kitesurfen, betreden gesloten buitendijkse paden enz.)?
 - iv. Wat is hiervan de reden? (bijv. ontbreken verbodsborden, markeringen, informatie, negeren regels)?

- v. Is de regelgeving voldoende duidelijk (bijv. TBB-gebied kom Oosterschelde en kitesurfen)?
 - vi. Indien onvoldoende duidelijk; wat kan er aangepast worden om de regels duidelijker en/of handhaafbaarder te maken?
 - d. Vergelijking van het beschreven proces in het beheerplan, de uitvoeringsplan(nen) en de uitwerking in de praktijk.
 - e. Beschrijving op basis van interviews welke aspecten in de praktijk goed werkten en welke aspecten verbeterd kunnen worden en hoe dat zou kunnen.
 - f. Aanbevelingen voor de organisatie en coördinatie van de uitvoering
 - g. Hoe de geïnterviewde op de hoogte gehouden wil worden.
 - h. Of er nog partijen of personen zijn die aanvullend zouden moeten worden betrokken.
 - i. Of er onderwerpen zijn die aanvullend op deze evaluatie zouden moeten worden besproken.
2. **Kleine werksessies of verdiepende gesprekken** tussen/met bepaalde belanghebbenden. De werksessies waren bedoeld als er geconstateerd werd dat bepaalde belanghebbenden van elkaar kunnen leren of juist samen kunnen optrekken in oplossingsrichtingen. Dit zijn eventueel gebiedsoverschrijdende sessies waarbij lering getrokken is uit de positieve uitvoering van beheerplannen in het ene gebied en als mogelijke oplossingsrichting meegenomen kan worden voor knelpunten in een ander gebied. Voor de Oosterschelde zijn geen werksessies gehouden aangezien deze niet nodig zijn geacht.

Alle benaderde partijen en afgenomen interviews en gesprekken zijn vastgelegd in een logboek (zie Bijlage A1). Van de afgenomen interviews zijn gespreksverslagen gemaakt die gestructureerd zijn opgeslagen op Box conform de beschrijving in 1.3 Informatiedossier.

4 Resultaten data-inventarisatie

In dit hoofdstuk is een overzicht opgenomen van de beschikbare informatie met betrekking tot menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische monitoring. Per onderdeel is aangegeven welke informatie ontbreekt en op welke manier deze informatie in de toekomst mogelijk verkregen kan worden. De informatie is conform de structuur in dit document opgeslagen op Box (zie ook 1.3 Informatiedossier). **De onderstaande resultaten zijn een samenvatting van hetgeen is opgenomen in Bijlage A2. Voor details wordt de lezer naar deze bijlage verwezen.**

In Tabel 4-1 is een overzicht opgenomen van het aantal benaderde personen en het aantal contactmomenten per organisatie voor een inventarisatie van gegevens met betrekking tot de menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische monitoring in de Oosterschelde. Het aantal contactmomenten is gebaseerd op het logboek (bijlage A2). Naast de contactmomenten die zijn opgenomen in het logboek, hebben er ook losse contactmoment plaatsgevonden in de vorm van telefonisch contact of mailverkeer.

Tabel 4-1 Overzicht van het aantal benaderde personen en contactmomenten per organisatie en per onderdeel (menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische monitoring)

Organisatie	Aantal benaderde personen	Aantal contactmomenten
Menselijke activiteiten		
Fauna beheereenheid Zeeland	2	4
LNV	3	7
Nederlandse Kitesurf Vereniging (KNV)	2	2
Nederlandse Onderwaterbond	1	1
NVWA	2	9
Provincie Zeeland	2	7
Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD Zeeland)	1	5
RWS	10*	21
RWS District	2	4
Sportvisserij Zuidwest Nederland Belangenbehartiging regio West	1	4
Sportvisserij NL	1	1
Kustwacht	1	1
Waterschap Scheldestromen	5	11
Vliegveld Midden Zeeland	1	1
RVO	1	2
Instandhoudingsmaatregelen		
Provincie Zeeland	6	15

Natuurmonumenten	1	4
Staatsbosbeheer	3	7
Het Zeeuwse Landschap	1	5
Ecologische monitoring		
ZZP	2	8
RTZ Zuid-West	1	2
Sportvisserij NL	2	3
Zeelandnet	1	4
Delta milieuprojecten	1	2
Roofvogelwerkgroep	1	1
Ravon	1	3
Provincie Zeeland	1	4
Zoogdiervereniging	1	4

*exclusief de contactmomenten met het projectteam

4.1 Menselijke activiteiten

Menselijke activiteiten zijn in het beheerplan ingedeeld in de volgende typen activiteiten:

- Categorie 1 - Vrijgestelde activiteiten zonder specifieke voorwaarden.
- Categorie 2 - Vrijgestelde activiteiten met specifieke voorwaarden.
- Categorie 3 - Activiteiten die (afzonderlijk) Wnb-vergunningplichtig blijven.
- Categorie 4 - Niet-Wnb-vergunningplichtige activiteiten, wel mitigatie vereist.
- Ontheffingen in het kader van de Wnb soortbescherming zijn niet meegenomen in de data-inventarisatie, zoals afgesproken met de opdrachtgever¹.

In de Oosterschelde zijn er geen activiteiten die onder categorie 1 vallen. De menselijke activiteiten betreffen activiteiten die vallen onder categorie 2, 3 en 4.

Naast de Wnb-vergunningsplicht, dienen er voor activiteiten waarbij mogelijk effecten kunnen optreden op de waterkwaliteit een Waterwet (WW-)vergunning te worden aangevraagd. Deze vergunningsprocedure staat los van de Wnb en de voorwaarden die zijn opgenomen in de Natura 2000-beheerplannen. Om inzicht te krijgen in veranderingen en omvang van een aantal activiteiten gedurende de beheerplanperiode, is een inventarisatie gedaan van het aantal verleende vergunningen en positieve beoordelen. Het gaat hier om de activiteiten: baggeren, oesterkweektafels en mosselzaadinstallaties (MZI's). De vergunningsvoorschriften volgens de Waterwet zijn niet bekend, daarom is er geen informatie te onttrekken uit de intensiteit van de

¹Ontheffingen in het kader van de soortenbescherming zijn in deze inventarisatie niet meegenomen omdat het bij deze inventarisatie gaat om de gebiedenbescherming in het kader van de Wnb. In het beheerplan zijn ontheffingen in het kader van soortenbescherming ook niet opgenomen.

activiteiten. Wanneer een WW-vergunning is verleend, kan ervan worden uitgegaan dat daar geen significant negatieve effecten op de waterkwaliteit en natuur zijn verwacht.

4.1.1 Beschikbare data/informatie en kwaliteitsbeoordeling

4.1.1.1 Civiele activiteiten

In de Oosterschelde vinden er diverse civiele en andere economische activiteiten plaats waarvan significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. In Tabel 4-2 zijn de verschillende vormen van civiele activiteiten en economisch gebruik weergegeven en wordt inzicht gegeven in de beschikbaarheid van informatie en of deze informatie voldoende is voor een ecologische evaluatie van het beheerplan. De activiteiten en beoordeling worden toegelicht in de onderstaande paragrafen. De nummering in deze tabel komt overeen met de mappenstructuur en bestandslocaties op Box.

Tabel 4-2 Overzicht van beoordeling van informatie over menselijke activiteiten (Civiele activiteiten). Informatie is beoordeeld op basis van de volgende criteria; beschikbaarheid van informatie, in hoeverre deze de beheerplanperiode dekt, of er wijzigingen zijn (in ruimte, tijd, omvang en intensiteit), of de voorwaarden, voorschriften en/of mitigerende maatregelen worden nageleefd; A: informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, B: informatie is beschikbaar, maar is niet/gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, C: geen informatie beschikbaar.

Nr.	Civiele activiteiten	Informatiehouder	Cat.	Beschikbaarheid	Kwaliteit		
					Dekt beheerplan periode	Wijzigingen	Naleving voorwaarden
1	Baggerwerkzaamheden (inclusief storten)	RWS	2+3	B	B	B	B
2	Regulier beheer en onderhoud van de waterkeringen, het watersysteem en de kunstwerken door waterschappen	Waterschap Scheldestromen	2	B	B	A	B
3	Bestaande lozings van stoffen	RWS WNZ	2	B	A	B	C
4	Monitoring- en onderzoeksactiviteiten (regulier)	RWS	2	A	A	A	B
5	Muskusrattenbestrijding	Waterschap Scheldestromen	2	A	A	A	C
6	Jacht, beheer en schadebestrijding	Faunabeheer-eenheid Zeeland	2	A	B	B	B
7	Inspectie en monitoringvluchten overheden	RWS	2	C	C	C	B
8	Burgerluchtvaart en recreatief vliegverkeer	Vliegveld Midden Zeeland/LNV	2	C	C	C	B

Baggerwerkzaamheden (inclusief storten)

Dit is een categorie 2 en drie activiteit. In de Oosterschelde wordt structureel gebaggerd waarna de baggerspecie wordt gestort of verspreid. Gegevens over deze activiteiten zijn opgevraagd bij

Rijkswaterstaat (RWS). Er vindt elk jaar een update plaats van deze gegevens, waardoor de dataset de volledige beheerplanperiode dekt. De data geven het jaar van baggeren weer, waar er is gebaggerd, waar de baggerspecie is gestort en de hoeveelheid baggerspecie.

De aard, locatie, omvang en intensiteit van de vrijgestelde baggeractiviteiten zijn volgens RWS niet veranderd (interview RWS ZD, 2022). De voorwaarde voor vrijstelling in het kader van de Wnb voor baggeractiviteiten is dat er maximaal tussen de 100 en 3.000 kuub op één locatie gebaggerd en gestort mag worden. Wanneer deze voorwaarden overschreden worden, valt de activiteit in categorie drie; vergunningsplichtig. Uit de jaarlijkse gegevens, aangeleverd door RWS, blijkt dat er met name in 2019 op meer locaties is gebaggerd in hoeveelheden boven de 3.000 kuub. Boven de 3.000 kuub zijn baggeractiviteiten vergunningplichtig. De aangeleverde baggergegevens door RWS zijn van derden. De baggergegevens van baggerwerkzaamheden uitgevoerd door RWS ontbreken.

Er zijn tijdens de beheerplanperiode door LNV 2 Wnb-vergunningen afgegeven voor baggerwerkzaamheden in havens en een wijziging van de vergunning voor baggeren van de Zandkreekgeul. Daarbij gaat het om het baggeren van maximaal 8.000 kuub. Ook is er een Wnb-vergunning afgegeven voor het baggeren van de havens in Yerseke en het verspreiden in de Oosterschelde. De hoeveelheid is niet benoemd in de vergunning.

Daarnaast zijn er in het kader van de Waterwet 78 vergunningen en positieve beoordelingen uitgegeven voor het storten of verspreiden van baggerspecie gedurende de beheerplanperiode. Positieve beoordelingen hebben betrekking tot het toepassen of verspreiden van baggerspecie in het kader van het Besluit Bodemkwaliteit (Bbk), wat betekent dat dit mag worden uitgevoerd. Er is geen detailinformatie bekend over deze meldingen. In Figuur 4-1 is te zien dat het aantal verleende vergunningen en positieve beoordelingen omhoog is gegaan, met een verdubbeling in 2019 ten opzichte van 2018. Na 2019 gaat dit aantal weer wat omlaag zoals is te zien in 2021, waarin er 14 vergunningen/positieve beoordelingen zijn verleend.

Figuur 4-1 Aantal Waterwetvergunningen voor baggeren en verspreiding van baggerspecie in de Oosterschelde.

Met de beschikbare informatie kan een gedeeltelijke evaluatie worden uitgevoerd (Tabel 4-2). De gegevens van het jaar 2021 ontbreken nog, aangezien de dataset op het moment van ontvangst nog geen update had ondervonden. Daarnaast ontbreken de gegevens van de baggerwerkzaamheden uitgevoerd door RWS.

Regulier beheer en onderhoud van de waterkeringen, het watersysteem en de kustwerken door waterschappen

Dit betreft een categorie twee activiteit. Over regulier beheer en onderhoud van de waterkeringen, het watersysteem en de kunstwerken is de data opgevraagd bij het Waterschap Scheldestromen. De data bevatten een overzicht van de uitgevoerde beheer- en onderhoudsactiviteiten en de locaties. De werkzaamheden omvatten onder andere de volgende activiteiten:

- Beheer en onderhoud van kunstwerken/gemalen, zoals steenbestortingen.
- Aanleg, beheer en onderhoud van een vistrap. Hierbij worden ook de vistellingen gedaan.
- Beheer en onderhoud van waterkering.
- Maaien van duikers, bermen en waterlopen/waterkeringen.
- Werkzaamheden voor recreatieve voorzieningen (bv. het plaatsen en ophalen van dixies (tijdelijke toiletten), het legen van afvalbakken en onderhoud aan de aanlegsteigers).
- Baggerwerkzaamheden.

Waterschap Scheldestromen geeft aan dat de voorwaarden in het beheerplan worden nageleefd. Wanneer relevant worden er ecologische quickscans uitgevoerd door de eigen ecologen voordat de werkzaamheden plaatsvinden. Overtredingen worden in principe geregistreerd door de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland. In de jaarrapportage (RUD, 2020) met een overzicht van de overtredingen voor het jaar 2020 is echter niets opgenomen over overtredingen met betrekking tot beheer en onderhoud activiteiten, mogelijk door een tekort aan capaciteit (zie Hoofdstuk 5).

Er is een jaarkalender beschikbaar voor 2021 en 2022 met werkzaamheden die jaarlijks plaatsvinden. Van voorgaande jaren is niet veel bijgehouden en zijn geen rapportages van overtredingen beschikbaar. Dit geldt voor beheer en onderhoud zoals maaien, baggeren maar ook van de gemalen en waterlozingen van de gemalen.

Tijdens de data-inventarisatie is gebleken dat naast de waterschappen, RWS ook aan beheer en onderhoud doet in de Oosterschelde. Hier is echter geen informatie over aangeleverd.

Met de beschikbare informatie kan een evaluatie gedeeltelijk uitgevoerd worden (Tabel 4-2). De data tussen 2016-2020 van een aantal activiteiten zijn niet aanwezig, wat het uitvoeren van een evaluatie bemoeilijkt.

Bestaande lozingen van stoffen

Dit is een categorie twee activiteit. Informatie over lozingen is opgevraagd bij RWS Zee en Delta (ZD). Het betreft vergunningen die via de Waterwet zijn verleend. Bestaande lozingen kunnen worden vrijgesteld van de vergunningplicht onder de voorwaarde dat degene die loost de voorwaarden naleeft die bij of krachtens de Waterwet gelden (vergunning en/of algemene regels) en dat dit bij eventuele inspecties kan worden aangetoond en dat er geen kans bestaat op het lozen van exotische flora- en/of faunasoorten. Er zijn in de beheerplanperiode geen nieuwe vergunningen afgegeven voor het lozen van stoffen. Wel zijn er meldingen in het kader van BLBI positief beoordeeld voor het lozen van schelpdierafval en bemalingswater, wat betekent dat deze waarschijnlijk zijn uitgevoerd. Er is geen informatie over de bestaande lozingen beschikbaar, waardoor het dus niet duidelijk is of deze hetzelfde zijn gebleven of zijn veranderd in aard, omvang, tijd en locatie.

Met de beschikbare informatie kan een ecologische evaluatie gedeeltelijk uitgevoerd worden (Tabel 4-2).

Monitoring- en onderzoeksactiviteiten (regulier)

Dit is een categorie twee activiteit. Voor monitoring- en onderzoeksactiviteiten (regulier, categorie 2) gaat het om activiteiten zoals het inventariseren van bodemdieren, vis- en schelpdieronderzoek, (broed)vogeltellingen, zoogdieronderzoek, vegetatieonderzoek en meer algemeen onderzoek naar flora en fauna en standplaatsfactoren. De onderzoeken met betrekking tot bodemdieren en vogels vallen onder het programma Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands (MWTL), de schelpdieronderzoeken onder het programma WOT-WMR.

De volgende voorwaarden zijn in het beheerplan opgenomen:

- Verstoring dient te worden voorkómen door het gebruik van geluidsapparatuur te beperken en een afstand van 500 meter tot vogelconcentraties aan te houden.
- Onderzoeks- en monitoringsactiviteiten in de broedperiode (15 maart tot en met 15 juli) gebeuren in overleg met de beheerder van het gebied.

Er zijn voor zover bekend tijdens de beheerplanperiode geen nieuwe vergunningen in het kader van de Wnb (categorie 3) door LNV uitgegeven voor monitoring- en onderzoeksactiviteiten. Informatie over de MWTL monitoring- en onderzoeksactiviteiten zoals locatie, datum en type onderzoek kunnen opgezocht worden op Waterinfo Extra².

Aangezien er voldoende informatie beschikbaar is over de locatie, aard, periode en deels over de naleving van de voorwaarden van deze activiteit (overtredingsgegevens RUD Zeeland), kan er met betrekking tot dit onderwerp een evaluatie worden uitgevoerd (Tabel 4-2).

Muskusrattenbestrijding

Dit is een categorie twee activiteit. De data over muskusrattenbestrijding zijn opgevraagd bij Waterschap Scheldestromen. Sinds 1984 vinden er landelijk registraties plaats van de vangsten van muskus- en beverrat. Sinds 1 januari 2022 wordt er gewerkt met een nieuw landelijk systeem waarin alle bestrijdingsorganisaties de vangsten en bijvangsten registreren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten in de registratie. Daarnaast worden er alleen dode bijvangsten geregistreerd. Ook worden het gemonitord gebied, de vanglocaties en de vangmiddelen geregistreerd. Het is mogelijk om vanuit het landelijke systeem te rapporteren.

In het beheerplan zijn de volgende voorwaarden opgenomen:

- Om verstoring van broedende vogels te voorkómen moeten de broedgebieden in de periode van 15 maart tot 15 juli worden gemedend, het (ver)plaatsen en controleren van de genoemde vangmiddelen is alleen toegestaan in de periode tussen zonsopkomst en zonsondergang.
- Betreding van het gevoelige habitatype 'overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)' in de Inlaag Vlietepolder op Noord-Beveland kan alleen plaatsvinden in de herfst, winter en vroege voorjaar, omdat er dan minder vegetatie aanwezig is.

Voor het naleven van de voorwaarden die gesteld worden in het beheerplan, wordt door het waterschap nauw contact gehouden met TBO's. Hier wordt echter niets over geregistreerd.

Sinds het jaar 2000 is het aantal landelijke vangsten van muskusratten sterk afgenomen. In tabel Tabel 4-3 is te zien dat het aantal vangsten in de Oosterschelde in 2015 erg hoog was met 225 vangsten. Gedurende de beheerplanperiode is dit aantal aanzienlijk verminderd, met in 2021 13 vangsten en in 2021 5 vangsten. In verhouding is het aantal bijvangsten nog wel relatief hoog.

² <https://waterinfo-extra.rws.nl/monitoring/>

Tabel 4-3 Muskusrattenbestrijding gegevens Oosterschelde, aangeleverd door het Waterschap Scheldestromen

Jaartal	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal aan vangsten	225	132	146	129	81	13	5
Uren	2673	2660	2430	2490	2708	2307	2058
Bijvangst	37	33	36	55	69	23	24

Met de beschikbare informatie over het aantal vangsten en bijvangst kan een evaluatie worden uitgevoerd. Er zijn echter geen gegevens beschikbaar over het naleven van de voorwaarden, dus een complete evaluatie is niet mogelijk (Tabel 4-2).

Jacht, beheer en schadebestrijding

Dit is een categorie twee activiteit. In de Oosterschelde gaat het vooral om schadebestrijding van konijnen, zilvermeeuwen, grauwe en Canadese ganzen. Ganzen worden gevangen en de eieren worden geprikt om te voorkomen dat ze uitkomen. In het beheerplan zijn strikte voorwaarden gesteld aan deze activiteit. In deze voorwaarden komt onder ander voor in welke periode er ver- en bejaagd mag worden, hoeveel personen er aanwezig mogen zijn op bijvoorbeeld het slik en de hoeveelheid dieren/eieren die geschoten/geraapt (of geprikt) mogen worden. Bij Rijkswaterstaat, Provincie Zeeland en RUD wordt hier geen informatie of data over bijgehouden. Door de Faunabeheer- eenheid Zeeland wordt bijgehouden hoeveel dieren er jaarlijks worden afgeschoten; dit wordt bijgehouden in het Fauna Registratie Systeem (FRS)³ en in jaarrapportages. Op de website van de Faunabeheer- eenheid⁴ kunnen alleen de rapportages van 2017-2018 en van 2020 worden geraadpleegd. Er zijn gegevens beschikbaar over het aantal dieren dat jaarlijks wordt geschoten maar dit vindt niet plaats in Natura 2000-gebieden, Ook zijn er gegevens beschikbaar van het aantal ganzen dat is gevangen (2010 – 2020) en de hoeveelheid eieren die zijn geprikt in het jaar 2018. In Natura 2000-gebieden wordt het prikken van eieren uitgevoerd door de TBO's. Er is geen informatie beschikbaar over het opvolgen van de voorwaarden in het beheerplan.

Jagen is niet toegestaan in de Oosterschelde, er zijn in 2020 overtredingen gemeld. Daarbij gaat het om illegaal gebruik van een geweer en betreding van gesloten gebieden (jaarrapportage RUD, 2020).

Aangezien er data van verschillende jaartallen ontbreken en er alleen globale informatie is over overtredingen, kan er gedeeltelijk een evaluatie uitgevoerd worden met betrekking tot deze activiteit (Tabel 4-2).

Inspectie en monitoringvluchten overheden

Dit is een categorie twee activiteit. Diverse diensten van Rijkswaterstaat, provincies en Nationale Politie, landelijke eenheid, dienst infra voeren inspectie- en monitoringvluchten uit boven Natura 2000-gebieden of geven opdracht aan derden voor het uitvoeren hiervan. Hierbij geldt dat als men zich aan de minimale vlieghoogte van 300 meter houdt en het broedseizoen en de gevoelige winterperiode voor vogels worden ontzien met laagvliegen, deze vluchten zonder vergunning uitgevoerd worden. Bij vliegveld Midden-Zeeland zijn er gegevens aanwezig over de vetrekkende en gelande vliegtuigen. RUD Zeeland geeft aan dat, wanneer zij actief zijn in het Natura 2000-gebied en er een overtreding wordt waargenomen, het nummer van het vliegtuig wordt geregistreerd en gemeld aan de Dienst Luchtvaart.

³ <https://www.faunaregistratie.nl/Default.aspx?ReturnUrl=%2F>

⁴ <https://www.faunabeheereenheid.nl/zeeland/PUBLICATIES>

Aangezien de data ontbreken over deze activiteit, maar de overtredingen worden geregistreerd, kan er een gedeeltelijke evaluatie uitgevoerd worden (Tabel 4-2).

Burgerluchtvaart en recreatief vliegverkeer

Dit is een categorie twee activiteit. Deze activiteit heeft voornamelijk betrekking op kleine vliegtuigen, zweefvliegtuigen, helikopters en luchtballonnen. Net zoals bij de activiteit inspectie- en monitoringvluchten geldt er een minimale vlieghoogte van 300 meter. Vliegveld Midden-Zeeland houdt de bewegingen van alle vertrekkende en landende vliegtuigen bij met de daarbij horende start en landing richting. Waar een vliegtuig zich bevindt in het Zeeuwse luchtruim wordt niet bijgehouden. Iedereen is op de hoogte van de minimale vlieghoogte, deze voorwaarde is ook opgenomen in een gedragscode. Volgens Vliegveld Midden Nederland houdt men zich hier goed aan. De RUD geeft aan dat, wanneer zij actief zijn in het Natura 2000-gebied en er een overtreding wordt waargenomen, het nummer van het vliegtuig wordt geregistreerd en gemeld aan de Dienst Luchtvaart.

Over de naleving van de voorwaarden is sporadische informatie beschikbaar (overtredingsgegevens RUD Zeeland). De aanwezig data bij vliegveld Midden-Zeeland kan aantonen of er een toename is geweest in het aantal vliegbewegingen in het Zeeuwse vliegruim door middel van informatie over vertrekkende en landende vliegtuigen. Verdere monitoringsgegevens ontbreken. Gebaseerd op deze data kan er een gedeeltelijke evaluatie worden uitgevoerd (**Error! Reference source not found.**).

4.1.1.2 Recreatie

Tabel 4-4 Overzicht van beoordeling van informatie over menselijke activiteiten (Recreatieve activiteiten). Informatie is beoordeeld op basis van de volgende criteria; beschikbaarheid van informatie, in hoeverre deze de beheerplanperiode dekt, of er wijzigingen zijn (in ruimte, tijd, omvang en intensiteit), of de voorwaarden, voorschriften en/of mitigerende maatregelen worden nageleefd; A: informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, B: informatie is beschikbaar, maar is niet/gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, C: geen informatie beschikbaar.

Nr.	Recreatie	Informatiehouder	Cat.	Beschikbaarheid	Kwaliteit		
					Dekt beheerplan periode	Wijzigingen	Naleving voorwaarden
9	Recreatievaart > 20 kilometer per uur met motorboten (binnen de op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), Provinciale Milieuverordening.	RUD Zeeland	2	C	C	C	B
10	Kitesurfen	Nederlandse Kitesurf Vereniging (NKV)	2	A	A	A	B
11	Recreatie op water en platen	RUD Zeeland	4	B	B	A	B
12	Recreatie op dijken en aangrenzende buitendijkse gebiedsdelen, inclusief strandjes.	RWS	4	A	B	A	B
13	Kleinschalig (handmatig) oogsten van schelpdieren	RUD Zeeland & Provincie Zeeland	4	A	B	A	A

Recreatievaart > 20 kilometer per uur met motorboten

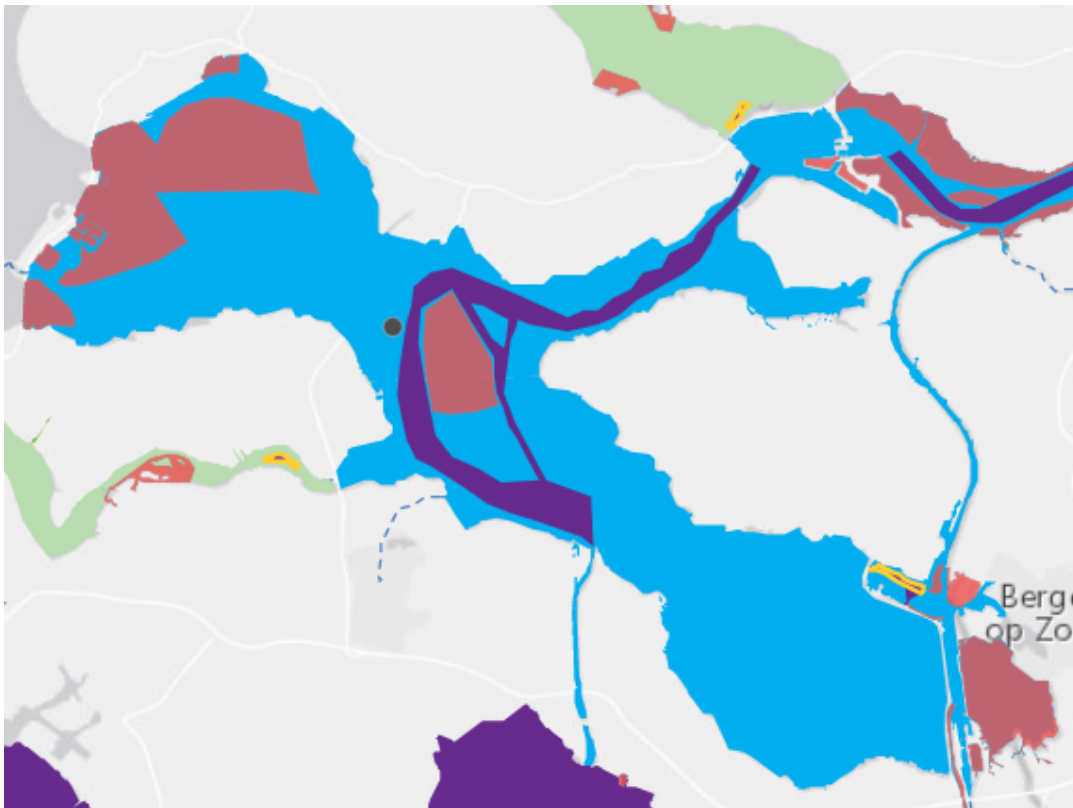
Dit is een categorie twee activiteit. Recreatievaart met motorboten die harder gaan dan 20 kilometer per uur mag alleen plaatsvinden in de daartoe in de Rijksregelgeving (besluit van 4 november 1992 van de Minister van Verkeer en Waterstaat) en de Provinciale Milieuverordening Zeeland aangewezen gebieden. In de Oosterschelde gaat het om zones aan weerszijden van de Vondelingsplaat (Engelsche Vaarwater, Brabantsche Vaarwater, Witte Tonnen Vlije) en de vaargeul van het Keeten, Mastgat en Zijpe, zie Figuur 4-2. Buiten de bestaande aangewezen snelvaartgebieden geldt een maximum toelaatbare vaarsnelheid van 20 kilometer per uur. Varen met jetski's en waterskiën zijn in de Oosterschelde niet toegestaan. In de huidige situatie is een deel van de Oosterschelde beperkt of niet toegankelijk voor recreatie.

Tijdens het interview met RUD Zeeland kwam naar voren dat er geen gegevens aanwezig zijn over het aantal vaarbewegingen. Hier zijn ook geen gegevens over bekend bij Provincie Zeeland. Er worden wel overtredingen geregistreerd bij RUD Zeeland. Dit kunnen snelheidsovertredingen zijn of varen binnen gesloten gebieden.

Vanuit Provincie Zeeland wordt er aangegeven dat er wel sluitingen plaatsvinden bij de Zandkreeksluis. Dit geeft zicht op hoeveel scheepvaart-uitwisseling er plaatsvindt tussen de Oosterschelde en het Veerse Meer.

Aangezien de vrijstellingsvoorwaarden mede afhankelijk zijn van de aangewezen snelvaargebieden en gesloten gebieden, is het van belang dat de zonering en bebording op orde is. Dit is op dit moment niet het geval in de Oosterschelde. Er wordt ingeschat dat op dit moment op 90% van de locaties de bebording niet op orde is. Wanneer de bebording niet aanwezig is, kan er ook geen overtreding geregistreerd worden, aangezien de wet voorschrijft dat gesloten gebieden en snelvaartgebieden duidelijk moeten zijn aangegeven. (Kerngroep Toezichtkringen Natuurhandhaving Zeeland, 2021)

Aangezien de data ontbreken over deze activiteit, maar de overtredingen deels beschikbaar zijn, kan er een gedeeltelijke evaluatie uitgevoerd worden met betrekking tot deze activiteit (Tabel 4-4).

Figuur 4-2 Zone voor snelvaren Oosterschelde (donkerpaars deel). Verboden voor alle vaart (rood deel) (bron: VDJS kaart voor snelvaren april 2022)

Kitesurfen

Dat is een categorie twee activiteit. In de Oosterschelde zijn 5 kitesurflocaties aangewezen waar gesurft mag worden (Kamperland (Roompot), Ouwerkerk, Grevelingendam, Strijenham, Speelmansplaten (Oesterdam); <https://kitesurfvereniging.nl/spotkaart/>). Voor elke locatie is een locatiecoördinator bekend. Voor deze inventarisatie is contact gezocht met 2 lokale coördinatoren (Roompot en Oesterdam) en de landelijke coördinator.

De locatie Oesterdam wordt intensief gebruikt. Er wordt vooral gekitesurft bij westenwinden (ZWW, NW) tussen ong. 4-8 BFT (Jonkvorst & Van den Boogaard, 2019). Enkel wanneer de wind afluiddig (Oost) is, kan er niet gesurft worden. Daarnaast beveelt de NKV vanuit veiligheidsoogpunt i.v.m. de provinciale parallelweg, aan hier alleen te kitesurfen als zand beschikbaar is, dit is tussen +/- 2 uur ná hoog water en +/- 2 uur vóór hoog water. De locatie is vooral voor beginners ideaal, omdat er een groot ondiep deel is waar men kan staan. Er zijn dan ook zeker 5 kitesurfscholen actief op de locatie. Op basis van een beknopt onderzoek van het Kenniscentrum Kusttoerisme (Bijl et al., 2018) over het gebruik van de Oesterdam door kitesurfers blijkt dat het aantal kan oplopen tot ruim 100 kitesurfers. Vanuit waarnemingen in het veld blijkt dat op goede dagen het aantal kan oplopen tot 150-200 kites. Op minder ideale dagen zijn er gemiddeld 20 tot 30 kites actief.

De locatie Roompot wordt regelmatig gebruikt maar is niet razend populair. De coördinator geeft aan dat er vooral bij noordenwind, 20 tot maximaal 30 kites in het water liggen. Vanaf 2016 is er een lichte toename van het aantal kites waarneembaar, maar men houdt deze locatie graag kleinschalig.

Voor de locatie Ouwerkerk en Grevelingendam is geen kitesurf-coördinator beschikbaar. Men heeft dan ook geen goed zicht op de intensiteit van gebruik van de locaties. De gesproken coördinatoren geven aan dat deze locatie populair is, vergelijkbaar met de locatie Oesterdam.

Het aantal kitesurfers blijkt in de afgelopen jaren fors toegenomen (pers. Communicatie Prov. ZL, RUD, RWS ZD, Facebook pagina's kite surfers). Ook blijkt uit het onderzoek van Bijl et. al. (2018), dat de regels over wat wel/niet is toegestaan op deze locatie lang niet duidelijk zijn voor kitesurfers. Dat geldt bijvoorbeeld voor de begrenzing van de zone waar kitesurfen is toegestaan. Een voorbeeld hiervan is met name de boei aan de zuidkant, deze ligt veel te ver van het strand en is niet zichtbaar.

Vanuit waarnemingen van RUD Zeeland blijkt dat er voornamelijk wordt gekitesurft op de Duvelshoek, Ouwe Dijk, Krabbendijk en Roelshoek, zie Figuur 4-3. Volgens RUD Zeeland vinden er overtredingen plaats, deze zijn geregistreerd. Deze gegevens kunnen via een formele aanvraag door Rijkswaterstaat opgevraagd worden.

Figuur 4-3 Kitescholen op de parkeerplaats van het strand bij Roelshoek, een verboden kite locatie. Bron: Natuurmonumenten

De overheid is verantwoordelijk voor de markering, in de vorm van betoning op de hoekpunten van de locatie en informatieborden voor de gebruikers op de kant, en is tevens verantwoordelijk voor het onderhoud hiervan en de voorlichting naar de gebruikers toe. Indien de zone niet of onvoldoende wordt gemarkeerd, vervalt vanuit de Wnb de toestemming om hier te kitesurfen en is de individuele kitesurfer in overtreding. Volgens Provincie Zeeland is op veel plaatsen de bebording en dus de voorlichting niet op orde. Dit betekent op dit moment dat op veel plekken niet gekite mag worden en dat in feite veel kitesurfers in overtreding zijn.

Er is redelijk veel informatie beschikbaar over deze activiteit waardoor er een evaluatie kan worden uitgevoerd (Tabel 4-4).

Recreatie op water en platen

Dit is een categorie vier activiteit. Recreatie op land en water is intrinsiek niet vergunningplichtig te stellen vanuit de Wnb, wanneer het individuen betreft die gebruik maken van bestaande infrastructuur (waaronder het open water, vaargeulen en platen) en voorzieningen.

Geregistreerde data en informatie over recreatiedruk zijn niet aanwezig. Voldoende rust in het Natura 2000-gebied wordt gewaarborgd door het toegangsbeperkingsbesluit (TBB). Vanuit waarnemingen van RUD Zeeland blijkt dat de recreatiedruk op het water en de platen sterk is toegenomen vanuit Yerseke, waardoor verstoring van zeehonden bij de Vondelingsplaat plaatsvindt. Daarnaast zijn er jaarlijks duizenden overtredingen (bijvoorbeeld betreding van gesloten gebieden) wat tot grote verstoring leidt (pers. comm. RUD Zeeland, 2022). Een voorbeeld hiervan is het Oesterslik dat zeer druk wordt bezocht door recreanten. Dit gebeurt minder op andere platen in de Oosterschelde, aangezien het getij het lastig maakt om de platen te betreden. De overtredingen vinden plaats, omdat er geen borden aanwezig zijn die aangeven dat het gebied niet betreden mag worden.

In de uitgave van Duikgids Zeeland (2019) staan de duiklocaties in de Oosterschelde aangegeven. Er is verder geen informatie over de intensiteit van het gebruik. In de NEA (RWS, 2011) wordt aangegeven dat er ook buiten de aangegeven duikstekken wordt gedoken.

Gebaseerd op de aanwezige overtredingsdata (RUD, 2020) en anekdotische informatie is het gedeeltelijk mogelijk om een evaluatie uit te voeren voor deze activiteit (Tabel 4-4).

Recreatie op dijken en aangrenzende buitendijkse gebiedsdelen

Dit is een categorie vier activiteit. Met deze activiteit wordt voornamelijk wandelen en fietsen bedoeld. Paardrijden en sportvissen vinden ook plaats.

Op de dijk zijn er opengestelde dijkvakken aangewezen. In de opengestelde dijkvakken zijn fietspaden aanwezig. De beperking voor doorgaande fietsroutes, in gesloten gebieden, wordt vaak opgelegd door een bepaalde uitvoering van het onderhoudspad. In de gesloten vakken is in 2008 tijdens de dijkverzwaring een laag aangebracht wat het fietsen minder aantrekkelijk maakt en daar geldt de afspraak dat er niet gefietst mag worden in de gesloten dijkvakken. RUD Zeeland geeft aan dat er ontzettend veel wordt gefietst en gewandeld met honden in de opengestelde en afgesloten gebieden; doordat de afspraken echter niet wettelijk zijn vastgesteld in de bebording, kan er ook geen handhaving plaatsvinden (pers. comm. RUD Zeeland, 2022).

In het beheerplan is aangegeven dat gedurende de beheerplanperiode gemonitord zal worden om te bepalen of een bepaalde soort fietspadbekleding het fietsen ontmoedigt en rust garandeert voor vogels langs de dijken (hoogwatervluchtplaatsen en broedgebieden). Uit monitoringsrapporten van Arts et al. (2018) en Hoek (2021) blijkt dat fietsen en wandelen (met honden) zeer verstoring is voor broedende vogels

langs de dijken. Uit de rapporten blijkt dat het ontmoedigen door de aanleg van een bepaald soort fietspadbekleding niet helpt tegen de recreatiedruk.

Met de huidige beschikbare informatie is het mogelijk om een evaluatie uit te voeren voor deze activiteit (Tabel 4-4).

Kleinschalig (handmatig) oogsten van schelpdieren

Dit is een categorie vier activiteit. Deze activiteit vindt structureel plaats in de Oosterschelde. Het is toegestaan om tot 10 kilo schelpdieren per persoon per dag te oogsten. Bij de Oesterdam en Plaat van Oude Tonge worden intensief schelpdieren (vooral kokkels en oesters) geraapt. De in het Beheerplan vastgestelde hoeveelheid van 10 kg p.p. en de toegangsbeperkende besluiten worden vaak niet gerespecteerd, bijv. bij de Plaat van Oude Tonge (pers. comm. RWS ZD, RUD). Dit is alleen toegestaan voor zover geen verstoring plaatsvindt van concentraties vogels en zeehonden en buiten de 'beperkt toegankelijke' en 'niet toegankelijke gebieden' op grond van de toegankelijkheidsregeling Oosterschelde.

Bij de Oesterdam, ondanks dat er sprake is van een TBB gebied (= slikken en platen niet toegankelijk toegangsbeperkend besluit (TBB)) en informatiebord van RWS ("slikken niet betreden tijdens laagwater" en "schelpdierrapen verboden"), worden er volop schelpdieren geraapt op de plaat terwijl toegang voor wandelaars helemaal verboden is. Voor meer informatie over de problematiek bij de Oesterdam zie Tekstbox 5-1.

Volgens anekdotische informatie van RUD Zeeland en Provincie Zeeland is deze activiteit de afgelopen jaren flink toegenomen in intensiteit en omvang. Er komen jaarlijks grote bussen vol toeristen die schelpdieren gaan rapen. Per jaar vinden er ongeveer 50 overtredingen plaats, waarbij er meer dan 10 kilo aan schelpdieren wordt geraapt. De locaties waar schelpdieren worden geraapt zijn Oude Tonge, Bruinisse en de Oesterdam. Ook bij Kateseveer, maar in mindere mate dan de andere gebieden. Om de negatieve effecten te beperken is een stuk bij Bruinisse afgesloten voor het rapen van schelpdieren. Daarnaast wordt er door RUD Zeeland aangegeven dat de bebording van gesloten gebieden vaak niet in orde is, wat het handhaven lastig maakt. Zie hoofdstuk 5 voor een nadere toelichting op dit onderdeel.

Gebaseerd op de aanwezige overtredingsdata en anekdotische informatie is een evaluatie mogelijk voor deze activiteit (Tabel 4-4).

4.1.1.3 Beroepsmatige visserij

Tabel 4-5 Overzicht van beoordeling van informatie over menselijke activiteiten (Beroepsmatige visserij). Informatie is beoordeeld op basis van de volgende criteria; beschikbaarheid van informatie, in hoeverre deze de beheerplanperiode dekt, of er wijzigingen zijn (in ruimte, tijd, omvang en intensiteit), of de voorwaarden, voorschriften en/of mitigerende maatregelen worden nageleefd; A: informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, B: informatie is beschikbaar, maar is niet/gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, C: geen informatie beschikbaar.

Nr.	Beroepsmatige visserij	Informatiehouder	Cat.	Beschikbaarheid	Kwaliteit		
					Dekt beheerplan periode	Wijzigingen	Naleving voorwaarden
14	Mosselteelt	LNV/RVO	2	B	C	C	C
15	Oesterkweek	LNV/RVO	2	B	C	C	C
16	Garnalenvisserij*	LNV					
17	Handmatige zee-aaswinning	Sportvisserij Zuidwest Nederland	2	A	B	A	A

*Voor deze activiteit wordt de lezer verwezen naar hst 4.1.3.2 Nieuwe activiteiten.

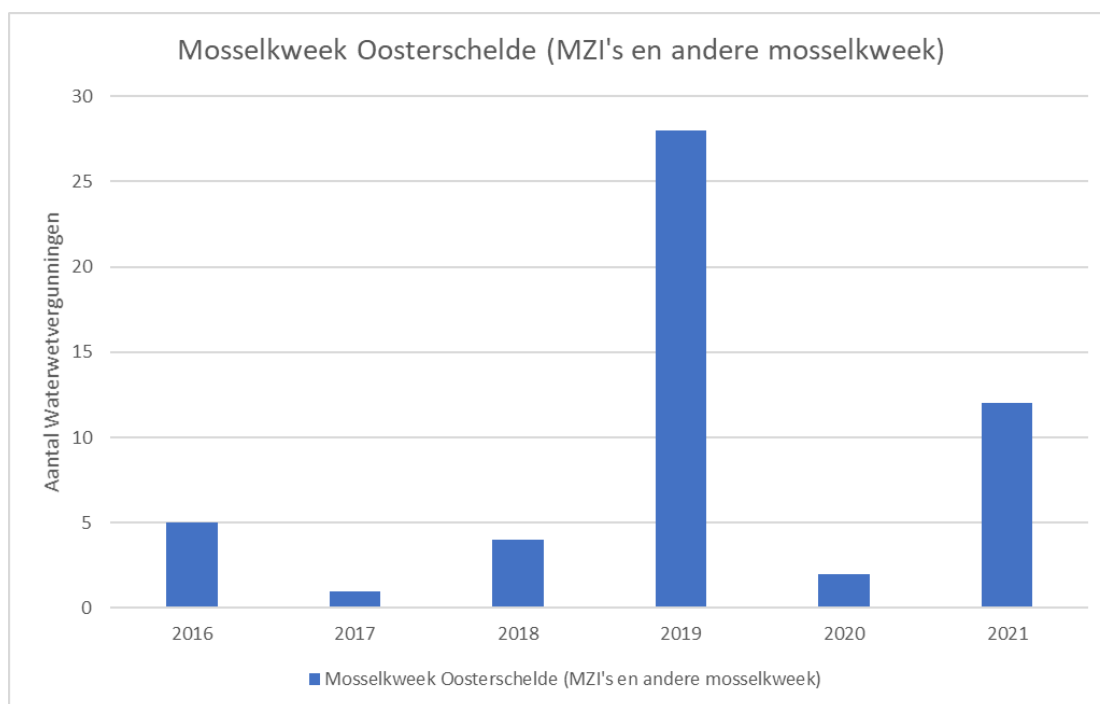
Mosselteelt

Sublitterale bodemmosselcultuur valt onder categorie twee. Conform de vrijstellingsvoorwaarden in het beheerplan dient er tijdens de werkzaamheden een minimale afstand van 500 meter ten opzichte van foeragerende vogels en 1200 meter van op de plaat rustende zeehonden worden aangehouden.

Andere vormen van mosselteelt zijn vergunningplichtig. Door LNV zijn 13 vergunningen in het kader van de Wnb afgegeven voor activiteiten die te maken hebben met mosselteelt, zoals invoeren van zaad uit het buitenland, mosselzaadinvanginstallaties (MZI) en hangculturen, verwateren, e.d.

Vanuit de Waterwet zijn gedurende de periode 2016 tot en met 2021 52 vergunningen verleend rondom mosselteelt activiteiten. 2019 was daarin een piekjaar met 28 verleende vergunningen (Figuur 4-4).

Vanuit het Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) is aangegeven dat RVO over de data en informatie beschikt. Nadat NVWA navraag heeft gedaan bij RVO blijkt dat er geen gegevens aanwezig zijn over mosselteelt. Er is ook direct contact geweest met RVO, waarbij is aangegeven dat er geen informatie beschikbaar is over de locatie, omvang, periode van zaaien en oogsten en over de naleving van voorwaarden. LNV ontvangt monitoringsrapporten van vergunningplichtige activiteiten wanneer er een monitoringplicht is opgenomen in het vergunningvoorschrift.

Figuur 4-4 Waterwetvergunningen mosselteelt in de Oosterschelde

Er is informatie aangeleverd over het aantal Waterwetvergunningen. Daarnaast is er via de Publicatieplatform UitvoeringsContent (PUC) website⁵ een overzicht gemaakt van de afgegeven Wnb-vergunningen. Gebaseerd op de vergunningen kan aangenomen worden dat er 2019 een significante toename is geweest van het aantal verleende Waterwetvergunningen. In 2019 zijn er geen Wnb-vergunningen verleend door LNV, voor meer informatie zie bijlage A2. Gebaseerd op het aantal verstrekte vergunningen kan er geen ecologische evaluatie worden uitgevoerd, aangezien er gelimiteerde informatie

⁵ <https://puc.overheid.nl/>

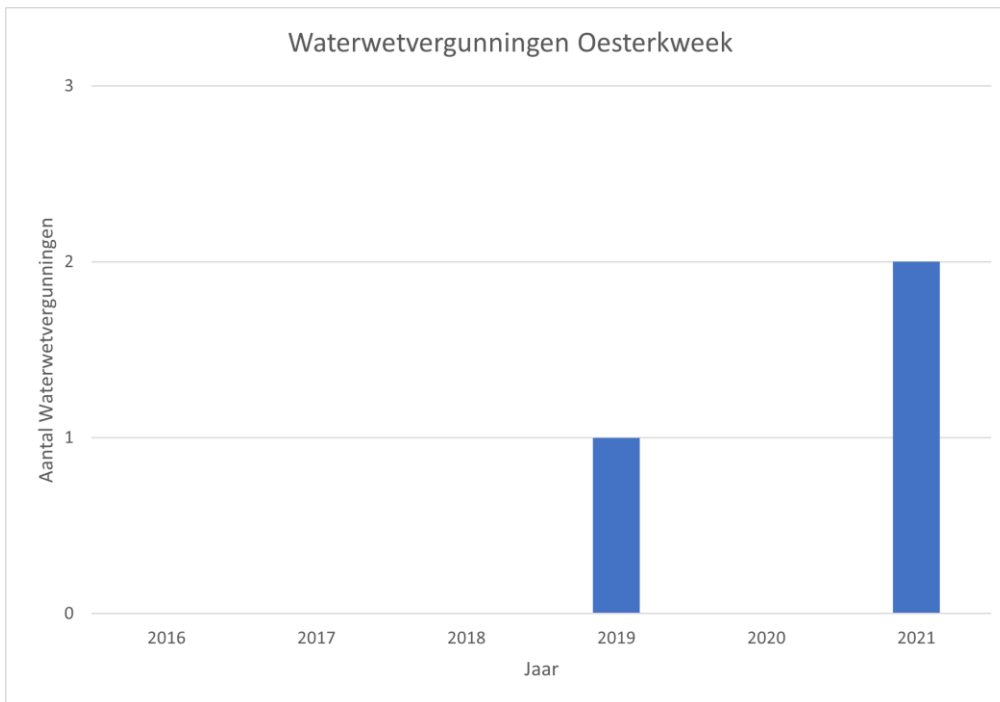
is over de omvang, intensiteit, ruimte en tijd van deze activiteit. Het aantal vergunningen geeft daar namelijk niet voldoende inzicht in (Tabel 4-5).

Oesterkweek

Sublitorale bodemkweek in de bestemde oesterpercelen in de Oosterschelde (de Kom) valt onder categorie twee. Conform de vrijstellingsvoorwaarden in het beheerplan dient er tijdens de werkzaamheden een minimale afstand van 500 meter ten opzichte van foeragerende vogels en 1200 meter van op de plaat rustende zeehonden worden aangehouden.

Andere vormen en locaties van oesterkweek vallen onder categorie drie vergunningsplichtig. Door LNV zijn 12 vergunningen (incl. off-bottom oesterkweek) in het kader van de Wnb afgegeven voor activiteiten die te maken hebben met oesterkweek. De off-bottom oesterkweek is een nieuwe activiteit en staat beschreven onder het hoofdstuk 4.1.3.2 'Nieuwe activiteiten'.

Daarnaast zijn er in 2019 1 en in 2021 2 Waterwetvergunningen verleend rondom oesterkweekactiviteiten, zie Figuur 4-5.

Figuur 4-5 Waterwetvergunningen Oesterkweek

Vanuit het NVWA is aangegeven dat RVO over de data en informatie beschikt. Nadat NVWA navraag heeft gedaan bij RVO blijkt dat er geen gegevens aanwezig zijn over oesterkweek. Er is ook direct contact geweest met RVO, waarbij is aangegeven dat er geen informatie beschikbaar is over de locatie, omvang, periode van zaaien en oogsten en over de naleving van voorwaarden. LNV ontvangt monitoringsrapporten van vergunningplichtige activiteiten wanneer er een monitoringplicht is opgenomen in de vergunningvoorschriften.

Er is informatie aangeleverd over het aantal Waterwetvergunningen. Daarnaast is er via de Publicatieplatform UitvoeringsContent (PUC) website⁶ een overzicht gemaakt van de afgegeven Wnb-

⁶ <https://puc.overheid.nl/>

vergunningen, zie bijlage A2. Gebaseerd op het aantal verstrekte vergunningen kan er geen ecologische evaluatie worden uitgevoerd, aangezien er geen of gelimiteerde informatie is over de omvang, intensiteit, ruimte en tijd van deze activiteit (Tabel 4-5).

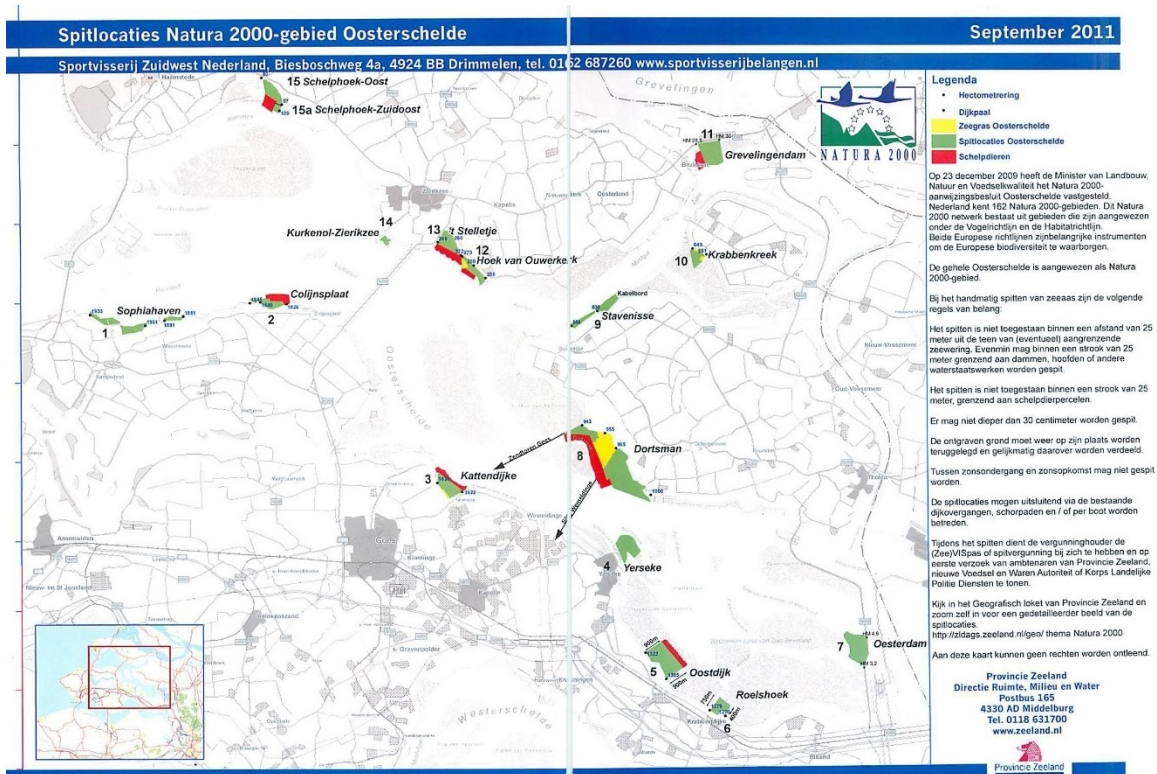
Garnalenvisserij

Garnalenvisserij staat niet in het huidige beheerplan beschreven als activiteit. In dit rapport is garnalenvisserij opgenomen onder hoofdstuk 4.1.3.2 'Nieuwe activiteiten'.

Handmatige zee-aaswinning

Dit is een categorie vier activiteit. In het toegangsbeperkingsbesluit (TBB) zijn de spitvakken opgenomen voor handmatige zee-aaswinning. Gegevens en data over deze activiteit zijn opgevraagd bij de Sportvisserij Zuidwest Nederland Belangbehartiging van regio West. In de aangeleverde rapportages wordt duidelijk aangegeven waar er gespuit wordt en de intensiteit van het spitten.

Deze activiteit is in intensiteit afgenomen, maar is in omvang hetzelfde gebleven. Dit betekent dat er minder zee-aas wordt gespuit (intensiteit), maar dezelfde spitlocaties worden gebruikt (omvang, **Error! Reference source not found.**). Het spitten vindt meestal plaats voor eigen gebruik. Vanuit de rapportages kan afgeleid worden dat er aan de voorwaarden wordt voldaan. In de rapportages ontbreekt de data voor 2020 en 2021. Sportvisserij Zuidwest Nederland Belangbehartiging van regio West geeft aan dat er in 2020 90 keer is gespuit op zee-aas.

Figuur 4-6 Handmatige zee-aas spitlocaties in de Oosterschelde (groene vakken).

Door LNV is één vergunning in het kader van de Wnb afgegeven voor pierspitten in de Sint Annapolder.

Gebaseerd op de beschikbare informatie kan geconcludeerd worden dat de informatie gedeeltelijk geschikt is voor een evaluatie (Tabel 4-5). Gedeeltelijk, omdat er gegevens voor de bovenstaande aangegeven jaren ontbreken.

4.1.2 Ontbrekende data/informatie en aanbevelingen

4.1.2.1 Monitoring van menselijke activiteiten

Voor de volgende activiteiten geldt dat de monitoringsgegevens (intensiteit, locatie, datum etc.) van de activiteit grotendeels ontbreken of niet zijn aangeleverd:

- Baggeractiviteiten
- Bestaande lozingen van stoffen
- Inspectie- en monitoringvluchten
- Burgerluchtvaart en recreatief vliegverkeer
- Recreatievaart > 20 kilometer per uur met motorboten
- Recreatie op water en platen
- Recreatie op dijken en aangrenzende buitendijkse gebiedsdelen
- Mosselteelt en oesterkweek

Aanbeveling

Voor de hierboven genoemde activiteiten geldt dat er geen structurele monitoring van de frequentie en locatie plaatsvindt. Aanbevolen wordt om bij verschillende instanties zoals vliegvelden, verenigingen, bonden, verhuurbedrijven en dergelijke nog aanvullende gegevens op te vragen die inzicht kunnen geven in waar en hoe vaak genoemde activiteiten plaatsvinden.

Daarnaast is gebleken dat regulier beheer en onderhoud van de waterkeringen, het watersysteem en de kustwerken niet alleen door de Waterschappen wordt uitgevoerd, maar ook door RWS.

Tijdens de data-inventarisatie is hier geen informatie over ontvangen, daarom kan hier geen evaluatie op plaatsvinden. Voor het opstellen van het volgende beheerplan is een aanbeveling om deze activiteit anders te formuleren of een additionele activiteit op te nemen voor dit onderhoud.

4.1.2.2 Overtredingen

Om na te gaan of de voorwaarden die gesteld worden aan activiteiten onder categorie 2 en de mitigerende maatregelen onder categorie 4 in acht worden genomen, is het van belang om een goede registratie bij te houden over de overtredingen die plaatsvinden in de Oosterschelde. Dit wordt gedaan door de RUD. Hierbij worden de volgende gegevens geregistreerd: adres (straat, huisnummer, plaats), XY-coördinaten, hoofdgroep wetgeving (SR, Wnb), subgroep (wat verboden is; bijvoorbeeld afval dumpen), gedraging/-constatering, waarschuwing, proces verbaal, melding, verbalisant, feitnummer, aantal combibonnen.

De data worden voor drie jaar bewaard en door de privacywetgeving en strafrechtelijke informatie is het niet mogelijk om de gegevens openlijk te delen. Wel is er in 2021 voor de eerste keer een jaarrapportage opgesteld door de Kerngroep Toezichtkringen Natuurhandhaving Zeeland, waarin een samenvatting is gegeven van de overtredingen in het voorgaande jaar (RUD, 2020). Dit is niet per Natura 2000-gebied gedaan, maar per handhavingsproject. In de rapportage van 2020 is het project Toezicht en Handhaving TBB Oosterschelde en Westerschelde & Saeftinghe opgenomen en zijn er wel meer specifieke gegevens over de Oosterschelde te vinden met betrekking tot bepaalde activiteiten (wild oogsten, betreding van gesloten gebieden, recreatie).

Aanbeveling

Aanbevolen wordt om te verzoeken om alle persoonsgevoelige informatie uit de dataset te halen en alleen informatie over de XY-coördinaten, hoofdgroep wetgeving, subgroep, gedraging en constatering vrij te geven. Hierbij is de beschikbaarheid van de gegevens over de gehele beheerplanperiode noodzakelijk.

Een jaarlijkse rapportage met een overzicht van de overtredingen per Natura 2000-gebied is zeer nuttig voor de evaluatie. Aangezien het hier over een samenvatting gaat, is inzicht in de gehele dataset noodzakelijk.

4.1.3 Advies Nee-lijst en nieuwe activiteiten

4.1.3.1 Advies nee-lijst

Tijdens het opstellen van het beheerplan voor het Natura 2000-gebied Oosterschelde zijn er menselijke activiteiten geïdentificeerd die kunnen plaatsvinden zonder mitigerende maatregelen, voorwaarden of vergunningen. Deze activiteiten zijn overzichtelijk gemaakt in de 'Nee-lijst' (zie Bijlage A2). Tijdens de data-inventarisatie en procesevaluatie is er getracht om antwoord te krijgen op de volgende vraag:

Zijn er activiteiten op de "nee-lijst" die nu mogelijk toch significante gevolgen hebben?

(Door bijvoorbeeld wijzigingen in aard, omvang, intensiteit, plaats en duur of door nieuwe inzichten in de beoordeling van effecten of vanwege cumulatieve effecten).

De geïnterviewde partijen voor deze activiteiten zijn RUD Zeeland en Provincie Zeeland. Beide partijen geven aan dat er geen data of informatie beschikbaar is over de activiteiten op de 'Nee-lijst'. Wel blijkt uit de gesprekken met beide partijen dat alle activiteiten van de Nee-lijst in het Natura 2000-gebied lijken te zijn toegenomen in de beheerplanperiode. Negatieve effecten lijken niet (meer) op voorhand te zijn uitgesloten, waardoor het belangrijk is om meer inzicht te krijgen in deze activiteiten.

Aanbeveling

Mogelijkheden om meer inzicht in deze activiteiten te krijgen zijn:

- Het organiseren van werksessies met verschillende gebruikers en overkoepelende organisaties in de Oosterschelde. Door RUD Zeeland zijn er algemene voorstellen gedaan voor te betrekken partijen, zoals (jacht)havens, campings, windsurfscholen, bezoekerscentra, vissers, etc. Door met de juiste partijen om tafel te gaan zitten, goed uit te leggen waarvoor de gegevens nodig zijn en de juiste vragen te stellen kan er voor veel activiteiten een beeld geschetst worden over de ontwikkelingen en de locaties die het meest gebruikt worden. Het verdient daarbij aanbeveling om de focus te leggen op activiteiten die potentieel een effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen, zoals verstoring van deelpopulaties van bepaalde soorten door recreatie. Een aantal van deze werksessies (afhankelijk van het soort organisaties) kan ook gebruikt worden om meer inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van nieuwe activiteiten (zie ook 4.1.3.2 Nieuwe activiteiten).
- Het in kaart brengen van de locaties van activiteiten. Vanuit RWS is als idee aangegeven om de app Strava en de tool Maptionnaire te gebruiken om bepaalde activiteiten meer inzichtelijk te maken.
 - In de Strava app kunnen door individuen sportactiviteiten geregistreerd worden zoals wandelen, hardlopen en fietsen, maar ook watersporten. Aan deze registraties zijn GPS-data gekoppeld zodat de route van de activiteit gevolgd en opgeslagen kan worden. In deze app kunnen ook zogenaamde 'heat maps' opgevraagd worden waarmee de intensiteit van sportactiviteiten kan worden weergegeven op een kaart. Hiermee zou eventueel ook gekeken kunnen worden of sporters (waaronder kitesurfers) de begrenzingen van TBB's overschrijden. Voor het opvragen van deze 'heat maps' is een premium (betaald) account nodig. Een beperking van dit hulpmiddel

- is verder dat het geen volledig beeld geeft, want niet iedere sporter gebruikt Strava en nieuwe activiteiten (zoals drones, wildrapen en campers) worden hierin niet geregistreerd.
- Met Maptionnaire kan eventueel in de werksessies worden gewerkt. Dit is een zeer uitgebreide tool als hulp voor het opstellen van bijvoorbeeld omgevingsplannen voor steden. In de context van deze opdracht kan het gebruikt worden om aan te geven waar bepaalde activiteiten plaatsvinden en waar de knelpunten aanwezig zijn in relatie tot deze activiteiten. Dit idee vraagt een uitgebreide voorbereiding voor configuratie van de tool en wordt gezien als hulpmiddel bij eventuele werksessies.

Benodigd budget: dit kan worden bepaald zodra de mogelijkheden zijn besproken en afgestemd met RWS.

4.1.3.2 Nieuwe activiteiten

In de evaluatie van het beheerplan dienen niet alleen de activiteiten die in het beheerplan beschreven zijn geëvalueerd te worden, maar moet ook rekening worden gehouden met nieuwe activiteiten die zich gedurende de looptijd van het beheerplan hebben voorgedaan.

Daarom is het voor de evaluatie van belang om een overzicht te hebben van de nieuwe activiteiten en de aard, omvang, tijdstip, duur en planning van in de huidige beheerplanperiode **nieuwe** activiteiten, evenals plannen en/of projecten in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Het is mogelijk dat de nieuwe activiteiten vergunde activiteiten betreffen. In het geval van vergunde activiteiten is het van belang om inzicht te krijgen hoeveel Wnb-vergunningen zijn verleend en of er overtredingen hebben plaatsgevonden.

Tijdens de data-inventarisatie en interviews zijn de volgende nieuwe activiteiten geïdentificeerd door Provincie Zeeland en RUD Zeeland:

- drones;
- zeewierkweek en -plukken (vergund);
- feesten aan zeedijken;
- kano's;
- wild rapen van de tapijtschelp en weekdieren ;;
- buitensporten;
- drijvende zonneparken;
- oesterkweektafels
- campers;
- strandhuizen

Daarnaast laat het rapport Garnalenvisserij in Natura 2000-gebieden (Hintzen, 2021) zien dat er in de periode 2016 – 2020 op kleine schaal is gevist op garnalen. Volgens de vigerende Wnb-vergunning (2017 – 2022) is het toegestaan om jaarlijks 292 uren te vissen op garnalen in de Oosterschelde. In de periode januari – mei 2021 zijn er 522 uren gevist (Hintzen, 2021). Ook zijn in de voorgaande jaren veel meer visuren gevist dan was toegestaan.

Een nieuwe activiteit die zich voordoet in de Oosterschelde is off-bottom oesterkweek door middel van oestertafels. Tijdens de huidige beheerplanperiode heeft LNV zes Wnb-vergunningen verleend voor deze activiteit. De locaties waar off-bottom oesterkweek plaatsvindt zijn Slikken van Kats, Prinseplaat, Tweede plaat, Schelphoek en in de kom van de Oosterschelde.

De bovenstaande lijst met nieuwe activiteiten geeft een beeld van de nieuwe of gewijzigde activiteiten die zijn benoemd tijdens de inventarisatie. Deze lijst is niet uitputtend. In de evaluatie en voor een volgend beheerplan moeten alle nieuwe activiteiten worden geïventariseerd en zou het effect van deze nieuwe

activiteiten op de instandhoudingsdoelstellingen beoordeeld moeten worden door middel van een geactualiseerde gebruikstoets. Dit kan gedaan worden door een “kleine” NEA uit te voeren.

Aanbeveling

Aanbevolen wordt om een aantal werksessies met overkoepelende organisaties (Kanobond, Watersportbond, Recron, Wildplukkers Gilde, etc.) te organiseren om meer inzicht te verkrijgen over welke nieuwe activiteiten er plaatsvinden en op welke locaties en in welke aantallen. Daarnaast kan ook besproken worden welke verwachtingen er zijn voor de toekomst met betrekking tot deze en toekomstige activiteiten. Een aantal van deze werksessies (afhankelijk van het soort organisaties) kan ook gebruikt worden om meer inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van activiteiten op de Nee-lijst (zie ook 4.1.3.1 Advies nee-lijst). Ook kan er gesproken worden over het bijhouden van ontwikkelingen van activiteiten in de toekomst, zodat dit in het volgende beheerplan op een betere manier kan worden georganiseerd.

4.1.4 Geografische locatiegegevens van activiteiten

Van een aantal menselijke activiteiten (nieuw, gewijzigd of ongewijzigd) is geografische informatie (kaartmateriaal/GIS-data) aanwezig. Ten tijde van het schrijven van deze deelrapportage is deze informatie echter te onvolledig om hiervan een goed overzicht te geven. Er is een inventarisatie gaande wat wordt geleid door de opdrachtnemer en is samenwerking met WVL om de dataset volledig te maken, zodat de maatregelen geografisch weergegeven kunnen worden. Zodra gereed, worden deze in Bijlage A3 opgenomen.

4.2 Instandhoudingsmaatregelen

In Bijlage A2 zijn de resultaten van de data-inventarisatie van de instandhoudingsmaatregelen opgenomen. Hierin staat beschreven over welke instandhoudingsmaatregelen het gaat, de verantwoordelijke instantie, contactpersoon, uitvoeringsperiode, uitvoeringsstatus, beschikbaarheid van informatie en de analyse van de kwaliteit van de informatie en data.

4.2.1 Beschikbare data/informatie en kwaliteitsbeoordeling

Deze paragraaf geeft een overzicht van de beschikbare informatie voor instandhoudingsmaatregelen, de kwaliteit van de aangeleverde data en informatie en een overzicht van nieuwe maatregelen die niet in het beheerplan waren opgenomen. Tabel 4-5 geeft hiervan een samenvatting met het type maatregel en de status van uitvoering. Na deze tabel wordt hierop een toelichting gegeven. **Voor details over onderstaande resultaten wordt de lezer verwezen naar Bijlage A2.**

Tijdens de beheerplanperiode zijn er nieuwe instandhoudingsmaatregelen uitgevoerd. Voor een overzicht en een korte toelichting op deze maatregelen wordt de lezer verwezen naar bijlage A5.

De beoordeling van de kwaliteit is gebaseerd op de aanwezigheid van een werkomschrijving en/of de werktekeningen en ondersteunende rapportages over de monitoring van de habitattypen, -soorten of vogelsoorten in het gebied. Een A betekent dat al deze informatie aanwezig is, een B dat deze gedeeltelijk aanwezig is en C dat deze niet aanwezig is. Zie ook de toelichting onder de tabel.

Tabel 4-6 Overzicht van beoordeling van informatie over instandhoudingsdoelstellingen. A = informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, B = informatie is beschikbaar, maar is niet/gedeeltelijk voldoende voor een

evaluatie van het beheerplan, C = geen informatie beschikbaar. Rode tekst = instandhoudingsmaatregelen die vóór de beheerplanperiode zijn uitgevoerd

Nr.	Instandhoudingsmaatregelen	Type maatregel	Informatiehouder	A	B	C	Niet uitgevoerd
1	MIRT-project zandhonger fase I: Zandsuppletie Roggenplaat 1,3 miljoen m3 zandsuppletie op Roggenplaat	Optimalisatie leefgebied	RWS ZD		x		
3	KRW: schorrandverdediging	Optimalisatie leefgebied	RWS ZD	x			
4	KRW: aanleg schelpenbanken	Optimalisatie leefgebied	RWS ZD	x			
5	KRW: pilot aanplant zeegras	Onderzoek	RWS ZD	x			
6	KRW (getij herstellen Rammegors):aanleg getijdennatuur	Optimalisatie leefgebied	RWS ZD	x			
7	KRW Schelphoek: zandsuppletie (pilot)	Optimalisatie leefgebied	RWS ZD	x			
8	Schelphoek. Creëren broedgelegenheid kustbroedvogels	Optimalisatie leefgebied	RWS ZD	x			
9	Kennisleemte: Oorzaak afnemende aantallen bergeend, brilduiker, meerkoet, pijlstaart en slobeend is onbekend. Onderzoek naar oorzaak en oplossingen/extra aandacht bij rapportage monitoring	Onderzoek	RWS ZD				x
10	Kennisleemte: Verspreidingsinformatie bruine kiekendief is niet volledig in beeld. Aanpassing monitoring	Onderzoek	RWS ZD				x
11	Kennisleemte: Onderzoek naar schorrandverdediging Verdrongen Zuid-Beveland. Effectiviteit schorrandverdediging	Onderzoek	RWS ZD				x
12	Onderzoek naar herstel mogelijkheden Katse plaat (OS14) (t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels)	Onderzoek	Provincie Zeeland				x
14	Kennisleemte: Herstel van droogvallende mosselbanken. Bijdrage aan onderzoek naar optimale vestigingsomstandigheden voor een aantal organismen zoals	Onderzoek	RWS ZD				x

Nr.	Instandhoudingsmaatregelen	Type maatregel	Informatiehouder	A	B	C	Niet uitgevoerd
	oesters, mossels, zeegras of slijkgras m.b.v. biologisch afbreekbare kratjes						
15	Kennisleemte t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels; uitbreiding en verbetering kwaliteit leefgebied strandplevier; verbeteren kwaliteit schor. Studie naar mogelijkheden van Schorverjonging	Onderzoek	RWS ZD				x
16	Pilot Schorverjonging uitvoeren (t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels; uitbreiding en verbetering kwaliteit leefgebied strandplevier)	Onderzoek	RWS ZD & Provincie Zeeland				x
18	Plan Tureluur. Westenschouwense Inlagen. Na pachtvrij maken het inrichten van de inlaag, waardoor potentieel leefgebied voor de noordse woelmuis wordt gemaakt en in de inlaag ten zuiden van de kern voor kustbroedvogels.	Optimalisatie leefgebied	NM			x	
19	Plan Tureluur. Cauwersinlaag (OS3). Eiland momenteel in aanleg; rattenbestrijding hoort bij regulier beheer	Optimalisatie leefgebied	NM			x	
20	Plan Tureluur. Koudekerksche Inlagen (OS1). Opzetten peil in winter, doorstroming bevorderen. Pachtvrij maken	Optimalisatie leefgebied	NM			x	
21	Plan Tureluur. De Pluimpot, Scherpenisse (OS29) Kaal maken van verruigd eiland; hoog winterpeil tot half maart; was voorheen belangrijke broedplaats visdief	Optimalisatie leefgebied	Provincie Zeeland	x			
22	Plan Tureluur. Kouden- en Kaarsepolder (OS2) Uitbreiding zilte vegetaties d.m.v. maaiveldverlaging waarbij het middendeel wordt omgevormd tot karreveld, gecombineerd met aanleg vogeleiland.	Optimalisatie leefgebied	Provincie Zeeland	x			

Nr.	Instandhoudingsmaatregelen	Type maatregel	Informatiehouder	A	B	C	Niet uitgevoerd
23	Plan Tureluur. Flaauwers Inlaag en Weevers Inlaag (OS9). Peilbeheer: hoog in winter, begin maart laten zakken (huidig beheer goed);	Optimalisatie leefgebied	Natuurmonumenten	x			
24	Plan Tureluur. Zuidkust Schouwen, Scherpenissepolder, Schakerloopolder; natte natuur	Optimalisatie leefgebied	Staatsbosbeheer	x			
25	Plan Tureluur. Deelgebied 10; aanleg eiland en plaatsen kwelbuis. Natte natuur	Optimalisatie leefgebied	Provincie Zeeland	x			
26	Plan Tureluur. Klein Beijerenpolder; aanleg eiland en plaatsen kwelbuis. Natte natuur	Optimalisatie leefgebied	Provincie Zeeland	x			
27	PAS-maatregelen Vlietepolder: verwijderen bomen/ houtige opslag, maaien en afvoeren, graven van petgaten	Beheer en onderhoud	Het Zeeuwse Landschap		x		
28	PAS-maatregelen Vlietepolder: Vlietepolder; Verwijderen bomen/ houtige opslag, maaien en afvoeren. Graven van petgaten	Beheer en onderhoud	Het Zeeuwse Landschap		x		
29	PAS-maatregel Westelijke kuip: verwijderen bomen/ houtige opslag, maaien en afvoeren	Beheer en onderhoud	Het Zeeuwse Landschap			x	
31	Stinkgat- van Haftenpolder ruigte maaien, plaggen, verwijderen van bomen en struiken. Onderzoek naar juiste hydrologische maatregelen om ruigte tegen te gaan (t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels)	Beheer en onderhoud	Provincie Zeeland		x		
32	Prunje Ruigte maaien / afplaggen (o.a. t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels; uitbreiding en verbetering kwaliteit leefgebied strandplevier)	Beheer en onderhoud	Provincie Zeeland	x			
33	Pikgat en deelgebied 6, zuidkust Schouwen. Verruiging deels tegengaan door maaien. Voor gevoelige soorten: ruigte maaien en continuering zomer/ winterpeil (o.a. t.b.v. behoud	Beheer en onderhoud	Natuurmonumenten			x	

Nr.	Instandhoudingsmaatregelen	Type maatregel	Informatiehouder	A	B	C	Niet uitgevoerd
	kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels; uitbreiding en verbetering kwaliteit leefgebied strandplevier; uitbreiding leefgebied noordse woelmuis)						
34	Cauwers Inlaag. Effectgerichte monitoring vegetatie en vergroten oppervlakte door herprofilering aangebrachte grond	Beheer en onderhoud	Natuurmonumenten			x	
35	Schakerloopolder. Verwijderen bomen en struiken, maaien en afvoeren vegetatie vasteland. Oude deel eilandje in grote plas herstellen (behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels; uitbreiding en verbetering kwaliteit leefgebied strandplevier)	Beheer en onderhoud	Provincie Zeeland		x		
36	Rattekaai en Roelshoek. Onderzoek naar herstel van een strandhaak bij de schor van Roelshoek	Onderzoek	Natuurmonumenten			x	
38	De Pluimpot, Scherpenisse. Kaal maken van verruigd eiland door maaien en plaggen (t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels)	Beheer en onderhoud	Provincie Zeeland	x			
39	Scherpenisse Inlaag. Boezem en Botgat: Creëren broedgelegenheid kustbroedvogels: aanleg drijvend eiland	Optimalisatie	Staatsbosbeheer				x
40	Gefaseerde aanleg van drijvende eilanden op meerdere locaties in de Oosterschelde (t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels)	Optimalisatie	Provincie Zeeland		x		
41	Gefaseerde aanleg van drijvende eilanden op meerdere locaties in de Oosterschelde (t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels)	Optimalisatie	Provincie Zeeland			x	
42	Suzanna's en Kisters. Inlaag ruigte maaien (t.b.v. behoud	Beheer en onderhoud	Natuurmonumenten			x	

Nr.	Instandhoudingsmaatregelen	Type maatregel	Informatiehouder	A	B	C	Niet uitgevoerd
	kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels)						
43	Scherpenissepolder. Periodiek peil verhogen met brak water in overleg met Waterschap (i.v.m. mogelijke externe effecten)	Beheer en onderhoud	Staatsbosbeheer				x
44	Koude- en Kaarspolder. Onderzoek mogelijkheden plaatsen kwelbuizen voor meer zoutinvloed. Onderzoek naar mogelijkheden voor aanwenden vrijkomende grond voor extra vogeleilandjes (o.a. t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels)	Onderzoek	Provincie Zeeland		x		
45	Deesche Watergang. Maaiveldverlaging in aangrenzende EHS-gronden (uitbreiding 3 ha). Instellen nieuw Begrazingsbeheer nieuw terrein. Effectgerichte monitoring vegetatie. Kaal maken verruigd eiland door maaien/plaggen. Onderzoek naar mogelijkheden voor aanwenden vrijkomende grond voor extra vogeleilandjes (t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels; uitbreiding en verbetering kwaliteit leefgebied strandplevier)	Beheer en onderhoud	Provincie Zeeland		x		
46	Westenschouwense - Inlaag West; verruiging tegengaan door maaien; effectgericht monitoren vegetatie; afhankelijk van uitkomsten monitoring, peil verhogen of handhaven streefpeil	Optimalisatie	Provincie Zeeland		x		
47	Westenschouwense. Inlaag Oost; verruiging tegengaan door maaien; effectgericht monitoren vegetatie; afhankelijk van uitkomsten monitoring, peil verhogen of handhaven streefpeil	Optimalisatie	Provincie Zeeland		x		
48	Schelphoek buitendijks. Broedeiland afvlakken door afplaggen (t.b.v. behoud	Optimalisatie	Provincie Zeeland	x			

Nr.	Instandhoudingsmaatregelen	Type maatregel	Informatiehouder	A	B	C	Niet uitgevoerd
	kwiteit leefgebied voor kustbroedvogels)						
49	Rumoirtschorren. PAS-maatregel: (voor H1320 en H1330A) Jaarlijkse monitoring en eventueel inzet kleinschalig plaggen binnen aanwezige schorrandbescherming ter voorbereiding moment afname puntbelasting;	Beheer en onderhoud	Provincie Zeeland		x		
50	Bruintjeskreek. Onderzoeken mogelijkheden plaatsen kwelbuizen voor meer zoutinvloed op basis resultaten plaatsen kwelbuizen. Optimalisatie peil door aanvullend plaggen en/of hergebruik vrijgekomen materiaal voor broedeilanden gebruiken om nieuwe pionierszones te creëren (t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels)	Optimalisatie	Provincie Zeeland		x		
51	Inlaag 's Gravenhoek. Verwijderen vegetatie van vogeleilanden door maaien en afvoeren. Een maal per 5 jaar wilgen afzetten (t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels)	Optimalisatie	Het Zeeuwse Landschap	x			
52	Tholen/ Sint Philipsland. PAS maatregel: Seizoensbegrazing met schapen	Beheer en onderhoud	Staatsbosbeheer			x	
64	Oosterschelde-Uitbreiden oppervlak leefgebied Noordse woelmuis (H3140)	Optimalisatie	Provincie Zeeland	x			
Totaal				17	12	10	9

In de onderstaande paragrafen wordt een toelichting gegeven van de bovenstaande status van instandhoudingsmaatregelen per kwaliteitscategorie. Ook in Hoofdstuk 5 verder ingegaan op de uitvoering van instandhoudingsmaatregelen met oorzaken, gevolgen en aanbevelingen.

A: informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan

In de bovenstaande tabel is terug te lezen dat van 17 instandhoudingsmaatregelen er data en informatie aanwezig is die van voldoende kwaliteit is om een evaluatie mee uit te voeren. Bij deze maatregelen zijn de werkomschrijving en/of de werktekeningen beschikbaar en zijn er ondersteunende rapportages aanwezig

over de monitoring van de habitattypen, -soorten of vogelsoorten in het gebied. Voor een toelichting hiervan per maatregel wordt de lezer verwezen naar Bijlage A2.

De KRW-maatregelen 3, 4, 5, 6 en 7 zijn uitgevoerd vóór het opstellen van het huidige beheerplan. Hiervoor is voldoende informatie beschikbaar.

B: informatie is beschikbaar, maar is niet/gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan

Voor 12 instandhoudingsmaatregelen heeft de data-inventarisatie uitgewezen dat er wel informatie beschikbaar is, maar dat die niet volledig genoeg is om een ecologische evaluatie uit te voeren. Deze instandhoudingsmaatregelen worden uitgevoerd door Provincie Zeeland en RWS. Bij Provincie Zeeland zijn verschillende afdelingen verantwoordelijk voor het uitvoeren van de instandhoudingsmaatregelen en het monitoren van vegetatie en aanwezigheid soorten. Voor instandhoudingsmaatregel 31, 35, 44, 45, 46, 47, 49 en 50 is de reden dat alleen de werkomschrijving en werktekeningen zijn aangeleverd als data. De ondersteunende monitoringsdata zijn nog niet aangeleverd (31, 35 en 49), of de monitoring is (nog) niet uitgevoerd (44, 45, 46, 47 en 50). Zie voor een uitgebreide toelichting de tabel in Bijlage A2. Informatie over vegetatie wordt bijgehouden in veldbezoek en PQ verslagen. Voor een aantal instandhoudingsmaatregelen zijn deze verslagen wel aangeleverd, echter voor de bovengenoemde instandhoudingsmaatregelen niet. Provincie Zeeland gaf aan dat de informatie over soorten wordt bijgehouden in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en vrij toegankelijk is.

Meerdere instandhoudingsmaatregelen (nummers 31, 35, 45, 46 en 47) gaan over het tegengaan van verruiging. Deze maatregelen zijn vaak wel uitgevoerd, maar los van deze constatering zijn er veelal geen verdere gegevens beschikbaar. In het beheerplan zijn geen richtlijnen opgenomen over monitoring en/of rapportage. Hierdoor kan enkel worden nagegaan of maatregelen wel of niet uitgevoerd zijn.

Maatregel 40 (gefaseerde aanleg van drijvende eilanden voor visdieven) is op dit moment nog in uitvoering en er is informatie beschikbaar over de jaren 2016-2021. De informatie wordt jaarlijks bijgewerkt, waardoor er wordt verwacht dat de dataset volgend jaar compleet is en geschikt zal zijn om een ecologische evaluatie uit te voeren. De informatie kan net als de voorgaande maatregelen opgevraagd worden bij Provincie Zeeland.

Maatregel 27 en 28 beschrijven PAS-maatregelen in de Vlietepolder (verwijderen houtige opslag, maaien). Deze maatregelen zijn voor de planperiode uitgevoerd, rapportages zijn tot 2014 geleverd aan de Provincie Zeeland. De uitvoering van deze maatregelen is deels gebeurd, maar er zijn geen petgaten gegraven. Petgaten ontstaan door het uitbaggeren van veen, waardoor veenplassen ontstaan.

Maatregel 1 betreft een MIRT-project, waarbij 1,3 miljoen kuub zandsuppletie heeft plaatsgevonden op de Roggeplaat. Deze maatregel is uitgevoerd door RWS ZD. In 2021 is een rapportage verschenen over de ontwikkelingen voor en in het eerste jaar na de suppletie (Wallis *et al.*, 2021). De grootschalige monitoring loopt tot 2024.

C: geen informatie beschikbaar

Voor 10 instandhoudingsmaatregelen heeft de data-inventarisatie uitgewezen dat er geen informatie beschikbaar is om een evaluatie mee uit te voeren.

Maatregel 41 is op dit moment nog in uitvoering. Het betreft een maatregel voor het optimaliseren van het leefgebied voor kustbroedvogels die wordt uitgevoerd door Provincie Zeeland. Eind 2022 wordt een rapport opgeleverd, dat zo snel mogelijk opgevraagd dient te worden bij de Provincie Zeeland begin 2023, zodat de betreffende informatie meegenomen kan worden in de ecologische evaluatie.

Maatregel 52 betreft een PAS-maatregel en is op dit moment nog in uitvoering. De originele maatregel omvatte seizoensbegrazing met schapen bij Rammegors.

In bovenstaande data-analyse ontbreken gegevens van Natuurmonumenten (maatregel 18, 19, 20, 33, 34, 36 en 42) en Het Zeeuwse landschap (maatregel 29). Hierdoor zijn 8 instandhoudingsmaatregelen niet te toetsen. Voor maatregel 55 staat als uitvoerende partij RWS ZD aangegeven, maar door het gebrek aan informatie over de verantwoordelijk persoon binnen RWS is de vraag naar informatie niet mogelijk geweest.

Niet uitgevoerd

Er zijn negen maatregelen geformuleerd in het beheerplan die niet zijn uitgevoerd. Dit zijn de maatregelen 9-16, 39, 43. Nummers 9-11, 14 en 15 zijn kennisleemtes die niet zijn onderzocht, nummer 12 is een onderzoek dat gaat starten in de volgende beheerplanperiode, en nummer 16 een pilot met schorverjonging die misschien later wordt uitgevoerd. Van maatregel 39 (broedgelegenheid kustbroedvogels Scherpenisse) is bij de kennishouder (SBB) niet duidelijk waarom deze maatregel niet is uitgevoerd. Maatregel 43 is nog niet uitgevoerd omdat op deze locatie er nog enclaves landbouw of daar aangrenzend liggen waardoor een hoger waterpeil opzetten nog niet gewenst is.

Er kunnen meerdere redenen zijn voor het niet (volledig) uitvoeren van de maatregelen nl., soms is de omschrijving van de maatregel (incl. nut en noodzaak) in het beheerplan onvoldoende duidelijk of/en, is er druk op de planning van uitvoering van de maatregelen bij de verschillende instanties door bijvoorbeeld onvoldoende tijd, capaciteit en financiële middelen. Tijdens de interviews met medewerkers van Provincie, Rijkswaterstaat en terreinbeheerders, is niet duidelijk naar voren gekomen welke redenen de meest bepalend zijn geweest. Ook is gebleken uit de interviews dat verschillende instanties een betere regie en coördinatie wensen over de N2000 beheerplannen.

Aanbevelingen

Het opstellen, uitvoeren en evalueren van de eerste beheerplannen is een belangrijk leerproces geweest. De lessen uit de vorige jaren worden meegenomen in de volgende fase van het opstellen van de nieuwe beheerplannen. Specifiek voor de uitvoering van de maatregelen, betekent dit, dat bij voorbaat een heldere inschatting gemaakt zal moeten worden van de uitvoerbaarheid en technische haalbaarheid (incl. prioritering) van alle maatregelen, de benodigde middelen en mensen die werkelijk ingezet gaan worden in de uitvoering van de maatregelen. Vervolgens zullen de afspraken omtrent de uitvoering van alle afgesproken maatregelen vastgelegd moeten worden in de uitvoeringsprogramma's van alle betreffende organisaties na afstemming onderling.

4.2.2 Geografische locatiegegevens van instandhoudingsmaatregelen

Van een aantal van de bovenstaande maatregelen is geografische informatie (kaartmateriaal/GIS-data) aanwezig. Ten tijde van het schrijven van deze deelrapportage is deze informatie echter te onvolledig om hiervan een goed overzicht te geven. Er is een inventarisatie gaande om de dataset volledig te maken, zodat de maatregelen geografisch weergegeven kunnen worden. Zodra gereed, worden deze in Bijlage A3 opgenomen.

4.3 Ecologische monitoring

De data-inventarisatie van de ecologische monitoring heeft tot doel om de beschikbare gegevens over de toestand en trend van de aangewezen vogel- en habitatsoorten te verzamelen en te beoordelen op kwaliteit en volledigheid om een ecologische evaluatie mogelijk te maken. De ecologische evaluatie is bedoeld om te beoordelen of de instandhoudingsdoelstellingen waarvoor het betreffende Natura 2000-gebied is aangewezen zijn behaald. De resultaten van de ecologische evaluatie dienen ter actualisatie en verbetering

van de nieuwe beheerplannen, bijvoorbeeld door aanpassing van maatregelen en/of instandhoudingsdoelstellingen.

De ecologische monitoring van veel soorten en habitattypen uit het beheerplan is reeds opgenomen in bestaande reguliere (landelijke) meetnetten (o.a. MWTL). Hierdoor zijn er al duidelijke afspraken gemaakt voor het uitvoeren van de monitoring en de registratie van data. Rijkswaterstaat beschikt hierdoor reeds zelf over de informatie en er is reeds duidelijk hoe en waar de informatie verwerkt wordt. Echter, over het algemeen geldt dat voor enkele soorten een **aanvulling op de reguliere (landelijke) monitoring en/of specifieke monitoring** wenselijk is (bijvoorbeeld voor de gewone zeehond, noordse woelmuis, bruine kiekendief en slechtvalk), zie ook Tabel 4-5. Aansluitend zijn gedurende de loopduur van de beheerplannen middels een ontwerpwijzigingsbesluit **nieuwe habitattoorten** aangewezen voor diverse gebieden. Voor dergelijke soorten zijn er nog geen definitieve instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd en opgenomen in beheerplannen. Ook is nog niet bepaald op welke manier (meetnet) de status en trends van deze soorten bijgehouden zullen worden. In deze paragraaf is de beschikbare aanvullende informatie over deze soorten geïnventariseerd en beoordeeld op kwaliteit ten behoeve van een ecologische evaluatie.

Tabel 4-7 Overzicht van soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd in de Oosterschelde (populatie, omvang leefgebied, kwaliteit leefgebied) en waarvoor aanvullende data nodig is voor de ecologische evaluatie. “=” betekent een behoudsdoelstelling en “>” betekent een uitbreidingsdoelstelling.

Groep	Cluster	Instandhoudingsdoelstelling	Status doel	ISHD-populatie	ISHD-omvang leefgebied	ISHD-kwaliteit leefgebied
Habitat soorten	(Zee)zoogdieren	Bruinvis	Ontwerp	=	=	=
		Gewone zeehond	Definitief	>	=	>
		Grijze zeehond	Ontwerp	=	=	=
		Noordse woelmuis	Definitief	>	>	=
	Vissen	Fint	Ontwerp	=	=	=
Broedvogels	Moerasbroedvogels	Bruine kiekendief	Definitief	19 broedparen	=	=
Niet-broedvogels	Roofvogels	Slechtvalk	Definitief	Seizoens- max 10 individuen	= (foerageer gebied)	= (foerageer gebied)

Zoals weergegeven in tabel 4-8 is er voor geen van de doelsoorten van het Natura 2000-gebied Oosterschelde voldoende informatie beschikbaar voor een evaluatie van het beheerplan. Onder de tabel volgt een toelichting per soort. **Voor details over onderstaande resultaten wordt de lezer verwezen naar Bijlage A2.**

Tabel 4-8 Overzicht van beoordeling van informatie over de doelsoorten; A: informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, B: informatie is beschikbaar, maar is niet/gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, C: geen informatie beschikbaar.

Nr.	Doelsoorten N2000 Oosterschelde	A	B	C
1	Bruinvis		x	
2	Gewone zeehond		x	
3	Grijze zeehond		x	
4	Noordse woelmuis		x	
5	Bruine kiekendief		x	

6	Slechtvalk		x	
7	Fint			x

4.3.1 Zoogdieren

De **bruinvis** is nog niet opgenomen in het huidige beheerplan van de Oosterschelde. Op termijn zal de doelstelling zijn om de populatieomvang, en omvang en kwaliteit van het leefgebied op orde te houden. In de Oosterschelde lijkt sprake te zijn van een subpopulatie van de Noordzeepopulatie. De populatieomvang van de bruinvis in de Oosterschelde lijkt continu te bestaan uit circa 50-60 individuen.

De waarnemingen van de bruinvis zijn enerzijds uitgevoerd in het kader van de KRM en het MWTL door middel van vliegtuigtellingen. Dit betreft met name tellingen op het Nederlands Continentaal Plat en niet specifiek in de Oosterschelde. Verder dateren de beschikbare data al vanaf 1991 tot en met 2019. Daarnaast doet Stichting Rugvin actief onderzoek in het Oosterscheldegebied naar deze soort. Stichting Rugvin doet de monitoring op basis van tellingen en door middel van het aanleggen van een populatie-fotocatalogus waarin identificeerbare individuen zijn opgenomen. Deze manier van monitoring is gestart sinds 2009 en de meest recent beschikbare data lopen tot 2019. De data worden gegenereerd tijdens de jaarlijkse tellingen vanaf boten en via opportunistische waarnemingen door het jaar heen. De jaarlijkse telling gebeurt echter niet volgens een constante methode: het aantal deelnemende boten fluctueert, evenals de dag in het jaar waarop het wordt uitgevoerd en de deelnemende waarnemers. Er zijn dus data beschikbaar om de populatieomvang te toetsen, maar vanwege fluctuaties in monitoringsaanpak is de datakwaliteit niet consistent en dus waarschijnlijk onvoldoende om instandhoudingsdoelstellingen te toetsen. In de Oosterschelde wordt geen onderzoek gedaan naar de omvang van het leefgebied, maar ervan uitgaande dat deze populatie de Oosterschelde (vermoedelijk) niet verlaat (Jansen *et al.*, 2013, Van Dam *et al.*, 2017), is er ook geen wijziging van de omvang van het leefgebied te verwachten. Wat betreft de kwaliteit van het leefgebied valt op te merken dat er relatief meer strandingen zijn dan elders op de Nederlandse kust. Dit is mogelijk een gevolg van het “vastzitten” van de dieren op deze locatie, ze zwemmen de Oosterschelde mogelijk wel in maar kunnen de weg terug niet vinden (Jansen *et al.*, 2013). De Oosterscheldekering vormt daarbij een barrière voor vrije uitwisseling met de Noordzee. Er lijkt op de Oosterschelde dan ook sprake van een subpopulatie. Er zijn geen gegevens beschikbaar om omvang en kwaliteit van het leefgebied te toetsen aan de instandhoudingsdoelstellingen van de Oosterschelde. Als de bruinvis opgenomen wordt in het beheerplan, dient er ofwel een consistente monitoring opgezet te worden, of zijn de doelstellingen niet toetsbaar.

De **gewone zeehond** is opgenomen in het beheerplan 2016-2022 van de Oosterschelde met als instandhoudingsdoelstellingen de verruiming van populatieomvang, een consolidering van de omvang van het leefgebied en verbetering van de kwaliteit van het leefgebied.

Deltamilieu Projecten voert sinds 2015 vliegtuigtellingen uit boven de in de Oosterschelde gelegen zandplaten. Momenteel zijn de verkregen gegevens tot en met 2020 gerapporteerd. De verwachting is dat gegevens over 2021 vanaf april 2022 eveneens beschikbaar komen. De verzamelde gegevens geven informatie over de populatiegrootte (gebaseerd op individuen welke gebruik maken van de droogvallende zandplaten en daarmee mogelijk een onderschatting van de daadwerkelijke populatie omvang). Gegevens over de omvang van het leefgebied (met name de beschikbaarheid van zandplaten) is niet in kaart gebracht, de verwachting is wel dat als gevolg van “zandhonger” zandplaten niet meer aangroeien. Informatie over de kwaliteit, met name voedselvoorziening, van het leefgebied is niet voorhanden. Het aantal gewone zeehonden kan worden getoetst, maar voor de omvang en kwaliteit van het leefgebied ontbreken gegevens. Omdat de kwaliteit van de leefomgeving verbeterd dient te worden, moet hier extra aandacht en monitoringsinspanning aan gegeven worden.

De **grijze zeehond** maakt geen onderdeel uit van het huidige beheerplan 2016-2022. De voorgestelde doelstelling is gericht op behoud van de populatieomvang, behoud van leefgebied en behoud van de kwaliteit van het leefgebied. Ook voor de grijze zeehond geldt dat de beschikbare informatie gebaseerd is op vliegtuigtellingen zoals die van de platen in de Oosterschelde uitgevoerd worden. De beschikbare gegevens dateren al vanaf 2015 tot en met 2020. De verwachting is dat gegevens over 2021 in april 2022 beschikbaar zullen zijn. De waargenomen dichtheden van de grijze zeehond in de Oosterschelde zijn vele malen kleiner (enkele individuen) dan die van de gewone zeehond (honderden). Gegevens over de omvang van het leefgebied (met name de beschikbaarheid van zandplaten) zijn niet in kaart gebracht, maar de verwachting is wel dat als gevolg van “zandhonger” zandplaten niet meer aangroeien. Informatie over de kwaliteit, met name voedselvoorziening (pelagische vissoorten), van het leefgebied is niet voorhanden. Aantallen kunnen dus getoetst worden, omvang en met name kwaliteit van het leefgebied niet. Hier dient monitoring voor opgezet te worden. Als alternatief kan een indirecte afleiding gemaakt worden middels een kwaliteitsoordeel van een expert. Opgemerkt dient te worden dat het ook voor een expert lastig is een oordeel te vellen als er geen gegevens beschikbaar zijn van bijvoorbeeld pelagische vissoorten.

De **noordse woelmuis** heeft als instandhoudingsdoel een toename in het aantal individuen. Daarnaast dient de omvang van het leefgebied vergroot te worden, en de kwaliteit van het leefgebied gelijk te blijven. Het aantal individuen wordt gerapporteerd door de Zoogdierverseniging en data zijn beschikbaar tot 2019. Tot 2019 is onregelmatig maar zeer grootschalig gemonitord met behulp van vangkooien. Hoewel locaties en vangdagen niet consistent zijn, is de databeschikbaarheid dermate hoog dat er van deze gegevens gebruik gemaakt kan worden. Sinds 2020 wordt gemonitord middels eDNA-analyse. Deze gegevens geven een beeld over de aan- en afwezigheid, maar kunnen niet gebruikt worden om te toetsen of het aantal individuen toegenomen is. Ook zijn deze gegevens nog niet beschikbaar. Begin maart 2022 worden de eerste resultaten van een aantal locaties verwacht, maar het grootste gedeelte van de analyses wordt pas in maart 2023 verwacht. Van de omvang en kwaliteit van het leefgebied zijn minder gestandaardiseerde gegevens beschikbaar. Tijdens de monitoring met vangkooien hebben de onderzoekers per gebied aanbevelingen gedaan voor aanpassingen ter verbetering en kwaliteit van het habitat. Op basis van deze aanbevelingen zijn de doelstellingen waarschijnlijk te toetsen. Als dit lastiger blijkt, kunnen de onderzoekers waarschijnlijk een expert-oordeel geven.

4.3.2 Vogels

Vogels worden op twee manieren gemonitord in de Oosterschelde: Deltamilieuprojecten (DMP) voert maandelijks kustbroedvogeltellingen uit in de Zoute Delta (onderdeel van MWTL), en Werkgroep Roofvogels Zeeland voert jaarlijks tellingen uit. De maandelijkse vogeltellingen door DMP worden vanaf de oever en vanaf een schip uitgevoerd (zie Lilipaly & Sluiter, 2021). Gegevens van de tellingen zijn beschikbaar van 2000 tot en met 2020, de gegevens voor seizoen 2020/2021 worden waarschijnlijk in april 2022 opgeleverd. De openbaar beschikbare gegevens beschrijven het aantal individuen per soort dat per maand in de gehele Oosterschelde is geteld. Sinds seizoen 2018/2019 wordt er geteld met de app Avimap, waardoor exacte tellocaties van de individuen beschikbaar zijn via DMP. Werkgroep Roofvogels Zeeland telt jaarlijks het aantal broedparen roofvogels in Zeeland. Daarnaast houden ze het broedsucces en soms de winterslaapplaatsen bij. De broedpaar-tellingen worden enigszins onregelmatig uitgevoerd: gegevens zijn beschikbaar voor de periode 2002-2003, 2009-2010, en 2015-2021. Deze gegevens worden in jaarrapportages beschreven voor heel Zeeland, de gegevens per bekken zijn beschikbaar binnen de werkgroep. De monitoring is ad hoc (wanneer de vrijwilligers tijd hebben), de dekking niet volledig. De gegevens van de vogelwerkgroep zijn te summier om een evaluatie op te kunnen uitvoeren.

De **bruine kiekendief** heeft instandhoudingsdoelen voor de populatie (19 broedparen), de omvang van het leefgebied en de kwaliteit van het leefgebied. Het aantal broedparen wordt bijgehouden door de Werkgroep Roofvogels Zeeland. In de periode 2016-2021 zijn gegevens beschikbaar van 2017-2019. Onduidelijk is of deze gegevens vlakdekkend zijn, en of in de andere jaren wel geteld is. Daarom zijn deze gegevens niet

goed te gebruiken om de instandhoudingsdoelen te toetsen. Naast het aantal broedparen moet de omvang en kwaliteit van het leefgebied behouden blijven. Dit betekent dat er voldoende geschikt broedgebied moet zijn (natte ruigten met hoge vegetatie, weinig tot geen verstoring, nestplaats onbereikbaar voor predatoren), er moet voldoende rust tijdens het voortplantingsseizoen zijn, en er moeten geschikte foerageergebieden in de buurt zijn (voldoende kleine prooien in (half)open landschap). Gegevens hierover zijn niet voorhanden. Mogelijk valt de omvang van het leefgebied af te leiden uit de VEGWAD-karteringen (zes-jaarlijks). Omdat dit buiten de scope van dit project is, dient dit in een andere rapportage nader onderzocht te worden. Toetsing van de instandhoudingsdoelen voor de bruine kiekendief zijn dus niet mogelijk.

Voor de **slechtvalk** betreft de doelstelling voor de populatie een gemiddeld meerjarig seizoensmaximum van tien individuen, en een behoud van de omvang en kwaliteit van het foerageergebied (voldoende leefgebied om te rusten en foerageren, geschikte uitzichtpunten in open landschap en voldoende prooien). Het gemiddeld meerjarig seizoensmaximum kan berekend worden aan de hand van de maandelijkse telgegevens van DMP. Deze gegevens zijn van goede kwaliteit, want telgegevens zijn maandelijks beschikbaar en worden jaarlijks op dezelfde manier uitgevoerd. Gegevens zijn beschikbaar tot 2020, gegevens van 2021 zijn vanaf april 2022 beschikbaar. Voor het toetsen van de omvang en kwaliteit van het foerageergebied zijn geen gegevens beschikbaar. Behoud van omvang en kwaliteit van het foerageergebied kan dus niet getoetst worden. Mogelijk kan de omvang afgeleid worden van VEGWAD-gegevens, maar dit is in deze rapportage niet verder onderzocht. Voor de slechtvalk kan het instandhoudingsdoel voor het aantal individuen dus wel getoetst worden, maar omvang en kwaliteit van het foerageergebied valt niet te toetsen.

4.3.3 Vissen

De **fint** is nog niet opgenomen in het beheerplan van de Oosterschelde. Het is een trekkende pelagische vissoort die zeldzaam is in Nederland. Instandhoudingsdoelen voor de fint zijn gelijkblijvende aantallen, en gelijkblijvende omvang en kwaliteit van leefgebied. In de Oosterschelde is vanuit de KRW geen visstandbemonstering, omdat een K2-water (kustwater, beschut en polyhalien) geen vis-maatlat heeft. Wel wordt er jaarlijks de Demersal Fish Survey (DFS) uitgevoerd. Deze bemonstering wordt al 50 jaar uitgevoerd met een boomkor op circa 40 locaties in de Oosterschelde, en daarnaast in de Westerschelde, Waddenzee en Nederlandse kustzone. Uitvoering wordt gedaan door Wageningen Marine Research (WMR). Met een boomkor worden vrijwel alleen demersale vissoorten (bodenvissen) gevangen. Omdat fint een pelagische soort is, is dit geen adequate monitoringsmethode voor deze soort. De fint is tijdens deze monitoring slechts eenmaal gevangen, in 1971. De bouw van de stormvloedkering en compartimenteringsdammen heeft mogelijk effect gehad op diadrome soorten waaronder de fint (Hamerlynck & Hostens, 1994 Mulder *et al.*, 2020). Naast de DFS worden er door WMR op diverse plekken in Nederland monitoringsgegevens bijgehouden van fuiken die op relevante intreklocaties voor trekkende vissoorten staan. Er zijn echter geen fuikgegevens van de Oosterschelde.

Ravon heeft in 2019 en 2020 onderzoek gedaan naar het voorkomen van de fint op relevante intreklocaties richting de Biesbosch, aan de hand van zegenbevissingen en eDNA bemonsteringen. Tijdens dit onderzoek zijn geen finten aangetroffen. Hierbij is geen onderzoek gedaan in de Oosterschelde. Op dit moment ontbreken dus gegevens omtrent de aanwezigheid van de fint in het Oosterscheldegebied, maar het is waarschijnlijk dat er geen finten voorkomen in de Oosterschelde. Er zijn geen gegevens voor handen met betrekking tot omvang en kwaliteit van het leefgebied. Eventuele toetsing is voor deze soort dan ook niet mogelijk. Als fint wordt opgenomen in het beheerplan, dient er adequate vismonitoring te worden opgezet om het voorkomen van finten in de Oosterschelde in kaart te brengen.

5 Resultaten procesevaluatie

In dit hoofdstuk is een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in de verschillende uitvoeringsplannen en de uitwerking in de praktijk. Hierbij gaat het om de uitvoering van organisatie en coördinatie, uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen, monitoring, toezicht en handhaving en communicatie van de uitvoering van Natura 2000-beheer. Om deze vergelijking te maken hebben interviews plaatsgevonden met verschillende betrokken partijen zoals RWS, RUD, Provincie Zeeland en Waterschap Scheldestromen. Daarnaast zijn aanbevelingen gedaan voor het verbeteren van de uitvoering in de praktijk.

In Tabel 5-1 is een overzicht opgenomen van het aantal geïnterviewde personen per organisatie en onderwerp.

Tabel 5-1 Overzicht van het aantal geïnterviewde personen voor de procesevaluatie

Organisatie	Aantal geïnterviewde personen	Geïnterviewd in relatie tot onderwerp
RUD	1	Handhaving
Provincie Zeeland	4	Instandhoudingsmaatregelen, uitvoering en vergunningen
RWS	2	Opstellen beheerplan
RWS District	1	Uitvoering
Waterschap Scheldestromen	5	Menselijke activiteiten

5.1 Organisatie en coördinatie van de uitvoering

In deze paragraaf is in het kader van organisatie en coördinatie van de uitvoering van het Natura 2000-beheer een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in de uitvoeringsplannen⁷ en de uitwerking in de praktijk.

Uitvoeringsplan en uitwerking in de praktijk

Het uitvoeringsplan maakt de belangrijkste acties en afspraken met betrekking tot de uitvoering van de maatregelen, monitoring, handhaving en communicatie inzichtelijk. Ook wordt ingegaan op de wijze waarop de verschillende partijen samenwerken om deze acties en afspraken ten uitvoer te brengen. De belangrijkste afspraken rondom de uitvoering van het beheerplan zijn weergegeven in onderstaande tabel. Ook is weergegeven of deze acties zijn uitgevoerd.

Tabel 5-2. Overzicht van afspraken in het kader van de uitvoering van het beheerplan.

Afspraken	Uitgevoerd (ja/nee); toelichting
RWS ziet als voortouwnemer toe op de uitvoering van de afspraken uit het beheerplan.	Ja, er is een omgevingsmanagementplan en jaarplan opgesteld en er is gestuurd op issues
In de eerste drie jaar zal er op ambtelijk niveau (Overleg Bevoegd Gezag) tenminste halfjaarlijks voortgangs- en afstemmingsoverleg zijn tussen de bevoegde gezagen, zowel op de afzonderlijke onderdelen (handhaving, monitoring, communicatie, realisatie van maatregelen) als op het geheel en de samenhang.	Ja, er is gestart met 1x per jaar en daarna naar behoefte ingevuld (frequenter)
Jaarlijks wordt een jaarrapportage opgesteld om de voortgang van het afgelopen jaar te beschrijven en vooruit te blikken op het volgende jaar. Bestuurlijk wordt de jaarrapportage en de vooruitblik (inclusief eventuele aanpassingen in de financiële afspraken) jaarlijks vastgesteld in de BOND (of de opvolger daarvan).	Nee, er zijn geen formele rapportages opgesteld

⁷ https://rwsnatura2000.nl/gebieden/deltawateren/dw_documenten/default.aspx

<p>Voor het gebied Deltawateren is de interactie met het grote aantal stakeholders van belang. Daartoe wordt zowel op operationeel- als bestuurlijk niveau regelmatig overleg gevoerd. Het voorstel is om een maatschappelijk overleg in te richten om allerlei zaken omtrent het beheerplan te bespreken met de vertegenwoordigers van de bevoegde gezagen. Bestuurlijk overleg met de stakeholders zal tenminste een maal per jaar worden gepland; op initiatief van partijen kan tussentijds overleg worden belegd.</p>	<p>Ja, issues zijn gezamenlijk met stakeholders besproken (kitesurfen, betredingen, medegebruik onderhoudspaden, afzetten vogelgebieden, folderacties met handhavers). Er is een minisymposium georganiseerd met stakeholders, waaronder gemeenten</p>
<p>Na 3 jaar uitvoering zal een tussentijdse evaluatie worden opgesteld op basis waarvan ook de bestuurders tussentijds zullen worden geïnformeerd. Mocht het wenselijk zijn om de bevoegde gezagen op bestuurlijk niveau op enig ander moment tussentijds te informeren of raadplegen, dan neemt RWS daartoe het initiatief. De evaluatie als voorbereiding op een tweede uitvoeringsperiode wordt door voortouwnemer RWS geïnitieerd.</p>	<p>Er heeft geen tussentijdse evaluatie plaatsgevonden omdat het inregelen van de maatregelen langer heeft geduurd dan verwacht en uitvoering ervan dus later heeft plaatsgevonden. Hierdoor was de verwachting dat er na 3 jaar nog geen effect zichtbaar zou zijn van de maatregelen</p>

Tijdens de beheerplanperiode heeft er regelmatig overleg plaatsgevonden tussen de bevoegde gezagen en met de stakeholders. Er zijn echter geen formele rapportages opgesteld, waardoor zaken niet makkelijk terug te vinden zijn. Uit de interviews blijkt dat de uitvoeringsplannen en de uitvoering zelf voor verbetering vatbaar zijn. De uitvoeringsplannen zijn van achter het bureau bedacht, maar blijken in de praktijk lastig uit te voeren. De Oesterdam in de Oosterschelde is bijvoorbeeld een TBB-gebied, maar is ook aangewezen als kitesurf-locatie, zwemwater en als spitgebied voor zee-aas. RWS heeft hier een bebordingsplan voor ontwikkeld wat gereed is sinds 2021 (i.s.m. de RUD). Beheerders zijn zelf verantwoordelijk voor het uitvoeren van dit plan, echter is RWS in veel gebieden in de Oosterschelde zelf beheerder en bevoegd gezag. Organisatorisch bleek dit lastig uitvoerbaar voor RWS waardoor het plaatsen van de bebording nog niet op orde is, behalve op twee plaatsen bij de Oesterdam.

Daarnaast waren de richtlijnen en instructies in de uitvoeringsplannen niet scherp genoeg en ligt het opleggen van regels gevoelig in het gebied. Voor meer details over de ontvangen input van betrokkenen, wordt verwezen naar de interviewverslagen op Box (zie ook 1.3 Informatiedossier).

Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om voor het volgende beheerplan een concreter en meer uitgewerkt uitvoeringsplan op te stellen. Door werksessies te organiseren met de uitvoerende organisaties kunnen de belangrijkste issues besproken worden en kunnen duidelijke afspraken worden gemaakt over wie wat doet en op welke manier. Door het uitvoeringsplan samen met de mensen die in het veld de uitvoering doen wordt het een praktisch en uitvoerbaar plan.

5.2 Uitvoering van instandhoudingsmaatregelen

In deze paragraaf is in het kader van de instandhoudingsmaatregelen een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in de beheerplannen en de uitvoering in de praktijk. Om deze vergelijking te maken hebben interviews plaatsgevonden met de verschillende betrokken partijen. Tenslotte zijn aanbevelingen gedaan voor het proces rondom de uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen.

Instandhoudingsmaatregelen en uitwerking in de praktijk

Van de 48 instandhoudingsmaatregelen zijn er 36 uitgevoerd, 9 niet uitgevoerd, en 3 op dit moment in uitvoering. Van 3 maatregelen is geen informatie gevonden tijdens deze data-inventarisatie. De meeste maatregelen zijn dus wel uitgevoerd, maar achtergrondinformatie over de uitvoering of monitoringsgegevens ontbreken regelmatig. Veelal is er een projectplan, een werkomschrijving of een detailtekening aanwezig, maar resultaten van de maatregelen ontbreken. Dit is ook niet gevraagd vanuit het beheerplan, maar dit maakt een evaluatie van de beschikbare gegevens wel lastig. Zie ook Hoofdstuk 4

Resultaten data-inventarisatie voor toelichting. Opgemerkt dient te worden dat 19 van de maatregelen niet in het beheerplan zijn opgenomen, maar nieuwe maatregelen zijn (zie ook Tabel 5-3). Er zijn 9 maatregelen die wel in het beheerplan zijn geformuleerd maar niet zijn uitgevoerd, waarvan 7 maatregelen kennisleemtes en onderzoeken zijn, zoals onderzoek naar het afnemen van duikeenden, verspreiding van de bruine kiekendief en onderzoek naar schorrandverdediging. Van de niet uitgevoerde maatregelen is de uitvoerende partij vijf keer RWS ZD, twee keer Provincie Zeeland en twee keer Staatsbosbeheer. Eén maatregel (periodiek peil verhogen met brak water in Scherpenissenspolder) was fysiek nog niet uitvoerbaar. Van de andere 7 maatregelen is tijdens onze analyse niet duidelijk geworden waarom deze niet zijn uitgevoerd.

Tabel 5-3. Overzicht van de status van instandhoudingsmaatregelen uit het beheerplan, nieuw geformuleerde maatregelen en het totaal aantal doelen.

Status	Beheerplan	Nieuw*	Totaal
Uitgevoerd	33	11	44
Niet uitgevoerd	9	0	9
In uitvoering	3	2	5
Geen informatie	3	3	6
Tweede helft beheerplanperiode (2019-2022)	0	3	3

*De nieuwe instandhoudingsmaatregelen zijn weergegeven in bijlage A5.

Van 6 maatregelen (3 uit het beheerplan, 3 nieuwe) hebben we geen verdere informatie kunnen vinden of achterhalen. Dit gaat om 2 maatregelen rondom Plan Tureluur (beheerplan, Natuurmonumenten verantwoordelijk), een PAS-maatregel rondom de Westelijke Kuip (beheerplan, het Zeeuws Landschap verantwoordelijk), een optimalisatie maatregel voor de Westelijke Kuip (nieuw, het Zeeuws Landschap verantwoordelijk), gebruik van slibrijk sediment voor natuurbouw (nieuw, RWS verantwoordelijk), en een onderzoek naar afsluiting van de Plaat van Oude Tonge (nieuw, RWS verantwoordelijke). Het gebruik van slibrijk sediment is daadwerkelijk geprobeerd: in 2021 heeft Natuurmonumenten in samenwerking met Rijkswaterstaat een poging tot suppletie van het Verdrongen Land van Zuid-Beveland gedaan met baggerslib en zand uit de Zandkreekgeul. Er zou tegelijkertijd gebaggerd en gesuppleerd worden. De ondergrond van de suppletielocatie bleek echter minder stevig dan gedacht, waardoor de werkzaamheden niet veilig konden worden uitgevoerd.

De beschikbare informatie is summier. En helaas zijn er geen duidelijke antwoorden gekomen op vragen waarom maatregelen niet zijn uitgevoerd en hoe het procesmatig is verlopen tussen de belanghebbende partijen. Tijdens gesprekken is naar voren gekomen dat enkele partijen ook intern een evaluatie uitvoeren, waardoor ons onderzoek als “dubbel werk” werd gezien. Voor het succesvol uitvoeren van een evaluatie is het cruciaal dat alle partijen actief meedoen en bijdragen aan dit onderzoek. Meer communicatie tussen de partijen is daarom nodig.

Aanbevelingen

Het uitvoeren van de maatregelen dient beter bijgehouden te worden, inclusief de resultaten van de uitgevoerde maatregelen. Indien maatregelen niet worden uitgevoerd moet dit worden vastgelegd en moet de reden hiervoor worden onderbouwd.

5.3 Uitvoering van de monitoring

In deze paragraaf is in het kader van monitoring een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in het monitoringsplan en de uitwerking in de praktijk. De paragraaf is opgedeeld in de monitoring van menselijke activiteiten en ecologische monitoring. Monitoring van instandhoudingsmaatregelen is hierboven toegelicht.

5.3.1 Menselijke activiteiten

Monitoringsplan en uitwerking in de praktijk

Het monitoringsplan maakt de belangrijkste acties en afspraken in het kader van monitoring inzichtelijk. In het monitoringsplan is opgenomen dat de uitvoering van de voorgenomen mitigerende maatregelen wordt gemonitord door de partij die de maatregel neemt. Elke beheerder is verantwoordelijk voor monitoring in het eigen beheergebied. Aan het einde van de beheerplanperiode wordt hiervan door de terreinbeheerders verslag gedaan bij Provincie Zeeland. De monitoring van de uitvoering en effecten van de mitigerende maatregelen verloopt vergelijkbaar met de monitoring van de instandhoudingsmaatregelen. De belangrijkste afspraken rondom monitoring zijn weergegeven in onderstaande tabel. Ook is weergegeven of deze afspraken zijn uitgevoerd.

Tabel 5-3. Overzicht van afspraken in het kader van de monitoring van activiteiten, zoals opgenomen in het Monitoringsplan.

Afspraken	Uitgevoerd (ja/nee); toelichting
Inzicht in gebruik en/of activiteiten in relatie tot de staat van instandhouding verkrijgen	Er vindt geen structurele monitoring van activiteiten plaats, van een aantal activiteiten zijn wel gegevens beschikbaar
De uitvoering van de voorgenomen maatregelen wordt gemonitord door de partij die de maatregel neemt. Elke beheerder is verantwoordelijk voor monitoring in het eigen beheergebied. Aan het einde van de beheerplanperiode wordt hiervan door de terreinbeheerders verslag gedaan bij de Provincie Zeeland.	Het is onduidelijk of er gemonitord wordt. Het lijkt alsof er soms wel, soms niet gemonitord wordt. En dat de monitoring die gedaan is niet altijd onafhankelijk is. Verder is niet duidelijk of alle TBO's verslag doen bij de provincie.
De uitvoerende instantie rapporteert over de voortgang en de monitoringgegevens over de instandhoudingsdoelstellingen worden benut om de effectiviteit te bewaken.	Er wordt wel gerapporteerd, maar er wordt weinig met de monitoringgegevens gedaan.

Menselijke activiteiten

Zoals blijkt uit de data-inventarisatie in paragraaf 4.1, vindt er geen structurele monitoring plaats van menselijke activiteiten, de uitvoering hiervan is niet expliciet opgenomen in het monitoringsplan. Van een aantal activiteiten zijn wel gegevens beschikbaar, die dan meestal door de uitvoerende organisatie worden bijgehouden. Dit geldt voor baggeren en muskusrattenbestrijding. Daarnaast is er anekdotische informatie beschikbaar over recreatieve activiteiten, bij de RUD en Provincie Zeeland. Uit het interview met LNV is gebleken dat er geen duidelijk overzicht is van monitoringsplannen die gekoppeld zijn aan de vergunningsvoorschriften. De vergunningshouder is verplicht om – indien er monitoringplicht van toepassing is – de monitoringsplannen te publiceren, maar mag zelf kiezen op welk platform er wordt gepubliceerd. Er zou eerst een inventarisatie gemaakt moeten worden van vergunningen met een monitoringplicht, om vervolgens navraag te doen bij de vergunningshouders waar de monitoringsplannen te vinden zijn.

Provincie Zeeland geeft aan dat de monitoring in het kader van een Wnb-vergunning in veel gevallen niet wordt uitgevoerd door onafhankelijke experts maar door de vergunninghouder zelf, die niet altijd genoeg expertise heeft, of er wordt iemand ingehuurd waarvan de onafhankelijkheid niet is gecontroleerd. Er wordt lang niet altijd iets met de monitoringdata gedaan. In de praktijk blijkt het lastig om monitoring te laten uitvoeren.

Uitvoering van maatregelen

Ook de uitvoering van de mitigerende maatregelen en naleving van de regels is niet structureel gemonitord. Er is van een aantal maatregelen informatie beschikbaar: De muskusrattenbestrijding geeft aan dat ze de voorwaarden voor bestrijding uit het beheerplan volgen. Er wordt rekening gehouden met het broedseizoen (indien mogelijk), ze overleggen alles met de terreinbeheerders voordat ze een gebied ingaan en er vindt jaarlijks overleg plaats met bijvoorbeeld Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Het Waterschap Scheldestromen geeft aan dat de voorwaarden uit het beheerplan voor honderd procent worden nageleefd. Broedgevallen worden niet verstoord en ecologen doen indien nodig vooraf een quickscan.

Een groot gedeelte van de Oosterschelde is niet toegankelijk. Het toegangsbeperkingsbesluit (TBB) geeft aan dat wanneer de toegang wordt ontzegd, dit goed zichtbaar moet zijn middels bebording. In veel gevallen ontbreekt een juiste bebording rondom deze TBB-gebieden. Veel borden zijn vernield, verdwenen of niet meer actueel. Rijkswaterstaat is inmiddels een traject gestart met het op orde brengen van de bebording (RUD, 2020).

Voor meer details over de ontvangen input van betrokkenen, wordt verwezen naar de interviewverslagen op Box (zie ook 1.3 Informatiedossier). In paragraaf 5.4 wordt een beschrijving gegeven van de activiteiten met betrekking tot toezicht op en handhaving van de regels en voorwaarden in vergunningen.

Aanbevelingen

Om voldoende informatie te verzamelen voor een evaluatie dient de monitoring voor het volgende beheerplan sterk verbeterd te worden. Aanbevolen wordt om in het monitoringsplan concreet uit te werken wat er moet worden gemonitord, op welke manier en door wie. Het plan dient te worden opgesteld samen met de partijen die de monitoring zullen uitvoeren, zodat er commitment is bij alle partijen. Een jaarlijkse rapportage van de monitoringsresultaten geeft grip op de monitoring en maakt het ook mogelijk om de vinger aan de pols te houden en een tussentijdse evaluatie uit te voeren.

Het opstellen, uitvoeren en evalueren van de eerste beheerplannen is een belangrijk leerproces geweest. De lessen uit de vorige jaren worden meegenomen in de volgende fase van het opstellen van de nieuwe beheerplannen. Specifiek voor de uitvoering van de maatregelen, betekent dit, dat bij voorbaat een heldere inschatting gemaakt zal moeten worden van de uitvoerbaarheid en technische haalbaarheid (incl. prioritering) van alle maatregelen, de benodigde middelen en mensen die werkelijk ingezet gaan worden in de uitvoering van de maatregelen. Vervolgens zullen de afspraken omtrent de uitvoering van alle afgesproken maatregelen vastgelegd moeten worden in de uitvoeringsprogramma's van alle betreffende organisaties na afstemming onderling.

5.3.2 Ecologische monitoring

In deze paragraaf is specifiek gekeken naar de uitvoering van de ecologische monitoring van bruinvis, gewone zeehond, grijze zeehond, noordse woelmuis, bruine kiekendief en slechtvalk, omdat deze soorten (deels) buiten andere monitoringsinspanningen vallen.

Monitoringsplan en uitwerking in de praktijk

Voor trekvisen zoals de fint zijn in het veegbesluit voor het beheerplan ontwerp-behoudsdoelen geformuleerd. In het monitoringsplan is opgenomen dat gebruik gemaakt wordt van bestaande meetnetten zoals de passieve monitoring met fuiken. Dit vindt echter alleen plaats in het Haringvliet, niet in de Oosterschelde. Ook is opgenomen in het monitoringsplan dat RWS “de komende periode de mogelijkheden verkent voor eventuele inzetbaarheid van eDNA als monitoringstechniek voor vis”. Dit is inderdaad gebeurd, maar er zijn nog geen gegevens beschikbaar van de Oosterschelde. Omdat er geen eisen zijn opgenomen over databeschikbaarheid of een eventuele tijdelijke trekvismonitoring in de Oosterschelde, zijn er voor de

komende evaluatie geen gegevens beschikbaar om adequaat te kunnen toetsen hoe de soorten ervoor staan en of de instandhoudingsdoelstellingen zijn gerealiseerd.

Voor de gewone zeehond is er een verbeteringsdoel geformuleerd voor de kwaliteit van het leefgebied. De kwaliteit van het leefgebied moet volgens het monitoringsplan bepaald worden door een deskundigenoordeel, aan de hand van morfologie en droogvalduur van platen, voedselbeschikbaarheid, waterkwaliteit en verstoring. Morfologie en droogvalduur van platen wordt eens in de vier jaar gemonitord, aantallen zeehonden is beschikbaar vanuit de vliegtuigtellingen, waterkwaliteitsgegevens zijn voldoende beschikbaar vanuit het KRW-meetnet. Verstoring is lastiger te kwantificeren. Omdat er geen concrete metingen van verstoring in het monitoringsplan zijn opgenomen, zal verstoring aan de hand van anekdotische gegevens geanalyseerd moeten worden. Zo is recreatie aanzienlijk toegenomen, en zouden drones voor meer verstoring kunnen zorgen.

Voor bruinvis en grijze zeehond zijn vooralsnog geen beleidsdoelstellingen opgenomen in het huidige beheerplan (2016-2022). Derhalve is er in het monitoringsplan ook geen melding gemaakt van hoe deze dieren te monitoren en door wie dat uitgevoerd zou moeten hebben. Een procesevaluatie m.b.t. deze soorten is dan ook niet aan de orde.

De noordse woelmuis is een prioritaire soort waarvoor de Deltawateren een belangrijk leefgebied vormt. Voor deze soort zijn doelen vastgesteld om in de Oosterschelde het leefgebied uit te breiden. Volgens het monitoringsplan dienen de volgende zaken uitgevoerd te worden:

- Monitoring wordt gecoördineerd vanuit Provincie.
- Aan- of afwezigheid wordt gemonitord op basis van DNA-analyse uit keutels in onderzoeksgebieden, eens per 6 jaar.
- De ontwikkelingen m.b.t. leefgebied (successie, verstoring en predatoren) kan worden gevolgd aan de hand van luchtfoto's.
- Via "een format" wordt informatie over kwaliteit leefgebied geformuleerd.

Op basis van de interviews kan geconcludeerd worden dat de provincie Zeeland inderdaad de coördinatierol opgepakt heeft. De monitoring is uitbesteed aan de Zoogdierverseniging (DNA-onderzoek) en ecologisch adviesbureau Sandvicensis (loopvallen). De DNA-monitoring is op gang gekomen en wordt gerapporteerd, het lastige van de methode is dat er soms lang gewacht moet worden op de resultaten van de analyse (maanden). Over de beschikbaarheid van luchtfoto's ter beoordelingen van leefgebied is geen kennis uitgewisseld in de interviews. Uit rapportages blijkt wel dat luchtfoto's beoordeeld zijn ten behoeve van het (potentieel) leefgebied. Wat in het monitoringsplan daadwerkelijk bedoeld wordt met "een format" voor de kwaliteit van het leefgebied is niet helder, of deze informatie beschikbaar is blijft dan ook ongewis.

De bruine kiekendief is een moerasbroedvogel en heeft een instandhoudingsdoel, dat gericht is op het aantal broedparen. In de Oosterschelde worden aantallen vogels gemonitord, roofvogelbroedparen worden incidenteel gemonitord. In het monitoringsplan staat vermeld dat van de bruine kiekendief te weinig informatie beschikbaar is, en dat door Sovon een oplossing wordt gezocht. Sovon maakt deels gebruik van de tellingen van de Werkgroep Roofvogels Zeeland, die echter slechts ad hoc en niet tijds- of vlakdekkend zijn. Hierdoor is er geen oplossing gevonden voor het probleem dat in het monitoringsplan geschetst wordt. Gedurende de beheerperiode lijkt er niet gecontroleerd te zijn of de dataverzameling door deze vrijwilligersorganisatie afdoende was, of dat ze ondersteuning nodig hadden bij deze taken. Hierdoor heeft het bevoegd gezag niet ingegrepen toen bij ingang van het beheerplan al duidelijk was dat er onvoldoende gegevens beschikbaar waren voor de bruine kiekendief.

Voor de slechtvalk ligt dit anders, omdat het instandhoudingsdoel een seizoensmaximum aantal individuen is. Dit kan wel getoetst worden aan de hand van de watervogeltellingen. Hoewel de slechtvalk geen

watervogel is, wordt hun aanwezigheid wel bijgehouden. Wel dient opgemerkt te worden dat de watervogeltellingen niet worden uitgevoerd in oktober, november en april. Dit kan een effect hebben op het seizoensmaximum.

Voor beide vogelsoorten geldt dat er daarnaast doelstellingen voor omvang en kwaliteit van het leefgebied zijn opgesteld. In het monitoringsplan is opgenomen dat er gebruik dient te worden gemaakt van een deskundigenoordeel – “waarbij deskundigheid wordt opgedaan bij de broedvogelkarteringen” - aan de hand van de ecotopenkartering en habitattypen. Omdat er gebruik gemaakt moet worden van een deskundigenoordeel aan de hand van aanwezige gegevens, is het lastig om een gedegen oordeel te vellen over de beschikbare gegevens. Daarnaast lijkt het monitoringsplan verstoring buiten beschouwing te laten, terwijl recreatie en daarmee menselijke verstoring sterk is toegenomen in de Oosterschelde. Hier zijn echter slechts anekdotische bewijzen voor, dus dit valt verder niet te toetsen.

Aanbevelingen

De uitgevoerde monitoring van de diverse doelsoorten en hun leefgebieden loopt nogal uiteen. Met betrekking tot trekvisserij is men ervan uitgegaan dat bestaande meetnetten de monitoringsvereisten af zouden dekken, dat is voor de Oosterschelde niet het geval. Er is bijvoorbeeld geen passieve monitoring in de Oosterschelde en ook andere programma's zijn niet op dit water gericht of meer gericht op bodemvissen (DFS Oosterschelde). Voor aankomende jaren zou onderzoek specifiek op trekvisserij gericht kunnen worden of de bestaande meetnetten uitbreiden zowel in locatie als gericht op de meer pelagische (trek)vissoorten. De toepassing van eDNA kan hierbij ondersteunen maar niet de bestaande monitoringstechnieken vervangen.

Voor de soorten gewone zeehond en noordse woelmuis geldt dat verspreidingsonderzoeken nagenoeg conform monitoringsplan uitgevoerd zijn. De beoogde onderzoeken zijn naar behoren uitgevoerd. Voor beide organismen geldt dat meer aandacht mag komen voor de kwaliteit van het leefgebied, voor de noordse woelmuis is daar geen helder kader voor gedefinieerd en voor de gewone zeehond hangt die kwaliteit samen met de (toenemende) verstoring. Hoe verstoring te monitoren en te toetsen verdient aandacht.

Voor zowel de bruinvis als voor de grijze zeehonden dienen nog beheerdoelen geformuleerd en vastgesteld te worden, de monitoring van beide soorten wordt al naar behoren uitgevoerd en dient gecontinueerd te worden.

Wat betreft de vogels dient er met betrekking tot de inventarisatie van abundantie van de bruine kiekendief een verbeteringslag gemaakt te worden. Data wordt nu ad hoc verzameld; dat kan en moet gestructureerder en systematischer om daadwerkelijk te kunnen toetsen of doelen behaald worden. Dit is al geconstateerd in het beheerplan en dient nu voor het komende beheerplan uitgewerkt te worden. Voor de slechtvalk kunnen aanvullende monitoringsmomenten nog een beter beeld geven in de seizoensmaxima. Voor beide vogelsoorten geldt dat (recreatieve) verstoring een mogelijk toenemende negatieve factor zal worden. Hoe verstoring te monitoren en te toetsen dient nog beter gedefinieerd te worden.

5.4 Uitvoering van toezicht/naleving en handhaving

In deze paragraaf is in het kader van toezicht en handhaving een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in het handhavingsplan (2015), de handhavingsuitvoeringsplannen (2017-2019, 2020, en 2021, die van 2015-2016 en 2016-2017 zijn niet meer op te vragen bij de RUD) en de uitwerking in de praktijk.

Handhavingsplan en handhavingsuitvoeringsplannen en uitwerking in de praktijk

Het handhavingsplan en de handhavingsuitvoeringsplannen maken de belangrijkste acties en afspraken in het kader van toezicht en handhaving inzichtelijk. De belangrijkste afspraken rondom toezicht en handhaving zijn weergegeven in onderstaande tabel. Ook is weergegeven of deze afspraken zijn uitgevoerd.

Tabel 5-4. Afspraken in het kader van handhaving zoals opgenomen in het Handhavingsplan.

Afspraken	Uitgevoerd (ja/nee); toelichting
De deelnemende organisaties die verantwoordelijk of medeverantwoordelijk zijn voor de uitvoering vormen een (ambtelijke) Regiegroep. De Regiegroep staat onder voorzitterschap van de RWS-projectleider. De regiegroep stelt jaarlijks een jaarprogramma handhaving vast, waarin een gezamenlijke strategie wordt geformuleerd, prioriteiten worden gesteld en de benodigde capaciteit wordt vastgelegd. Overleg van de Regiegroep natuurhandhaving vindt twee keer per jaar plaats.	Ja, er wordt jaarlijks een jaarprogramma handhaving opgesteld. Overleggen met de Regiegroep vinden twee keer per jaar plaats.
Jaarlijks worden twee bijeenkomsten gepland voor het platform groene handhaving om kennis en ervaringen uit te wisselen. De deelnemers zijn RUD Zeeland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Zeeuws landschap, Waterschap Scheldestromen, Maatschappelijke organisaties en gemeenten.	Tot voor corona werd dat jaarlijks gedaan, een keer voor het seizoen en daarna nog een platform dag met een breder publiek. Tijdens corona even niet (2020 en 2021). Nu staan ze voor april en oktober weer op de planning. Tijdens corona meer in een kleiner comité, met wat verschillende groepjes.
Voor het toezicht op de afgegeven vergunningen in het kader van de Nbw (Wnb) is opgenomen dat de vergunningen tenminste één keer per jaar worden gecontroleerd op naleving van de voorschriften door het bevoegd gezag, de provincies.	Ja, dit wordt gedaan door provincies. Het is onduidelijk of dit ook door LNV wordt gedaan
Toezicht vanaf water en land in hoogseizoen (maart t/m september) dagelijks, in laagseizoen (oktober t/m maart) 1 keer per week.	Vanwege een gebrek aan capaciteit zijn deze uren niet gehaald. De RUD geeft aan dat maximaal een derde hiervan wordt gehaald. Reden: capaciteitsprobleem.
Toezicht vanuit de lucht door RWS 1 keer per maand.	Niet bekend
In de voorbereiding op het nieuwe jaarprogramma worden jaarlijks voortgangsrapportages opgesteld. Successen en knelpunten in de handhaving komen naar voren en vormen een basis om het jaarprogramma en zo nodig het handhavingsplan bij te stellen.	Er zijn jaarlijks uitvoeringsprogramma's gemaakt. Van 2020 is een jaarverslag gemaakt, die van 2021 volgt. Van overige jaren is geen jaarverslag beschikbaar.
In het HUP 2017-2019 staat dat het RUD 432 uur, Staatsbosbeheer 40 uur, Natuurmonumenten 200 uur, Het Zeeuwse Landschap 40 uur, RWS 30 uur en de gemeente Schouwen-Duiveland 32 uur moet besteden aan handhaving.	Nee, is niet uitgevoerd of de uren zijn niet gehaald (zie toelichting onder tabel).
In het HUP 2020 staat dat in 2020 toezicht en handhaving op TBB-gebieden en afgesloten dijkvakken prioriteit hebben. Het RUD besteedt 875 uur, Staatsbosbeheer 75 uur, Natuurmonumenten 32 uur, Het Zeeuwse Landschap 40 uur en RWS 100 uur aan handhaving.	Nee, is niet uitgevoerd of de uren zijn niet gehaald (zie toelichting onder tabel).
In de verschillende handhavingsuitvoeringsplannen zijn specifieke handhavingsacties geformuleerd.	Ja, dit is uitgevoerd
In het kader van jacht en schadebestrijding, soortenbescherming, houtopstanden en gebiedsbescherming worden veel vergunningen en ontheffingen gecontroleerd. Van alle controlebezoeken wordt een bezoekrapport opgesteld en opgeslagen in het	Ja, dit wordt gedaan.

<p>zaaksysteem Squit. Waarschuwingen en processenverbaal worden geregistreerd in BRS.</p>	
<p>Gedurende de uitvoeringsperiode wordt een inventarisatie van bestaande borden gedaan: waar staan ze, wat is de inhoud en wanneer zijn ze aan vervanging toe. Waar staan ze nog niet en zijn ze wel nodig? Dit gaat via de bevoegde gezagen, terreinbeheerders en sectoren (via klankbordgroepen). Het streven is om zoveel mogelijk uniformiteit in de borden aan te brengen en te zorgen voor een duidelijke boodschap.</p>	<p>Nee, dit is niet uitgevoerd. Rijkswaterstaat is inmiddels een traject gestart met het op orde brengen van de bebording</p>

Het opstellen, uitvoeren en evalueren van de eerste beheerplannen is een belangrijk leerproces geweest dat meegenomen zal moeten worden in het volgende traject van het opstellen van de nieuwe beheerplannen. Specifiek voor de uitvoering van de handhavingsplannen, betekent dit, dat bij voorbaat een goede inschatting gemaakt zal moeten worden van alle benodigde handhavingsacties (incl. prioritering) en van de benodigde middelen en mensen die werkelijk ingezet gaan worden in de uitvoering van de handhavingsacties. Vervolgens zullen de afspraken omtrent de uitvoering van alle handhavingsacties vastgelegd moeten worden in de uitvoeringsprogramma's van alle betreffende handhavende organisaties na afstemming onderling.

De acties die zijn opgenomen in het handhavingsplan worden over het algemeen uitgevoerd. De RUD Zeeland geeft echter aan dat ze maximaal een derde van de geplande tijd besteed hebben aan het houden van toezicht. Dit heeft er mee te maken dat er een groot capaciteitstekort is. Bovendien hebben de handhavers tegenwoordig steeds meer last van mensen die agressief reageren, waardoor toezicht en handhaving nu in tweetallen wordt gedaan (en dus een nog grotere belasting op de capaciteit legt).

Er is tijdens de beheerplanperiode gehandhaafd maar niet alle afgesproken handhavingsacties zijn uitgevoerd omdat er in de praktijk soms te weinig mensen en/of financiële middelen beschikbaar waren bij de verschillende handhavende organisaties. Uit de interviews blijkt dat de samenwerking tussen de verschillende handhavingspartijen op zich goed verloopt maar dat een betere organisatie en coördinatie gewenst is zodat er sneller en op een gestructureerde manier ingegrepen kan worden waar nodig.

Tijdens de interviews heeft RWS aangegeven dat de regelgeving niet voldoende duidelijk is door het ontbreken van goede teksten op borden. Deze teksten moeten voldoende dwingend zijn, met een wettekst erbij zodat duidelijk is dat bij overtreding van de regels een boete kan worden gegeven. Handhaving was niet goed uitgerust om met de regelgeving om te gaan en was onvoldoende betrokken bij het opstellen van het handhavingsplan. Ook het waterschap Scheldestromen en de RUD geven aan dat overtredingen plaatsvinden door het ontbreken van de juiste bebording. Hierdoor is handhaven niet mogelijk. Het waterschap geeft aan dat de bebording naar schatting in negentig procent van de locaties in de Oosterschelde niet in orde is. Rijkswaterstaat is inmiddels een traject gestart met het op orde brengen van de bebording. Provincie Zeeland geeft ook aan dat handhaving tekortschiet vanwege een capaciteitstekort en ontbreken van borden met de juiste tekst. RWS geeft aan dat van tevoren bekend was dat er niet genoeg capaciteit zou zijn voor handhaving en dat het zou werken om het onaantrekkelijk te maken om in een TBB-gebied te komen doormiddel van gebiedsinrichting. Een voorbeeld is de problematiek op de Oesterdam, zie Tekstbox 5-1.

Tekstbox 5-1 Problematiek Oesterdam

Problematiek Oesterdam

- Ondanks het TBB besluit vinden op en in de nabijheid van de droogvallende plaat van de Oesterdam, meerdere activiteiten naast elkaar plaats; recreatie op de dijk, wandelen op het slik (met hond), zwemmen, schelpdieren rapen, pieren spitten en kitesurfen. Een aantal van deze activiteiten zoals schelpdieren rapen, slikken betreden met/zonder hond op de hele droogvallende plaat, zwemmen en kitesurfen aan de zuidkant van de plaat is niet toegestaan o.b.v. de Wet Natuurbescherming (artikel 2.5 van de Wnb en lid 2 van artikel 2.7);
- In dit TBB gebied zijn sommige activiteiten op bepaalde locaties wel toegestaan, terwijl andere niet zijn toegestaan. Zo zijn er langs de weg wel parkeerplekken aanwezig, maar geen zitplekken, ondanks dat de plaat niet betreden mag worden en over de weg landbouwvoertuigen rijden. Daarnaast mag een kitesurfer wel over de plaat lopen en kitesurfen, maar een wandelaar mag de plaat niet betreden. Ook bevindt zich lavasteen op het talud bij de zwemlocatie aan de noordelijke kant van de plaat, terwijl de overgang aan de zuidelijke kant van de plaat geleidelijk overgaat naar zandplaat, waar juist geen zwemlocatie is.
- Er is onduidelijkheid over de begrenzing van het aangewezen TBB gebied (Bijl et al., 2018, Gijzel, 2021) en over de spelregels zowel voor kitesurfers als voor de overige gebruikers;
- Deze onduidelijkheid zorgt dat er vaak overtredingen plaatsvinden van alle bovengenoemde activiteiten o.b.v. van de regels Wnb en dat de natuurwaarden van dit N2000 gebied verder onder druk komen te staan (bron interview RUD);
- Vanwege alle onduidelijkheden is niet mogelijk om goed te handhaven (bron RUD).
- In 2019 is in opdracht van RWS ZD een natuurtoets (Jonkvorst & Van den Boogaard, 2020) uitgevoerd om de effecten van kitesurfen op alle N2000 vogelsoorten beter in beeld te brengen. Hieruit is gebleken dat er verstoring plaats vindt van foeragerende, overtuigende scholeksters en watervogels (brilduiker, bergeend enz.) door het kitesurfen maar dat er geen uitspraken gedaan kunnen worden over de omvang van het effect i.r.t. de beschikbaarheid aan uitwijkmogelijkheden omdat de cumulatieve effecten uitgewerkt dienen te worden;
- In 2022 heeft RWS ZD een informatiebord geplaatst met korte beschrijving van de regels van de Wnb en een kaart met de begrenzing van de verschillende toegestane activiteiten (zoning); door de complexiteit van de huidige situatie in het gebied, is dit bord echter in meerdere opzichten niet helder; vanaf de dijk bezien is het niet goed zichtbaar waar de afbakening per activiteit precies ligt ofwel het is niet duidelijk van de kant waar je wel/niet kan kitesurfen en pieren spitten omdat de 2 markeringen op de hoekpunten in het water niet goed zichtbaar zijn, tekst is onduidelijk ("honden aan de lijn" terwijl de plaat helemaal niet betreden mag worden, uitleg van laagwater ontbreekt); ook blijkt in de praktijk dat niet alleen binnen de begrenzing maar ook daarbuiten gekitesurft en gezwommen wordt (Bijl et al., 2018).

RWS geeft aan dat er ten tijde van het opstellen van de huidige beheerplannen niet aan drones is gedacht. Er is daarom niets over opgenomen in het beheerplan. Het handhaven van drones is lastig omdat mensen vaak achter een dijk staan en het dan niet duidelijk is waar de drone vandaan komt. Er is inmiddels een richtlijn met betrekking tot het gebruik van drones in Natura 2000-gebieden. RWS geeft daarnaast ook aan dat de voorwaarden voor beheer en onderhoud niet voldoende omschreven zijn waardoor het lastig te handhaven is of aan de voorwaarden gehouden wordt.

Waterschap Scheldestromen geeft aan dat activiteiten te vaag zijn beschreven in de beheerplannen waardoor handhaving er weinig mee kan. Het waterschap geeft aan dat er onderzoek wordt verricht als er een melding over een overtreding. Bijvangsten moeten worden gemeld aan de provincie, er komen echter

nooit meldingen binnen over bijvangst. Ook het Waterschap Scheldestromen geeft aan dat er sprake is van een capaciteitstekort. Volgens het waterschap is niet duidelijk welke rol RWS en RUD hebben met betrekking tot de handhaving. Het waterschap geeft aan dat de handhavingsambitie beter vastgelegd moet worden in de beheerplannen. Ook geeft het waterschap aan dat er vergunningen worden afgegeven voor menselijke activiteiten in TBB-gebieden.

In 2020 lag de focus van toezicht en handhaving op TBB-gebieden en afgesloten dijkvakken. In het handavingsjaarverslag 2020 is weergegeven dat tijdens de uitvoering van de controles gedurende de zomerperiode van 2020 duizenden overtredingen zijn geconstateerd. De overtredingen variëren van het stropen van kreeft tot het plukken van zeekraal, oogsten van zeewier, het rapen van kokkels en tapijtschelpen en illegaal gebruik van het geweer binnen het Natura 2000-gebied. De top drie overtredingen waren betreding van afgesloten gebieden (TBB), het rapen van schelpdieren en handelingen zonder vergunning. In de 113 controlemomenten zijn 40 waarschuwingen gegeven en 50 processenverbaal opgesteld (waarvan 38 buiten locatie Grevelingendam). In het jaarverslag wordt aangegeven dat deze aantallen niet in verhouding staan met voorgaande jaren, vanwege de bebording die niet op orde was.

Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om voor het volgende beheerplan meer aandacht te hebben voor preventie en zelfregulering in overleg met de omgeving. Aanbevolen wordt om werksessies te beleggen met de belangrijkste overkoepelende organisaties. Ook wordt aanbevolen een handhavingsplan op te stellen in afstemming met handhavers. Specifiek over de TBB gebieden (m.n. de Oesterdam, Plaat van Oude Tonge), wordt aanbevolen in het volgende beheerplanproces meer aandacht te besteden aan de inrichting daarvan en met het oog op de impact van recreatie op natuur.

Zie 4.1.2.2. voor aanbevelingen met betrekking tot het achterhalen van informatie met betrekking tot overtredingen.

5.5 Uitvoering van de communicatie

In deze paragraaf is in het kader van communicatie een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in het communicatieplan en de uitwerking in de praktijk.

Communicatieplan en uitwerking in de praktijk

Het communicatieplan maakt de belangrijkste acties en afspraken in het kader van communicatie inzichtelijk. De belangrijkste afspraken rondom communicatie zijn weergegeven in onderstaande tabel. Ook is weergegeven of deze afspraken zijn uitgevoerd.

Tabel 5-5. Afspraken in het kader van communicatie op basis van het Communicatieplan

Afspraken	Uitgevoerd (ja/nee); toelichting
RWS stelt een communicatieregisseur aan. Deze regisseur houdt een communicatiekalender bij en is verantwoordelijk voor zaken als het onderhouden van contacten met partijen die een rol spelen bij communicatie en brengt deze met elkaar in gesprek, zorgt voor het actueel houden van de website over Deltawateren, foldermateriaal etc. en spreekt ook andere partijen hierop aan, en overlegt over het ontwikkelen van nieuwe communicatiemiddelen en bewaakt de voortgang en effectiviteit van de gezamenlijke communicatie-inspanningen.	Momenteel (2022) niet aanwezig. Communicatie wordt op momenteel vooral aangestuurd vanuit omgevingsmanagement. De communicatieadviseurs hebben een actieve rol in de communicatie met partijen. Er is een website over Natura 2000 in de Deltawateren. Foldermateriaal is aanwezig en wordt in 2022 herzien
Er is een werkgroep bestaande uit (communicatie)medewerkers van partijen uit de BAND en de bevoegde gezagen die twee keer per jaar bijeen om concreet over de communicatie te praten.	Nee, dit is anders ingevuld door overleggen a.h.v. issues en een jaarlijks breed overleg in de vorm van een

minisymposium. In 2019 is dit jaarlijkse overleg uitgesteld en daarna niet meer georganiseerd i.v.m. corona

Waterschap Scheldestromen geeft aan dat de communicatie richting gebruikers anders moet. In het verleden was er sprake van repressie, maar het moet meer preventief. Mensen moeten meer bewust worden van het gevolg van een overtreding voor de natuur.

Provincie Zeeland geeft aan dat er in het contact met RWS regelmatig van contactpersoon wordt gewisseld waardoor er vaak vanaf het begin moet worden begonnen. Het contact tussen de provincie en RWS is volgens de provincie moeizaam. De lijntjes tussen Provincie Zeeland, Het Zeeuws landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer verloopt goed. Ook het contact tussen andere terreinbeheerders en de provincie gaat goed.

RWS vindt dat de communicatie over de beheerplannen met de provincie, de terreinbeheerders en het waterschap een centralere en goed afgestemde boodschap moet zijn. RWS geeft aan dat er een uitvoeringsoverleg is met de provincie en het RUD, dat redelijk goed verloopt. De verschillende partijen hebben echter geen gezamenlijk beeld over de rollen, taken en financiering. Het contact met de gemeentes loopt wat minder. Het is niet altijd duidelijk hoe er wordt omgegaan met Natura 2000-gebieden. Met de provincie, TBO's en het RUD is het contact wel goed.

Provincie Zeeland geeft aan dat de communicatie tussen de verschillende vergunningverleners beter kan. De cumulatieve effecten van de activiteiten dienen beter te worden onderzocht alvorens een vergunning wordt verleend. Een voorbeeld hierbij zijn de verleende vergunningen voor beroepsmatige oestervisserij en het handmatig rapen van oesters. Door Provincie Zeeland wordt er ervaren dat er een spanningsveld is tussen het oesterrapen en het aantal vergunningen dat wordt verleend voor beroepsmatige oestervisserij (pers. comm. Prov. Zl., 2022).

Aanbevelingen

Er wordt aanbevolen om het communicatieplan voor het volgende beheerplan m.n. te richten op twee punten: communicatie met en voorlichting aan het publiek en de gebruikers van het gebied én de communicatie tussen de verschillende bevoegde gezagen en beheerders van het gebied. Daarbij dienen er voor beide richtingen concrete afspraken en acties opgenomen te worden over de doelstelling van de communicatie en welke communicatie er plaats moet vinden, wanneer, hoe en door wie. Een belangrijk aandachtspunt voor volgend beheerplanproces is het investeren in de communicatie t.a.v. de natuurwaarden en de spelregels van de TBB gebieden (m.n. de Oesterdam, Plaat van Oude Tonge) om te voorkomen dat er steeds vaker gehandhaafd moet worden.

Het communicatieplan dient te worden opgesteld met alle bevoegde gezagen en beheerders zodat er commitment ontstaat voor de uitvoering. Een jaarlijkse rapportage van de communicatieactiviteiten en de knelpunten geeft grip op de communicatie en maakt het ook mogelijk om de vinger aan de pols te houden en een tussentijdse evaluatie uit te voeren. De communicatieregisseur dient voldoende tijd te hebben om het geheel aan te sturen en te faciliteren.

5.6 Overzicht aanbevelingen

In Tabel 5-4 is een samenvatting gegeven van de aanbevelingen voor de verschillende onderwerpen die beschreven zijn in dit hoofdstuk.

Tabel 5-4. Samenvatting van de aanbevelingen ten aanzien van de procesevaluatie per onderwerp.

Onderwerp	Aanbevelingen
Organisatie en coördinatie van de uitvoering	Concreter en beter uitgewerkt uitvoeringsplan opstellen. Hierin moeten duidelijke afspraken gemaakt worden over wie verantwoordelijk is en op welke manier de uitvoering in de praktijk moet plaatsvinden
Uitvoering instandhoudingsmaatregelen	Het uitvoeren van de maatregelen dient beter bijgehouden te worden, inclusief de resultaten van uitgevoerde maatregelen. Indien maatregelen niet worden uitgevoerd moet dit worden vastgelegd en moet de reden hiervoor worden onderbouwd.
Uitvoering instandhoudingsmaatregelen	Het opstellen, uitvoeren en evalueren van de eerste beheerplannen is een belangrijk leerproces geweest. De lessen uit de vorige jaren worden meegenomen in de volgende fase van het opstellen van de nieuwe beheerplannen. Specifiek voor de uitvoering van de maatregelen, betekent dit, dat bij voorbaat een heldere inschatting gemaakt zal moeten worden van de uitvoerbaarheid en technische haalbaarheid (incl. prioritering) van alle maatregelen, de benodigde middelen en mensen die werkelijk ingezet gaan worden in de uitvoering van de maatregelen. Vervolgens zullen de afspraken omtrent de uitvoering van alle afgesproken maatregelen vastgelegd moeten worden in de uitvoeringsprogramma's van alle betreffende organisaties na afstemming onderling.
Uitvoering van de monitoring	<p>De monitoring voor het volgende beheerplan dient sterk verbeterd te worden. Aanbevolen wordt om in het monitoringsplan concreet uit te werken wat er moet worden gemonitord, op welke manier en door wie. Een jaarlijkse rapportage van de monitoringsresultaten geeft grip op de monitoring en maakt het ook mogelijk om de vinger aan de pols te houden en een tussentijdse evaluatie uit te voeren.</p> <p>De uitgevoerde monitoring van de diverse doelsoorten en hun leefgebieden loopt nogal uiteen. Voor aankomende jaren zou onderzoek specifiek op trekvisser gericht kunnen worden of de bestaande meetnetten uitbreiden zowel in locatie als gericht op de meer pelagische (trek)vissoorten.</p> <p>Voor de soorten gewone zeehond en noordse woelmuis geldt dat meer aandacht mag komen voor de kwaliteit van het leefgebied. Hoe verstoring te monitoren en te toetsen verdient aandacht.</p> <p>Het verzamelen van data met betrekking tot de bruine kiekendief kan en moet gestructureerder en systematischer om daadwerkelijk te kunnen toetsen of doelen behaald worden. Voor de slechtvalk kunnen aanvullende monitoringsmomenten nog een beter beeld geven in de seizoenmaxima. Hoe verstoring te monitoren en te toetsen dient nog beter gedefinieerd te worden..</p>
Uitvoering en toezicht/naleving handhaving	Aanbevolen wordt om voor het volgende beheerplan meer in te steken op preventie, proactie en zelfregulering. Het wordt aanbevolen om het opstellen van het handhavingplan te doen in samenwerking met de mensen die in het veld te handhaving uitvoeren, zodat het praktisch en uitvoerbaar plan wordt.
Uitvoering communicatie	Er dienen zowel voor communicatie met en voorlichting aan het publiek en de gebruikers van het gebied, als de communicatie tussen de verschillende bevoegde gezagen en beheerders van het gebied concrete afspraken en acties opgenomen te worden over de doelstelling van de communicatie en welke communicatie er plaats moet vinden, wanneer, hoe en door wie in het nieuwe communicatieplan. Een jaarlijkse rapportage van de communicatieactiviteiten en de knelpunten geeft grip op de communicatie en maakt het ook mogelijk om de vinger aan de pols te houden en een tussentijdse evaluatie uit te voeren.

6 Literatuurlijst

Arts, F.A., Lilipaly, S.J., Hoekstein, M.S.J., van Straalen, K.D., Sluijter, M., Wolf, P.A., Boudewijn, T.J., Grutters, B.M.C. & Middelveld, R.P, 2018. Recreatief medegebruik dijktrajecten Oosterschelde en Westerschelde. Vlissingen. DPM & Bureau Waardenburg

Bijl J, Hazel, W. & Derriks T., 2018. Onderzoek: Recreatief gebruik zuidelijk deel van de Oesterdam. Kenniscentrum Kusttoerisme. Vlissingen.

Van Dam, S., L. Solé, L.L. IJsseldijk, L. Begeman & M.F. Leopold, 2017. The semi-enclosed tidal bay Eastern Scheldt in the Netherlands: Porpoise heaven or porpoise prison? *Lutra* 60 (1): pp 5-18

EL&I (2009). Besluit aanwijzing Natura 2000-gebied Oosterschelde.

Frank Gijzel, 2021. Memo RWS ZD: Kitesurflocatie Oesterdam, 29 januari 2021.

Hamerlynck, K. & K. Hostens, 1994. In: P.H. Nienhuis & A.C. Smaal (Eds.) Changes in the fish fauna of the Oosterschelde estuary – a ten-year time series of fyke catches. Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.

Hintzen, N. (2021). Garnalenvisserij in Natura 2000 gebieden (No. C013/21). Wageningen Marine Research.

Hoek, S., 2021. The effects of recreation on the breeding behavior of Plovers nesting on Dutch sea dikes. Wageningen. Wageningen University & Research: WEC chairgroup. Msc Internship.

Hoekstein, M. S. J., Janse, W. M., Sluijter, M., & van Straalen, K. D. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2019/2020.

Jansen, O.A., G.M. Aarts & P.J.H. Reijnders, 2013. Harbour Porpoises *Phocoena phocoena* in the Eastern Scheldt: A resident Stock or Trapped by a Storm Surge Barrier? *PLoS ONE* 8(3): e56932. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0056932>

Jonkvorst & Van den Boogaard (2020). Natuurtoets kitesurflocaties Oesterdam en Cadzand Vlamingpolder. Toetsing in het kader van de Wet Natuurbescherming, Bureau Waardenburg RWS ZD.

Lilipaly, S.J. & M. Sluijter, 2021. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2020. Rijkswaterstaat, Centrale Informatievoorziening Rapport BM 21.09. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-05, Vlissingen.

Mulder, I.M., I. Tulp & T. Ysebaert, 2020. Ontwikkelingen van bodemgebonden vis en epibenthos in de Oosterschelde in de periode 1970-2018. Wageningen Marine Research rapport C024/20. Wageningen Marine Research, Yerseke.

Rijkswaterstaat (2010). Monitoringsplan Oosterschelde 2010-2020. Rijkswaterstaat Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Rijkswaterstaat (2015a). Handhaving in de Deltawateren: Toezicht- en handhavingsplan Deltawateren. Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Rijkswaterstaat (2015b). Uitvoeringsplan Natura 2000 Beheerplan Deltawateren. Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Rijkswaterstaat. (2016a). Natura 2000 Deltawateren: Beheerplan 2016-2022. Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Rijkswaterstaat (2016b). Communicatie in de Deltawateren: Communicatieplan Deltawateren. Rijkswaterstaat Zee en Delta

RUD (2021). Toezichtkringen natuurhandhaving Zeeland: Jaarrapportage 2020. Kerngroep Toezichtkringen Natuurhandhaving Zeeland

Toezichtkringen Natuurhandhaving (e.d.). Handhaving uitvoering programma 2017 - 2019 groene handhaving. Samenwerkingsverband Toezichtkringen Natuurhandhaving Zeeland

Toezichtkringen Natuurhandhaving (2019). Handhaving uitvoering programma 2020 handhaving groene wetten: Prioriteit voor Biodiversiteit. Samenwerkingsverband Toezichtkringen Natuurhandhaving Zeeland

Toezichtkringen Natuurhandhaving (2021). Handhaving Uitvoering Programma 2021: Prioriteit voor Biodiversiteit. Samenwerkingsverband Toezichtkringen Natuurhandhaving Zeeland

Wallis, B., S. Van Donk, A. Hamer, J. Wijsman, T. Ysebaert, E. Rurangwa, L. De Vet, J. Van der Werf, J. Van Dalen, T. Bouma & A. Slager, 2021. Roggenplaatsuppletie (Oosterschelde): ontwikkelingen voor (T0: 2015-2019) en het eerste jaar na aanleg (T1: 2020) van de suppleties. Wageningen Marine Research Rapport C038/21. Wageningen Marine Research, Yerseke.

A1 Benaderde partijen en personen, logboek en protocol

Benaderde partijen en personen / logboek

Zie Box (1.3 Informatiedossier) voor het logboek met benaderde partijen en personen gedurende deze Tranche. Dit logboek bevat alle contactmomenten met betrokkenen van de Natura 2000-gebieden Oosterschelde en Veerse Meer. Vaak zijn tijdens de contacten en gesprekken beide gebieden behandeld.

Protocol

In deze paragraaf staat beschreven welke stappen er zijn genomen wanneer het eerste mailcontact met gerichte vragen aan informatiehouders (zie 3.1.1 Voorbereiding) niet de gewenste informatie oplevert.

1. Wanneer **1 week** na het versturen van het informatieverzoek zoals beschreven in paragraaf 3.2 geen reactie is ontvangen, is er gebeld met de informatiehouder om te vragen of deze de mail kan beantwoorden.
2. Wanneer de informatiehouder niet opneemt, is zijn/haar voicemail ingesproken met de volgende boodschap:

“Goedemorgen/middag, met van Royal HaskoningDHV/Bureau Waardenbrug. In opdracht van RWS zijn wij samen met Royal HaskoningDHV/Bureau Waardenburg bezig de data-inventarisatie en procesevaluatie van de negen Natura 2000 gebieden in de Zuid Westelijke Delta. In het kader van dit project heb ik een aantal vragen voor u. Deze vragen heb ik u in de mail van Datum + Exact tijdstip gesteld. Hierop heb ik tot op heden nog geen antwoord ontvangen. Kunt u mij spoedig voorzien van antwoorden op deze vragen, of eventueel doorverwijzen naar de juiste informatiehouder? Ik zie uw reactie graag tegemoet. Einde bericht.”

Direct na het inspreken van de voicemail is er ook een e-mail naar deze persoon verstuurd. Hierbij is de eerst verzonden e-mail aangevuld met de volgende tekst:

“Beste,

Zojuist heb ik u geprobeerd telefonisch te bereiken over onderstaande e-mail.

Kunt u mij spoedig voorzien van antwoorden op deze vragen, of eventueel doorverwijzen naar de juiste informatiehouder?

U kunt mij bellen op: 06-nummer of op deze e-mail antwoorden.

Vriendelijke groet,

.....”

3. Wanneer er na 2 dagen geen telefonische reactie of via de mail binnen is gekomen, is er contact opgenomen met RWS om vervolgstappen te bespreken.

A2 Excel-tabellen met resultaten van data-inventarisatie

Zie Box (1.3 Informatiedossier) voor de tabellen met resultaten van de data-inventarisatie. Er is een tabel voor menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische monitoringsgegevens.

Deze tabellen zijn qua formaat te groot om hier op te nemen en bevatten onder andere de volgende informatie:

- Gebruiksactiviteiten, instandhoudingsmaatregelen, habitaatsoort.
- Categorie zoals per het beheerplan (1, 2, 3, 4 of nee-lijst).
 - Vergunningen (cat. 3) en nee-lijst staan in aparte sheets.
- Benodigde informatie zoals per het beheerplan en/of monitoringsplan.
- Bevoegd Gezag.
- Informatiehouder en contactpersoon.
- Informatiebron.
- Beschikbaarheid van informatie, met toelichting.
- Kaartmateriaal, indien beschikbaar
- Vorm van informatie
- Kwaliteitsbeoordeling zoals per paragraaf 3.2
- Benodigde actie (advies/aanbeveling).

A3 Geografische locatiegegevens

Beschikbare geografische locatiegegevens (kaartmateriaal/GIS-data) voor bestaande (ongewijzigde en gewijzigde) menselijke activiteiten, nieuwe menselijke activiteiten en instandhoudingsmaatregelen is opgenomen op Box (zie 1.3 Informatiedossier).

Ten tijde van het schrijven van deze deelrapportage is deze informatie onvolledig om hiervan een goed overzicht te geven. Er is gedeeltelijk informatie aangeleverd, maar deze is niet altijd bruikbaar. Er is nog een inventarisatie gaande om de dataset volledig te maken. RWS WVL is bezig om de dataset met bestaande menselijke activiteiten (oude data) volledig te maken. Zodra deze gereed is, kunnen de kaartmaterialen van nieuwe en gewijzigde menselijke activiteiten worden toegevoegd om de dataset up-to-date te krijgen. Zodra gereed, worden deze kaartmaterialen hier en/of in een geodatabase opgenomen.

A4 Informatiedossier

- Oosterschelde
 - Deelrapportage Natura 2000-gebied Oosterschelde concept v1.0.docx
 - Data-inventarisatie
 - 1. Menselijke activiteiten
 - 20220318_Overzicht Menselijk activiteiten Oosterschelde.xlsx
 - 1. Civiele activiteiten
 - 01. Baggerwerkzaamheden
 - Bagger-en stortactiviteiten VM, OS en GM door Edwin de Jonge VV.xlsx
 - 05. Muskusrattenbestrijding
 - Bijvangst Oosterschelde 2015 2021.PNG
 - Bijvangst Veerse Meer 2015 2021.PNG
 - Heatmap concentratie vangsten Zeeland 2015 tm 2021.PNG
 - Kaart 1 Oosterschelde uurhok deelgebied.PNG
 - Kaart 2 Oosterschelde uurhok deelgebied.PNG
 - Kaart uurhok deelgebied Veerse Meer.PNG
 - Legenda bijvangsten.PNG
 - Legenda vangsten.PNG
 - Oosterschelde vangsten uren km watergang bijvangsten 2015 2021.xlsx
 - 06. Jacht beheer en schade
 - FBE Zeeland FBP Jacht Schadebestrijding 2021 - 2026.pdf
 - Jaarrapportage ganzen 2017.pdf
 - Jaarrapportage ree 2017-2018.pdf
 - Jaarrapportage vos 2017-2018.pdf
 - Jaarrekening-Rapport-2018.pdf
 - Jaarverslag Faunabeheereenheid Zeeland 2017.pdf
 - xx Handhaving
 - Handhaving Uitvoering Programma ZW-Delta 2021.pdf
 - Jaarrapportage 2020 Samenwerkingsverband Toezichtkringen Natuurhandhaving Zeeland.pdf
 - N2000 DW Handhavingsplan 2015 en later.pdf
 - kaart beheerplan 20120522IVE002_openstelling_oosterschelde.pdf
 - 2. Recreatie
 - 02. Kitesurfen
 - Oosterschelde kaart.jpg
 - Toegangsbeperkingsbesluit Oosterschelde (kite surfen).pdf
 - Toegangsbeperkingsbesluit Oosterschelde.pdf
 - kitesurflocaties Zeeland(2).jpg
 - kitesurflocaties Zeeland.pdf
 - xx Handhaving
 - Handhaving Uitvoering Programma ZW-Delta 2021.pdf
 - Jaarrapportage 2020 Samenwerkingsverband Toezichtkringen Natuurhandhaving Zeeland.pdf
 - N2000 DW Handhavingsplan 2015 en later.pdf
 - N2000_Oosterschelde_TBB_dec2015_A4.pdf
 - kaart beheerplan 20120522IVE002_openstelling_oosterschelde.pdf
 - 3. Beroepsmatige visserij
 - 03. Handmatige zeeaaswinning
 - FW Data-inventarisatie en procesevaluatie ZW Delta Handmatige zeeaaswinning.msg
 - RE Data-inventarisatie en procesevaluatie ZW Delta Handmatige zeeaaswinning.msg
 - Spitlocaties Natura 2000-gebied Oosterschelde.JPG
 - beschrijving exacte spitvakken OS+WS.pdf
 - 4. Nieuwe menselijke activiteiten
 - 5. Vergunningen
 - 18020959 OS en VD.pdf
 - 18020960 OS en VD.pdf
 - 18020964 OS en VD.pdf
 - 18020995 OS en VD.pdf
 - Besluit Bouwdokken OS en VD.pdf
 - Besluit Ecotoplaag OS.pdf
 - Besluit OS.pdf
 - Besluit zeewierweek OS.pdf
 - Bijlage 15, Besluit OS.pdf
 - Definitieve vergunning Handkokkelvisser OS.pdf

- Herstelbesluit OS.pdf
- Meldingen en vergunningen waterwet Oosterschelde.xlsx
- Ondertekend besluit -ontgrkuil OS.pdf
- Ondertekend besluit OS en VD.pdf
- Passende beoordeling Zeegroenten & Schelpdieren alle gebieden.pdf
- Passende beoordeling handmatige kokkelvisserij Oosterschelde 2020 27 juli 2020.pdf
- Toewijzing vergunning zeegroente snijden OS.docx
- Wijzigingsbesluit OS en VD.pdf
- Zeegroenten Bijlage 1 en 2 bij toewijzing vergunning OS.docx
- Zeegroenten snijden vergunningen tbv de evaluatie beheerplan Deltawateren .msg
- Zeegroentensnijden 2021 algemene info OS.pdf
- pieren spitten OS.pdf
- 2. Instandhoudingsmaatregelen
 - 20220316_ISHM overzicht Oosterschelde.xlsx
 - Kaartmateriaal
 - GIS Bestanden
 - Document1 Ontvangen van Joera_04022022.docx
 - Oosterschelde_Veerse_Meer.gpkg
 - Oosterschelde_Veerse_Meerv2.gpkg
 - PDF Bestanden
 - 26. Plan Tureluur. Klein Beijerenpolder.pdf
 - 37. Neeltje Jans v1.pdf
 - 37. Neeltje Jans v2 Herstelmaatregelen 2021 def..pdf
 - 38a. Pluimpot maaien en afvoeren 2019.pdf
 - 38b. Pluimpot Uitvoeringstekening.pdf
 - 38c. Pluimpot Werkomschrijving.pdf
 - 01;35m45. Deessche watergang 1.jpg
 - 46a Westen-schouwense Kaartje inlaag.pdf
 - 46b Westen-schouwense Kaartje inlaag West.pdf
 - 46c. Westen-schouwense inlaag Oost.pdf
 - 47. Westen Schouwense inlaag West.pdf
 - 48a. Schelphenhoek buitendijks Vogeleiland het Heertje.pdf
 - 48b. Schelphenhoek buitendijks.pdf
 - 49a Herstel Rumoirtschor Anna-Jacobapolder.pdf
 - 49b Herstel Rumoirtschor PAS.pdf
 - 50 Bruintjeskreek.pdf
 - 65 Koudekerkse en Westschouwense inlagen.pdf
 - 67 Zuidhoekinlagen West.pdf
 - 67b Zuidhoekinlagen West Natuurherstel.pdf
 - ISHM_A1_OM1_Bijlage 1 - Situeringkaart deelgeb. 1 t-m 11 - MTR 1.pdf
 - ISHM_A1_OM1_Bijlage 1 - Situeringkaart deelgeb. 1-13 - MTR 1.pdf
 - ISHM_A1_OM1_Bijlage 2 - Werktekeningen deelgeb. 1 t-m 11 - MTR 1.pdf
 - ISHM_A1_OM1_Bijlage 2 - Werktekeningen deelgeb. 1-13 - MTR 1.pdf
 - Rapporten PQ-vegetatie en veldbezoeken
 - 20180712_2018_veldbezoek_PAS-gebied_118_Oosterschelde.pdf
 - 2019_Veldbezoek_PAS-gebied_118_Oosterschelde.pdf
 - 2020_Veldbezoek_PAS-gebied_118_Oosterschelde.pdf
 - 2021_Veldbezoek_118_Oosterschelde.pdf
 - PasPQ_Rapportage.pdf
 - Rapportage NEM-LMF vegetatie opnamen Zeeland 2021.pdf
 - Rapportage PAS-PQ's Provincie Zeeland 2019_def.pdf
 - Rapportage PAS-PQ's Provincie Zeeland 2020_definitief.pdf
 - Veldbezoek Oosterschelde 20 juni 2016_20160704.docx
 - Verslag Veldbezoek PAS OS 2017.pdf
 - monitoringplan prov zeeland.pdf
 - Werkomschrijving
 - ISHM_A1_OM1_DEF Off.aanvraag&PVE Nabeheer div. terreinen 2020 - MTR 1.pdf
 - ISHM_A1_OM1_Off.aanvr.&PVE_Aanv.beheer diverse terreinen-2021 - MTR 1.pdf
- 3. Ecologische monitoringsgegevens
 - 20220316_ecologische gegevens Oosterschelde.xlsx
 - Bruine kiekendief
 - Broedende roofvogels Oosterschelde 1995-2021.xlsx
 - Email vragen - Werkgroep Roofvogels Zeeland.docx

- Interview vragen - ecologische monitoring - bruine kiekendief en slechtvalk.docx
 - NDFF_BruineKiekendief.pdf
 - bruine kiekendief en slechtvalk - Watervogels-en-zeezoogdieren-in-de-Zoute-Delta-2018-2019 kopie.pdf
 - sovon.nl bruine kiekendief.png
 - Bruinvis
 - Catalogus-2015-2019 (1).pdf
 - Interview vragen - ecologische monitoring - bruinvis_AP.docx
 - NDFF_Bruinvis.pdf
- bruinvis - bijlage-updated-conservation-plan-for-the-harbour-porpoise-phocoena-phocoenain-the-netherlands.pdf
 - Fint
 - NDFF_Fint.pdf
 - Voorkomen van de fint in de Biesbosch - rapport - RAVON.pdf
 - email interview ecologische monitoring - fint - JT.docx
 - vismonitoring_rijkswateren_tm_deel_I - toetsing_en_trends compleet].pdf
 - Gewone zeehond
 - NDFF_GewoneZeehond.pdf
 - gewone en grijze zeehond - Watervogels-en-zeezoogdieren-in-de-Zoute-Delta-2018-2019.pdf
 - Grijze zeehond
 - NDFF_GrijzeZeehond.pdf
 - gewone en grijze zeehond - Watervogels-en-zeezoogdieren-in-de-Zoute-Delta-2018-2019.pdf
 - Noordse woelmuis
 - 2018 rapportage NW Schouwen DB.pdf
 - 2019 Afstudeeronderzoek-Elly Jacobusse 2.0.pdf
 - 2019 Verslag Expertmeeting Noordse woelmuis 21 februari 2019.def040719.docx
 - 2019.08 eDNA-onderzoek noordse woelmuis zuidkust Schouwen-Duiveland 2018 - definitief.pdf
 - Krammersluizencomplex - onderzoek Noordse woelmuis 2021.pdf
 - Leefgebieden Noordse woelmuis in drie Zeeuwse Natura 2000-gebieden.pdf
 - NDFF_NoordseWoelmuis.pdf
 - Noordse woelmuis 2016 Kop van Schouwen.pdf
 - Noordse woelmuis 2017 - N2000 Oosterschelde deel 1 Van Zierikzee tot Bruinisse.pdf
 - Noordse woelmuis 2018 - N2000 Oosterschelde deel 2 Van Zierikzee tot Weversinlaag.pdf
 - Noordse woelmuis 2019 - N2000 Oosterschelde van Heerenkeet tot Westenschouwen + Veerse Meer.pdf
 - Slechtvalk
 - Broedende roofvogels Oosterschelde 1995-2021.xlsx
 - Email vragen - Werkgroep Roofvogels Zeeland.docx
 - Interview vragen - ecologische monitoring - bruine kiekendief en slechtvalk.docx
 - NDFF_Slechtvalk.pdf
 - bruine kiekendief en slechtvalk - Watervogels-en-zeezoogdieren-in-de-Zoute-Delta-2018-2019 kopie.pdf
- Procesevaluatie
 - 1. Menselijke activiteiten
 - BH9597 - Interview Kees Polderdijk vergunningen.docx
 - BH9597- Interview Aylin Erkman Opstellen beheerplan.docx
 - BH9597-Interview Anja van Ast uitvoering BO RWS.docx
 - BH9597-Interview Maarten Platteeuw opstellen beheerplan.docx
 - BH9597-Interview Peter Blanker Muskusrattenbestrijding.docx
 - BH9597-Interview Peter Sinke handhaving.docx
 - BH9597-Interview Sylvia Tuinder_Provincie.docx
 - BH9597-Interview Waterschap Scheldestromen.docx
 - 2. Instandhoudingsmaatregelen
 - BH9597 - Interview Marion Pross ISHM.docx
 - BH9597- Interview Joera de Moree ISHM.docx
 - 3. Ecologische monitoringsgegevens
 - Locatie interview verslagen.txt

A5 Aanvullende instandhoudingsmaatregelen

Tabel A1 Overzicht van beoordeling van informatie over aanvullende instandhoudingsdoelstellingen. A = informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, B = informatie is beschikbaar, maar is niet/gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, C = geen informatie beschikbaar.

Nr.	Instandhoudingsmaatregelen	Type maatregel	Informatiehouder	A	B	C	Niet uitgevoerd
2	KRW: Vispassage gemaal de Noord	Optimalisatie leefgebied	RWS ZD	x			
17	Natuur Impuls Oosterschelde. Toepassingsmogelijkheden van slibrijks sediment voor natuurbouw	Onderzoek	RWS ZD & Natuurmonumenten			x	
30	Westelijke kuip; benaderen particulier voor optimalisatie beheer binnen bestaande overeenkomst	Beheer en onderhoud	Het Zeeuwse Landschap			x	
37	Neeltje Jans (OS19); maatregel 1: het kaal maken verruigd eiland 'De Haak' in de expo haven en 2: het afsluiten van zuid-arm Mattenhaven t.b.v. leefgebied strandplevier	Beheer en onderhoud	Het Zeeuwse Landschap	x			
53	Katse plaat. Uitvoering herstelmaatregelen Katse plaat (OS14) voortkomend uit onderzoek naar herstel mogelijkheden (t.b.v. behoud kwaliteit leefgebied voor kustbroedvogels)	Herstel	Provincie Zeeland				x
55	Plaat van oude Tonge. Sweco onderzoek om na te gaan of er TBB besluit nodig is. Opdrachtgever District N voor een inrichtingsplan.	Onderzoek (?)	RWS ZD			x	
56 - 58	Aanvullende monitoring natuurkwaliteit Natura 2000 (periode 1 t/m 3)	Onderzoek	Provincie Zeeland	x			
59 - 61	Effectgerichte monitoring herstelmaatregelen, incl. mogelijke uitbreiding grondwater meetnet (peilbuizen) (periode 1 t/m 3)	Onderzoek & herstel	Provincie Zeeland	x			
62	Wilhelminapolder (OS15); opnieuw kaal maken / inrichten kreekoevers de 'Slurf', schelpen storten; nabijgelegen bosje verwijderen	Beheer en onderhoud (?)	Provincie Zeeland			x	

63	Maatregel om het gebied geschikt te maken voor de Noordse woelmuis is (gefaseerd) maaien in plaats van beweiden	Optimalisatie	Staatsbosbeheer				x
65	Koudekerkse en Westenschouwense inlagen; inrichten voor Noordse woelmuis (t.b.v. H3140: uitbreiding oppervlak leefgebied Noordse Woelmuis)	Optimalisatie	Provincie Zeeland		x		
66	Onderzoek stikstofgevoeligheid vogelsoorten delta	Onderzoek	Provincie Zeeland	x			
67	Zuidhoekinlagen	Herstel	Provincie Zeeland		x		
68	Groot onderhoud en evt. (ver)plaatsen kwelbuizen	Beheer en onderhoud	Provincie Zeeland			x	
69	Suppletie Galgenplat	?	RWS ZD				x

In de onderstaande paragrafen wordt een toelichting gegeven van de bovenstaande status van de aanvullende instandhoudingsmaatregelen, welke nog niet in het beheerplan opgenomen waren, per kwaliteitscategorie.

A: informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan

In de bovenstaande tabel is terug te lezen dat van 5 nieuwe instandhoudingsmaatregelen er data en informatie aanwezig is die van voldoende kwaliteit is om een evaluatie mee uit te voeren. Bij deze maatregelen zijn de werkomschrijving en/of de werktekeningen beschikbaar en zijn er ondersteunende rapportages aanwezig over de monitoring van de habitattypen, -soorten of vogelsoorten in het gebied. Voor een toelichting hiervan per maatregel wordt de lezer verwezen naar Bijlage A2.

B: informatie is beschikbaar, maar is niet/gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan

Voor 2 nieuwe instandhoudingsmaatregelen heeft de data-inventarisatie uitgewezen dat er wel informatie beschikbaar is, maar dat die niet volledig genoeg is om een ecologische evaluatie uit te voeren. Deze instandhoudingsmaatregelen worden uitgevoerd door Provincie Zeeland. Bij Provincie Zeeland zijn verschillende afdelingen verantwoordelijk voor het uitvoeren van de instandhoudingsmaatregelen en het monitoren van vegetatie en aanwezigheid soorten. Voor instandhoudingsmaatregel 65 en 67 is de reden dat alleen de werkomschrijving en werktekeningen zijn aangeleverd als data. De ondersteunende monitoringsdata zijn nog niet aangeleverd (67), of de monitoring is (nog) niet uitgevoerd (65).

C: geen informatie beschikbaar

Voor 5 nieuwe instandhoudingsmaatregelen heeft de data-inventarisatie uitgewezen dat er geen informatie beschikbaar is om een evaluatie mee uit te voeren.

Maatregel 68 betreft een beheer- en onderhoudsmaatregel die niet in het originele beheerplan stond. Binnen de Provincie Zeeland was deze maatregel niet bekend en er zijn dan ook geen verdere gegevens over beschikbaar.

In bovenstaande data-analyse ontbreken tevens gegevens van Het Zeeuwse landschap, waardoor maatregel 30 niet te toetsen is. Voor maatregel 55 staat als uitvoerende partij RWS ZD aangegeven, maar

door het gebrek aan informatie over de verantwoordelijk persoon binnen RWS is de vraag naar informatie niet mogelijk geweest.

Niet uitgevoerd

Nummers 53, 63 en 69 zijn nieuwe maatregelen die niet in het beheerplan zijn opgenomen, en niet zijn uitgevoerd in de eerste periode. Deze nieuwe maatregelen staan alle drie gepland voor periode 2 van het beheerplan. Maatregel 53 is een onderzoek naar herstelmaatregelen van de Katse Plaat. Maatregel 63 betreft een herstel- en inrichtingsmaatregel voor de noordse woelmuis.